

OTI TEDENSKA TRIBUNA

20
din

14 STRANI ČLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

To je pa skrivnost moje
snežno bele zunanosti

(»Modri Radion« pere samostojno, bell
in daje perilu sijaj)

Vročina, turizem in...

**VROČINSKI VAL JE ZAJEL SKORAJ VSO EVROPO • ŠTEVILNI
SMRTNI PRIMERI ZARADI VROČINE • ŽIVO SREBRO JE POGNALO
NAJBOLJ VISOKO V JUGOSLAVIJI, MEDTEM KO SO ZABELEŽILI
V ITALIJI IN SEVERNI AFRIKI PRECEJ NIŽJE TEMPERATURE • KAKO
STA SE SPOPADLA Z VROČINO NAŠE GOSTINSTVO IN TURIZEM**

Preseljevanje narodov je v polnem teku. Huda vročina, ki so jo meteorologi predvideli že kmalu potem, ko je živo srebro skoraj razgnalo toplomere, preganja z doma milijone in milijone ljudi, ki po svojem okusu zbirajo nova prebivališča. Tisti z morja se navadno selijo v notranjost, pod planje, oni iz notranjosti pa na morje.

Sodobnih nomadov se nikjer ne branijo. S turistično propagandnim smehljajem na licih jim na široko odpirajo meje, poskrbijo za čim hitrejši prevoz, jim delijo prospekte in jih brez strahu vabijo prav v tiste kotičke, ki slove po svoji lepoti, nacionalnih specialitetah in izbranih vinih.

Tudi pri nas je letos zadihal turizem iz polnih pljuč. Junjska predvidevanja, da letos še ne bomo dosegli tolikšnega turističnega prometa kot v letu 1955, se umikajo optimizmu, ki ga prinašajo s seboj dolge kolone tujih turistov, med katere je neznosna pripeka pogrnala v zadnjih dneh tudi tolikšno število domačih, kot ga zlepa ne pomnimo. Največji obisk pa pričakujemo v avgustu, zlasti še, ker so meteorologi napovedali za julij »kaldnejši val«, toplo vreme pa šele v avgustu in septembru. Upajmo, da bo sedaj ostalo zares lepo vreme in ne bo zapadel sneg. Tega se namreč mnogi po neki logiki meteoroloških napovedi upravičeno bojijo.

Če ostanemo še naprej malce zlobni, je lahko zmožljivost meteorologov skoraj mogoče dokazati. Sredi najhujše vročine, ki je

terjala na stotine človeških žrtev (samo v nekem domu za onemogle v Benetkah je v eni noči spričo neznosne vročine umrlo 16 starcev — medtem ko je v istem času na področju Benetk umrlo 43 ljudi), je prišla v Hamburg večina od 200 meteorologov iz Nem-

SMRT ZARADI VROČINE?

čije in drugih držav na meteorološko posvetovanje z dežniki in povrtniki.

Ni treba reči, da to ni ušlo novinarjem, ki so se posvetovanju toliko časa posmehovali, dokler niso na njem spregovorili o »meteoroloških alarmih«. S takimi »alarmi« naj bi meteorologi opozarjali, zlasti bolnišnice, na vremenske spremembe, ki bi utegnile postati usodne, posebno za ljudi, ki so podvrženi srčni kapi. Eden izmed prisotnih zdravnikov je namreč izjavil, da so okrog 80 odstotkom srčnih kapi, ki jo imajo v visoko industrializiranih državah za izredno pogostega povzročitelja smrti, vzrok atmosferske spremembe. Take ugotovitve pa v resnici niso videli brez podlage.

Toda vrnimo se k našemu turizmu: naglo vihanje temperature in ustrezno padanje zračnega pritiska je pokazalo, da je naš turizem še vedno nekoliko sklerotičen in nadasušljiv. Namesto da bi reagiral kot zdrav organizem tako, da bi se mu ob pasjih

UMETNO UHO

Trem francoskim zdravnikom — Dournu, Eyriessu in Vallancienju — se je posrečilo prived na svetu, da so vsadili v človeški organizem električni aparat, ki nadomestja slušni organ. Približno 20 milimetrov velik električni aparat so z operacijo namestili na koncu slušnega žveca. Bolnik je po operaciji dobil občutek, da sliši; najprej so prihajali samo nejasni šumi in motnje, da ni mogel razločiti glasov.

Po prvih besedah je glušec skoraj ponorel od veselja in je začel vpiti: »Slišim vas... slišim... Ne razumem dobro, kar pravite, toda različnim glasove.« Zdravniki so poudarili, da bo potrebno še mnogo časa in študija, preden bodo lahko pacientu popolnoma vrnilli sluh. Ne raričijo še besed med razgovorom in sprejema jasno samo razne šume. Poskuse nadaljujejo zagrizeno in vztrajno. In mogoče bo »umetno uho«, ki je bilo doslej samo sen v medicini, postalo realnost.

dneh razširile žile, mu pojema — k sreči le tu in tam — sapa, ko »iznenada« zmanjka pijač, sadja in limon. Zelnji in lačni vse prepogosto zaman pričakujejo, da bi kdo hotel z dobičkom prodati, česar si želijo. Vse kaže, da huda vročina nekatere gostince tako prizadene, da ne bi bil odveč pregled pred turistično-zdravstveno komisijo. Domač in tuj turist se namreč pogosto ne moreta znebiti občutka, da ju imajo nekateri gostinci za nezaželeno neobdobje, ki jim kvarita prebavo in kalita duševni mir.

Skoraj ni kraja v naši ljubi domovini, kjer ne bi v teh dneh, vzlic 9238 posteljam v gostinskih obratih in 2634 pri privatnikih, prenovljenim gostiščem in pisanim prospektom, naleteli vsaj na nekaj primerov neiznajdljivosti, pa tudi negostoljubnosti. Po naših plažah vzdolž rek zlepa ne najdemo paviljonov (prvi tak poskus so minulo nedeljo s sijajnim uspehom napravile Ljubljanske mlekar-

ne, ki so poslane na najbolj obiskane kraje kamione, polne mleka, jogurta in sadnih sokov), kjer bi scenaristi filma »Poberi denare« lahko dobili vrsto sijajnih idej za nov istoimenski film o lepo plačanih uslugah ter zadovoljnih izletnikih in turistih. Nekaj podobnega je po naših gostiščih, po kolodvorih itd., kjer bi lahko turistom »olajšale« potovanje in letovanje. Videti je, da se še premalo zavedamo, kako malo ali nič pač lahko pomeni, da smo potegnili samo skozi Slovenijo kar 19 mednarodnih avtobusnih prog in nekaj izrednih vlakov ter da prevažajo turiste prek Alp tudi letala.

Vročina bo mogoče pojenjala, znabiti pa bo še narasla. Najbrž bomo še iskali prijetnih zavetišč v senci, saj to naposed pripravljajo zlati po številnih smrtnih primerih in šokih tudi zdravniki. In kje nam bo prijetneje kot ob hladni pijači in ob gostoljubni postrežbi?

Dirigent Louvo Matačić je pretekli teden dirigiral simfonični orkester Slovenske filharmonije. Posebna zanimivost tega koncerta so bili trije stari mojstri italijanske renesanse in baroka, Frescobaldi, Merul in Zupoli, ki jih je mojster izvajal na nov, povsem moderen način, tako kot pred 250 in 350 leti še niso znali igrati. Zlasti ta del koncerta je bil sam zase kot sijajno izbrusen biser starodavnega bleska, ki bo ostal vsem poslušalcem stalno v spominu kot žlahtno umetniško doživetje.

PO DOLGI NOČI...

— NO, ZDAJ PA NE MORE VEČ BITI DALEČ DO DNEVA. STALINSKE ZVEZDE ZE UGAŠAJO ...

(Karikatura: Milan Maver)

Vročinski val nad srednjo Evropo

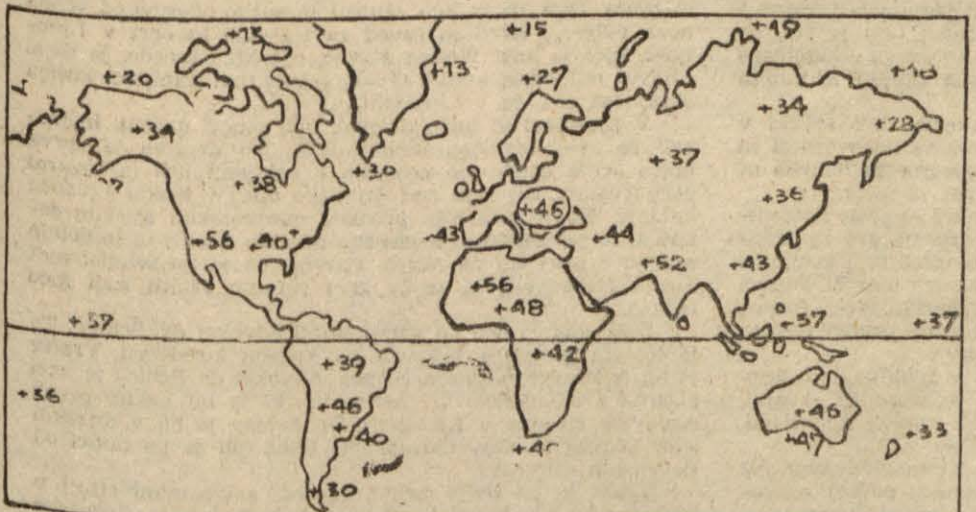
Zivimo v času, ko nas vreme zaradi svojih posebnosti preseneča in izstopa z visokimi temperaturnimi vrednostmi iz povprečnih vrednosti dolgotrajnih vremenskih opazovanj. Takšna vremenska izrednost so tudi sušna poletja. Poglejmo si, kako je bilo z njimi v preteklosti.

Ce pregledujemo temperaturne razmere meteoroloških postaj v zadnjih desetletjih, izstopa predvsem leto 1935, ko je 20. junija dosegla temperatura v Ljubljani vrednost 38,8° C v senci, v Krškem 35,3° C, v Laškem 38,2° C, v Mariboru 36,4° C.

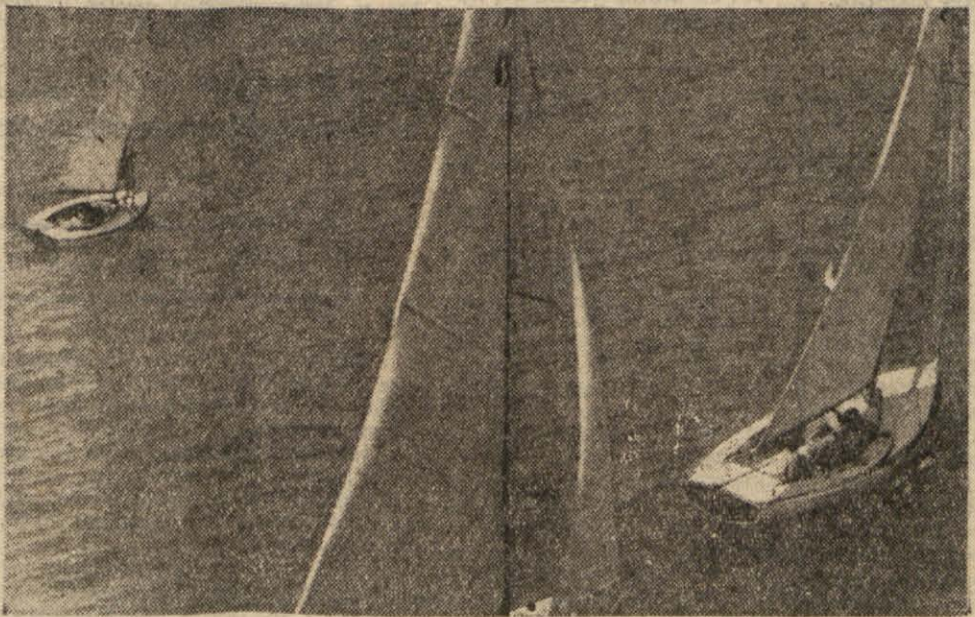
Zelo vroče poletje je bilo tudi leta 1950, ko je vročinski val v dneh 5. in 6. julija prinesel Ljubljani 38,8° C, in Laškem 40° C, v Celju 39,4° C in v Mariboru 38,3° C.

Potemtakem letošnji vročinski val niti ni tako strašen, saj največje temperature ne presegajo že prej doseženih. V Ljubljani smo imeli 7. julija 37,1° C, v Kopru 38,0° C, najbolj vroč pa je bil Maribor z 39° C.

Vse te temperature pa so še neznačajne v primeru z najvišjimi temperaturami, ki so jih kdajkoli izmerili pri nas ali po svetu. Na ozemlju današnje Jugoslavije so izmerili najvišjo temperaturo dne 31. julija 1901 v Mostarju — nič manj kot 46,2° C, kar je tudi najvišja temperatura v Evropi. V Sahari in v tako imenovani Dolini smrti v ZDA pa je živo srebro pokazalo že 56° C. Potemtakem smo lahko z letošnjim vročinskim valom še kar zadovoljni.

ZEMLJEVID NAJVIŠJIH KRAJEVNIH TEMPERATUR NA NAŠI ZEMLJI

V TOREK DOPOLDNE SE JE ZACELO V PIRANU DRŽAVNO PRVENSTVO V JADRANJU NA JADRNICAH TIPA »SLOKA« (SNIPE). V REGATAH TEKMUJE 17 JADRNIC 13. KLUBOV NAŠIH OBMORSKIH MEST OD SPLITA DO IZOLE IN JADRNIC SARAJEVA. LJUBLJANE IN MARI-BORA. TEKMOVANJE RODO ZAKLJUČILI V PETEK S PROGLASITVIJO LETOSNIH ZMAGOVALCEV IN RAZDELITVIJO NAGRAD. V PRVIH DNEH TEKMOVANJA SO SE NAJBOLJE ODREZALI JADRALCI REKE IN PIRANA, VENDOR TUDI KOPRČANI UPAJO, DA BODO V NA-SLEDNIH DNEH DOSEGLI KAKŠNO PRVO MESTO.

Ljudožerstvo in zlato

Sovjetska zveza je pred kratkim grajala Avstralijo, napadajo druga drugo in sužnjujejo moške, ženske in divjastvu in ljudožerstvu na Novi Gvineji.

Bilo je to na zasedanju Skrbniškega sveta OZN. Razpravljali so o avstralski upravi na ogromnem ozemlju Nove Gvineje. Avstralsci so v svojem poročilu navedli, da poznajo plemena na Novi Gvineji še vedno krvno maščevanje. Avstralske patrulje morajo skozi zasede ljudožercev, če hočejo ustaviti vojne med plemeni. Avstralski predstavnik je iz-

javil, da plemena zdaj pa zdaj izjavljajo, da je sprito takih okoliščin »pač nemogoče« določiti kakršenkoli datum za uvedbo neodvisnosti v Novi Gvineji.

Tisti »pač nemogoče« je utemeljen še z nekaterimi podatki. Nova Gvineja ima bogate naravne zaklade. Negredni gozdovi so skoraj neizčrpen vir za lesno industrijo, ki je šele v povojih (Avstralija pa je zelo lačna lesa), raste tudi ribolovna industrija, baje pa so na Novi Gvineji tudi velika ležišča zlata.

Pač nemogoče...

NE ZNA ZEMLEPISA

Princu Filipu, možu angleške kraljice, se je pripetila na uradni otvoritvi geofizikalnega leta neprijetna pomoč. Ljudje so podvomili v njegovo znanje zemljepisa, četudi je znano, da mnogo potuje po vsem svetu. Ko je uradno odvarjal geofizikalno leto, je princ namreč zamajal Svico s Sussexom. Po daljši mučni tihini je potem nadaljeval svoj govor.

ZA NOVO HIMNO

Sovjetske oblasti so razpisale nagrado 15 milijonov rubljev za novo sovjetsko himno. Nov naj bi bil tekst pa tudi glasba.

SIVATI NE BO VEČ TREBA?

Baje tudi krpati kmalu ne bo treba več. V nekaterih ameriških listih piše, da so iznašli posebno plastično lepilo, ki bo nadomestilo šivanke in nit. Potrebno bo samo s čopičem namazati tkanino in jo »zlepiti«. Držalo bo bolje, kot če bi šili s šivanko.

ZELEZNICA MOSKVA—WASHINGTON

Sovjetski inženirji so predlagali ustanovitev železniške zveze, ki naj bi šla od Londona čez Pariz v Moskvo, od tod pa čez Beringovo ožino na Aljasko in potem v Washington. Ta železniška proga predvideva predor pod Rokavskim prelivom in velikanski most čez Beringovo ožino.

Sporazum velja več kot bombe

Evropo je neusmiljeno zajela vročina najhujših pasjih dni. Ob takem času se po navadi dogaja, da politična delavnost zamre. No, zaenkrat se to še ni zgodilo, malo menda tudi zato, ker je vročina pritisnila, dober mesec prežodaj. Tako londonski razoroževalci še kar nadaljujejo svoje zasedanje, zahodnonemški in francoski parlament sta se ukvarjala z ratifikacijo pogodb o »maloevropskemu skupnem tržišču in o Evroatomu, italijanski parlament je na podoben debato pripravil, v Londonu so razen tega začeli govoriti še o enem prav vročem vprašanju — o Cipru. Je pač tako, da je na našem planetu razen zraka še marsikaj vročega in da velja za komentatorja isto kot za meteorologa: kdo ve, koliko časa bo vročina še trajala. No, vsaj eni vroči zadevi lahko napovemo termin, ki ni tako bližu: volilna kampanja v Zahodni Nemčiji, ki se je že krepko razvila v dvojno razgretom ozračju, bo nepreklicno končana do 15. septembra. Dotlej pa čaka gospode politike še marsikaj napor, zlasti če vremenarji ne bodo poskrbeli za spremembo na svojem področju.

Največ odmevov pa so povzročili nedavni dogodki v Moskvi, ko so se iz vrst državnega in partijskega vodstva poslovili stari Stalinovi bojni tovariši Molotov, Stalinov zet Kaganovič, nekdanji Stalinov osebni tajnik Malenkov in še Šepilov, ki ga je Hruščev označil za hinavskega dvoličneža. Moskovski sklep nam omogoča pogled v ozadje nihanja, ki je nastalo v izvajanju sklepov XX. kongresa KP SZ in ki se je kazalo tudi v tem, da se v odnosih med našo državo in Sovjetsko zvezo določila beograjske in moskovske deklaracije niso v celoti izvajala. O samem dogodku je bilo že mnogo pisane in povedana, zato se bomo tu zadovoljili z ugotovitvijo, da si napredek pač utira pot, čeprav mora marsikaj premagovati hude ovire; odstavljena četvorica je v nedvomno pomenila oviro precejšnjega kalibra. Zanimivi so tudi odmevi in komentarji, zlasti na oni strani barikade, ki na žalost še vedno loči precejšen del sveta na dva tabora. Ker ni nič novega, da je marsikomu obstojeva obojnost taborov važnejši od odnosov med njima, nas tudi ta ali oni komentari ne more začuditi, tisti tisti, ki vidi v moskovskih sklepih znak za notranjo slabost ZSSR in zahtevajo zato okrepitev politike močne roke. Zagovorniki takšne politike je bil vsa vojna leta na primer tudi Molotov in praksi je pokazala, da je svoji deželi in vsemu svetu napravil zelo slabo uslugo. To velja tudi za marsikoga z ene strani okopov. Čeprav so takšna stališča očito anahronistična, so pa vendarle škodljiva in nevarna, zlasti v času, ko se zamisel pomiritve le nekako uveljavlja v svetovnih odnosih in ko lahko rečemo, da je že ostopila javno mnenje.

To velja tudi za druge primere, tudi za ameriškega zunanjega ministra, ki se je nekako sam postavil za arbitra v vprašanju, kaj se sme in kaj se ne sme v odnosih z LR Kitajske, in ostro nastopil proti vsakršnemu omiljenju gospodarske blokade kitajske celine, ki pa ne glede na te izjave močno popušta. V nasprotju z Dullesoviimi besedami pa lahko za beležimo zelo pozitivno izjavo predsednika Eisenhowerja, da je sporazum s Sovjetsko zvezo več vreden kot »čista« atomska bomba. »Čista« atomska bomba ali vodikova bomba, ki pri eksploziji ne povzroča radioaktivnega žarčenja; morda je malo manj nevarna za široko okolico, zato pa seveda nič manj pogubna. Cistost ali nečistost je pri rušilni moči atomskega orožja gotovo kaj postranska stvar — važna pa je morda v ZDA, kjer se med javnim mnenjem pojavljajo vse večji strah pred posledicami poskusnih atomskih eksplozij.

Vendar sporazum se ni tako blizu, tudi v razorožitvi ne, kjer bi bil pravzaprav najlažje dosegljiv. Stassen, ki menda še vedno ni izpraznil svoje malhe s predlogi, je zdaj položal precej zapletel, ko je prikazal tako vzajemno pogojen sistem raznih ukrepov in možnosti, da se lahko pravzaprav ob eni sami sporni točki, pa čeprav v bistvu nevažni, vse skupaj izjalovi. To je ugotovilo celo del ameriškega tiska. Ta čudna zapletenost je vsaj deloma posledica prav tako zapletenih medsebojnih odnosov v zahodnem bloku, ki ga ameriška politika včasih že kar umetno ohranjuje pri moči, ne da bi se pri tem lotila reševanja notranjih nesprotij, ki ga razganjajo. In še eno je v Stassenovem predlogu, ki mu ne glede na njegovo zapletenost daje pečat hudega poloviciarstva: ZDA v nobenem primeru niso pripravljene na odpoved atomskemu orožju. In še zaplet zaradi odnosov z zavezniki: razorožitveni sporazum naj bi tudi omogočil, da si atomsko orožje ustvari tudi država, ki ga zdaj še nimajo (na primer Francija), in obenem dovolil, da se z njim premirijo države, ki ga same ne proizvajajo (na primer Zahodna Nemčija).

Res je sicer, da splošne prepovedi atomskega orožja ni mogoče doseči čez noč in da tudi to bi bilo realistično kaj takšnega pričakovati. Toda od realizma do dejanske uzakonitve atomske

R. Cilensek

Cenzurni dvoboji

V zadnjem času se je v ameriškem tisku začela manjša razprava o cenzuri v različnih državah. Zadeva je v Ameriki sprožila početja smatnega podoba za razlikovanje »protiameriške dejavnosti« zelo aktualna, sprožila pa sta jo predvsem dva dogodki. Pred dnevi je namreč uredništvo »New York Timesa« prejelo iz Leningrada pismo gospodinjice N. A. Kopitskaje, ki piše dobesedno takole:

»Med vašim intervjujem z našim dragim Nikito Sergejevičem Hruščevom ste zatrjevali, da v Ameriki ni cenzure. Poglejmo, kako je v resnici s to rečjo. Tiskajte moj vesolj v vašem časopisu naravnost, čisto, prav tako kot sem ga napisala, ne da bi ga kaj spreminjali ali popravljali in mi pošljite in izvod na naslov:

N. A. K. Leningrad 70, Moskovski prospekt 131 Apt. 27. Temu pismu je avtorica priložila poziv vsem ameriškim materam, naj grejo na ulice in demonstrirajo proti poskusom z atomsko bombo.

»Times« je poziv tiskal v dobesednem angleškem prevodu in »dokazal«, da v Ameriki »res ni cenzure«. Potem so nekateri drugi časopisi strmojavili na sovjetsko cenzuro in postregli z naslednjimi podatki:

Ameriški pisatelj Howard Fast je bil dolga leta član KP ZDA, je večkrat obiskal Sovjetsko zvezo in bil dober prijatelj sovjetskega pisatelja Borisa Polevoja. Potem je po XX. kongresu KP SZ in po ustreznih notranjih pretresih iz KP ZDA Fast izstopil iz komunistične partije in to objavil v intervjuju z »New York Timesom«. Sovjetski tisk tega ni objavil, pač pa so nekaj dni po objavi iz Sovjetske zveze prenehala prihajati v Fastov dom številna pisma, ki so mu jih pisali bralci njegovih del. Intervju »New York Times« je bil objavljen 1. februarja letos, 13. februarja pa je Boris Polevoj poslal Fastu neko pismo, ki ni nikoli

prišlo v Ameriko. Sredi marca je poslal Polevoj Fastu drugo pismo, ker Fast ne zna ruski, Polevoj pa ne angleški, je Rus dodal pismu angleški prevod, čigar ton, ponekod pa tudi vsebina, se razlikujeta od originala. Fast je oboje objavil. Citiramo angleški prevod Polevojevega pisma, kjer so v oblegalih označene dodane ali izpuščene misli, ki jih je priložila originalu prevajalec.

»Torej, dragi — izpuščeno« Howard, tako je s tvojim pečatlj. Jaz bom še dalje (nesrpnno — izpuščeno) pričakoval Vaša pisma, ker

upam, da bo tako — upam, da bo delala skupaj — izpuščeno). (Oba imava družino — dodano) Vi imate dva otroka, jaz pa imam tri. V resnici, za vraga, — izpuščeno) All in all, če to skupna osnova, ki lahko na njej skupaj delava za mir? E, stari prijatelji, kako dobro bi bilo za našo, da bi se sestala ob kozarcu vodke ali viskija — vseeno česa — in se po stari navadi inteligence pozovorja in podiskutirala do poznih nočnih ur, ne glede na zehanje in jezne podreje najinih žena — izpuščeno). (V resnici mi je žal,

Pismo Kopitskaje uredništvu New York Timesa (trdno — dodano) verjamem, da morava oha — v resnici oha, ne dvomin o tem — storiti mnogo (skupnega — izpuščeno) v (dragocennem — izpuščeno) boju za mir in napredek. (Da, v resnici

da se je moje davne sanje, da bi se znova sestel z Vami in se naklepetal do stega, ne bodo moške uresničiti. Vsa ne za sedaj — dodano) ... To je odlomek iz Polevojevega pisma. Ta primer nam kaže, kako se vsika cenzura v zasebne zadeve dveh državljanzov v slučajno nastropujočih si držav. Toda nobena stran nima moralne pravice, da kaže s prstom na drugo. Spomnimo se samo primera Arthurja Millerja...

sen zelen safian vezan koran. Eisenhower je izjavil, da je do slej bral koran samo po odlomkih, nikoli pa še ne celega. Slovesnosti so prisostvovali diplomati iz vseh islamskih držav, med njimi tudi egipčovski, sirske, jemenske in drugi. Ameriški predsednik jim je govoril, da je ta meseča dokaz ameriške verske tolerance in spoštovanja do vsake religije. »In dokaz našega tradicionalnega prijateljstva do islamskih narodov.«

Tako je Ike v samih nogavičah brenkal na religiozno struno arabske čustvene harfe. Včasih se splašča sezutil. Morda splošnovanje islama učinkuje bolj kot dobitrina.

Od kod denar za kancelarja

Nemčila se že zdaj s polno paro pripravlja na volitve, ki bodo petnajstega septembra. Predvolilna kampanja bo stala čisti denarja in tako sta obe glavni stranki, prav tako pa tudi njihovi zavezniki, resno zaskrbljeni zaradi pomanjkljivih denarnih virov.

Lastniki industrijskih podjetij v Zahodni Nemčiji so osnovali posebno društvo, ki plačuje prostor za volilne progiane in gesta v časopisih, hkrati pa finansira tiskanje prenekatere propagandne brošure. Društvo vodijo nekateri kratki stranki za predvolilno kampanjo nič več in nič manj kot trideset milijonov mark. To ni ravno tako malo. Konfederacija je finančno podprla tudi liberalne s štiri milijoni, nemško stranko s šestimi milijoni, stranko beguncev pa s poldrugim milijonom.

Vsi ti prispevki znašajo okroglo šestdeset milijonov zahodnonemških mark. Socialni demokratski stranki za predvolilno kampanjo nič več in nič manj kot trideset milijonov mark. To ni ravno tako malo. Konfederacija je finančno podprla tudi liberalne s štiri milijoni, nemško stranko s šestimi milijoni, stranko beguncev pa s poldrugim milijonom.

Ali so bikini golota ali ne

Pred londonskim visokim sodiščem so te dni razpravljali o sila zanimivem in za bulvarne liste še bolj privlačnem primeru. Sio je namreč za nekto Mrs. Jean Mary Quinn, ki je tožila bulvarski list Daily Sketch zaradi žaljive časti.

Omenjena gospa je na nekeli reviji v zadnjem trenutku nadomestila poškodovano igralko. S svojeto partnerko je stopila v levjo kletko in se tam razkorčila, medtem ko je kotilec pognal leva, da se je spazil pod njenima nogama. Daily Sketch je objavil o tem ilustriran članek z naslovom: »Mati nadomestila gola dekle na predstavi z levic.«

Za to nastoj je dal povod za tožbo. Obe igralki sta namreč drugače nastopili v nekkih posebno »družinskih« minimalkah, ki imenujemo »G-string«, kar bi po naše pomenilo »struna G«. Tožilka je pred sodiščem izjavila, da je pred štiri mesece postala mati in da se ji je zdlo nesposobno nastopiti v »G-stringu«. Zato je raje oblekla navaden bikini in »svoji lastni nedrček« in tako »ni govorila o kakšni goloti«.

Potem se je na sodišču razvila — težko je reči ali bolj smešna ali bolj bizarna — razprava o tem, ali so bikini »golota«, ali je golota »G-string« in kaj je sploh golota. Končno je sodišče odločilo, da ni golota nič sramotnega ali žaljivega, da pa bikini dovolj varujejo spodobnost in sramljivost. »Kar pa zadeva struno G, vem o njej le to, da je najnižja struna na violini,« je sodnik zaključil razpravo.

Tako, so uradno potrdili, da bikini ni splošnokuljni. Skoda, da prepozno, saj pravijo v Parizu, da je letos že iz mode.

POLITICNI PORTRETI

SALAH EL DIN BITAR

V ponedeljek je prispel v Beograd sirijski zunanji minister Salah el Din Bitar. Na obisk v našo državo ga je povabil državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović. V Beogradu je ostal do srede, v četrtek je prišel v Ljubljano, v petek pa ga bo predsednik Tito sprejel na Brionih.

Salah el Din Bitar je bil rojen leta 1913 v Damasku. Visoko šolo je obiskoval v Parizu, kjer je tudi diplomiral. Politično se je začel udeleževati leta 1943. po vrnitvi v Sirijo. Bil je med ustanovitelji »stranke arabskega prepoda«, ki je bila precej socialistično usmerjena. Kasneje se je ta stranka združila s stranko arabskega socializma in dobila ime socialistična stranka arabskega prepoda »Al Baas Al Arabi Al Ištiraki«. Pri združevanju obeh prejšnjih strank v novo vplavno arabsko politično stranko je imel Salah Bitar pomembno vlogo. Zaradi njegove politične dejavnosti so ga tudi preganjali. V času diktature so ga zaprli in deportirali. Po padcu Šaikijevskega režima se je vrnil v Sirijo in je bil pri prvih demokratičnih volitvah leta 1954 izvoljen za poslanca Damaska.

Salah el Din Bitar se je udeležil tudi bandunske konferencie kot član skupščinskega zunanjepolitičnega odbora. Junija 1956 je postal zunanji minister Sirije. Kot zunanji minister se je posebno zavzemal za enotnost arabskega sveta. Na tiskovnih konferenci, ki jo je imel pred odhodom iz Rima, je dejal, da je enotnost in združenje arabskih dežel njihov osnovni problem, proti kateremu postajajo kolonialistične sile številne ovire, zavedajoč se, da bi enotnost preprečila njihove načrte.

Socialistična stranka arabskega prepoda, katere voditelj je Salah Bitar, ima svoje pristaše tudi izven meja Sirije. V Iraku, Jordanu in Libanonu. Njen osnovni program je arabska enotnost, osvoboditev iz kolonializma, izboljšanje gospodarskega položaja ljudskih množic, zlasti kmetov in delavcev ter naprednejša državna ureditev.

Te spremembah. Odgovor se je glasil: »To bo miroljubna politika. Kaj več pa berite v naših časopisih.« Med točo vprašanj je Mikojan dejal, da so Molotova izključili iz CK zato, ker je bil konservativec, Sovjetska zveza pa namerava voditi politiko na nov način. Potem se je spetno izognil nadaljnjim vprašanjem tako, da je brusil komplimente nek mladi novinariki in jo spruševal, ali se tako lepa dama ne boji sama potovati z avtomobilom po Sovjetski zvezi. Svetoval ji je, naj obišče Kavkaz in se prepriča, »da

z vprašanjem o nadaljnji usodi izključenih voditeljev. Podpredsednik ni hotel reči ničesar o Šepilovu, mestem ko je o namestniku predsednika vlade Pervuhinu dejal, da je bil spreker je mlad in neizkušeni in da je zato postal iz člana Prezidijskega samo njegov kandidat.

Poslednji klipper v noftalnu

Klipperji so bile ozke, dolge jadrnice z velikimi jadri na visokih jamborih, ki so sredi prejšnjega stoletja igrala vlogo današnjih brzih ladij. Ob ugodnem vetru so plule tudi po dvajset vozlov in so jih zato na široko uporabljali v medcelinski trgovini.

Po nastopu parnikov so se morale jadrnice umakniti, vendar so se tu pa tam še obdržale v parnem prometu. Tako so šele zadnje dni umaknili iz sestava angleške mornarice klipper »Cutty Sark«. Ladjica ima zanimivo zgodovino. Zgradili so jo leta 1825, da bi prevzela čaj s Kitajskega na britanski otok. Konkurenci na parni pogon jo je ob otvoritvi Sueskega prekopa pognala s tega pota. Zatem je prevzela vojno iz Avstralije. Potem so jo prodali Portugalski, vendar jo je leta 1922 leta iz čustvenih razlogov kupil neki stari morskoi voik, upokojeni indijski kapitan. Zdal leži v muzeju v Kraljevski pomorski šoli v Londonu.

Tisočev kamionov, ki jih je Kitajska po odpravi embarga naročila pri Austinu in Morrisu, tako ne bi mogla prevazeti.

Kraji spreminjajo imena

Po padcu tako imenovane antipartijske skupine v KP SZ so začeli po vsej Sovjetski zvezi spreminjati imena mest in ostalih naselij, ki so se imenovala po bivših visokih partijskih funkcionarjih.

Na Uralu leži mesto Molotov. Mestni svet je poslal te dni Vrhovnemu sovjetu ZSSR prošnjo, naj bi mesto prevzelo spet svoje staro ime Perm. Prošnjo so ugodili.

Podobne spremembe se dogajajo tudi v Tadžikistanu. Vrhovni svet je republike je sklenil, da se bo sedesetna oblast Molotovobadske odsele imenovala Tandšk, oblast Kaganovičbadska pa Kolhozobadska. Prav tako bodo spreminili tudi imena središč obeh oblasti — Molotobad v Tandž, Kaganovičbad pa v Kolhozbad. Svojtas so se tako izgubila tudi imena — Stalinsk, Stalino, Stalinabad...

nismo medvedje». Kljub temu pa je krenil ameriški odpravnik poslov Davies v nov napad

Mikojan — neformalno o nedavnih spremembah

Odkar je Hruščev prvi sekretar CK KP SZ, je prišlo v Moskvi v navado, da lahko vneti lovci na izjave, ki imajo običajno v žepih izkaznice kake redakcije, ulove na uradnih sprejemih marsikakšen ocvirek za svoje bralce. Ameriška ambasada je neposredno po nedavnih spremembah v CK KP SZ in sovjetski vladi priredila vladni sprejem, ki se ga je udeležil tudi prvi podpredsednik vlade Anastas Mikojan. Bratji Armence, pravilo, zna biti včasih »še za tri stopnje bolj nedostopen, kot je sploh mogoče. Vendar v zadnjem času ni tako. Na sprejemu so se novinarji zvedela kar obeh stih na Mikojana. Najprej ga je nekdo vprašal, kakšno politiko bo vodila SZ po

še k peti

IVO PIRKOVIĆ

Objava »Pete kolone« in odmevi nanjo (ne »iz nje«, kakor se je hudobno porogal tiskarski škrat) se vse bolj spreminjajo v sodni proces proti veleizdajci domovine. Nastopajo namreč nove in nove priče z zanimivimi izpovedmi.

Upokojeni novinar Božo Borštnik kar ne more verjeti Kozinevi izjavi o čudni usodi njegovega članka zoper Westna v uredništvu »Jurta«. Meni celo, da je Kozinevo pismo, »posvečeno žalostnemu spominu naših liberalcev«, kratko in malo bajka.

Res je in je tudi podlistek jasno osvetlil, da je velezaroto, ki je nazadnje brez sramu vodila v Hitlerjevo gorsko gnezdo v Berchtesgadnu, zanetila že Stojadinović-Koroščeva vlada in jo dopolnila Cvetkovič-Kulovčeva; tudi je res, da »daleč okoli razen teh gospodov ni bilo nobenega liberalnega nacionalista« saj so bili liberalci vsega skupaj le morda pet let na vladi.

Toda ne smemo pozabiti, da prevzema tudi »vlada v sencii, to se pravi opozicija, polno moralno odgovornost za ukrepe vlade, če jih v svojem tisku, govorih in izjavah ne graja. Celotno diktatura ne more biti izgovor za molk.

No, pri »Jurtu«, ki ga je finansiral poleg Avgusta Praprotnika zlasti veleindustrialec Westen, očitno ne gre za prisiljen molk. Kozineve izjave potrjujejo namreč tudi zanimivo pismo upokojenega novinara pri Slovenskem narodu, Janeza Debevcu, ki živi sedaj v Starem trgu na Notranjskem. Pismo, ki iskreno in pogumno prihaja na dan z vso bridko resnico in za katerega se lepo zahvaljujem, pravi:

»... Se pred prihodom laske vojske v Ljubljano so lastniki listov odnosno zastopniki vodilnih konzorcijev sklenili, takoj ustaviti izhajanje listov, čim lah zasede Ljubljano. »Jurto«, Westnov opoda, ni držalo besede. Zakaj? Avgust Praprotnik, nekak finančnik Kramar-Zerjavovega tiska, je hitro našel svojega starega znanca, poprej nazvenega »Drufovka«, zaradi vohunstva od starega jugoslovanskega sodišča obsojenega na več let zopora, pa zamenjanega z nekim Jugoslovanom, ki je bil zaradi vohunstva obsojen

v Italiji. Mladi Drufovka, ki je imel svoje prste tudi pri nesrečnem koroskem plebiscitu, je postal osebni tajnik visokega komisarja Graziolija pod imenom »Ruffini«. Praprotnik je takoj Ruffiniju prisrkel udobno stanovanje in stopil z njim v poslovne stike. Na Praprotnikovo posredovanje je začel »Jurto« izhajati. Takoj nato tudi »Slovenec« ali »Zlobenec« v laškem žargonu. To je bilo Praprotnikovo prvo izdajstvo.

»Jurto« je bilo pokorno Westnu. Odličen narodnoobmejni delavec je potožil, da ta list nerad objavlja članke o prilikah in naših težavah ob severni meji, celo člankov o »Südmark« se brani. Drži, da je bilo »Jurto« finančno odvisno od Westrove volje... Kreditni zavod za trgovino in obrt v Ljubljani, kjer je imel Westen glavno, odločno besedo, je dajal »Jurtu« milijonski kredit. O tem govori tudi zemljiška knjiga okrajnega sodišča v Ljubljani.

V Ljubljani so tajno delovali tudi množni nacisti. Imenovali so »voje društvo« »Scharaffia«. To društvo je sprva imelo svoje društvene prostore v nekdanji hiši in tovarni peč Avgusta Drešnjeja nad Strelško ulico v bližini Ljudske kuhinje. Ko je bila hiša prodana mariborskim šolskim stram, se je moralo to nacistično društvo izseliti in je dobilo zavetje v neki vili na Mirju. Pravijo, da je ta zahajal tudi Draža Mihailović, ki se je znal spretno vrniti tudi med Sokola.

Zelo vnet in odu »n nacist je bil advokat dr. Schley. Ta je bil sin glavnega vratarja na južnem kolodvoru. Vrtar je bil iz Prusije, zagrizen Nemeec. Advokat dr. Schley je imel pisarno z advokatom dr. Azmanom, ki je bil nekak prvak radikalne stranke v Ljubljani. Dr. Schley je bil v dijaških »eti« nemški buršak, karnijaolec. Dobil jih je po butici od slovenskih sabljacev.

Nacist je bil dalje Legat, trgovec s pisalnimi stroji v Prešernovi ulici. Ta ni hotel na sodišču kot priča slovensko govoriti. Sodnik ga je ostro zavrnil: »Slovenski »enan« vam diši!«

Zapovednice na morju

KUPITE VSE PO NAJUGODNEJŠIH CENAH V BOGATI IZBIRI

v veleblagovnici Na-ma LJUBLJANA - PRED POŠTO

DINASTIJA DU PONT

Sredi junija letos so na borznem indeksu v središču svetovnega kapitala, v ozki nekazni uličici, stisnjeni med surovo obtesane newyorške nebotičnice...

DRUŽBA, KI SKLEPA TRI ODPOTKE VSEH AMERIŠKIH KUPČIJ • GRABEŽLJIVI KOT AMERIČANI, ZVITI KOT FRANCOZI • KAR JE DOBRO ZA GNERAL MOTORS, JE DOBRO ZA AMERIKO (JE DOBRO ZA DU PONTA) • BRATSKI OBJEM NA ROBU BANKROTA IN ČISTI DOBIČEK 126 MILIJONOV

Vsaka delnica pomeni na letni skupščini delničarjev en glas. Du Pont lahko torej praktično upravlja kartel GM.

ameriški neodvisnosti, sodeloval v francoski revoluciji na rojalistični strani, čisto slučajno ubežal giljotini, ker so prav takrat obglavili Robespiera, in potem 1799. leta z družino emigriral v Ameriko. Tam je naj-

so se mu zdele operacije na poslovnih bojiščih bolj privlačne, kot one na vojaških. Leta 1830 je postal predsednik družbe E. I. du Pont de Nemours & Co. Neusmiljeno in brezobzirno je izbral najprej vojno z Mehiko, kjer je po večstem spletkarjenju in pokupovanju v ameriškem senatu dosegel skoraj monopolni položaj pri dobavih smodnika za ameriško vojsko.

PREDSEDNIK KEMICNEGA KARTELA Pierre de Nemours

1947. leta je General Motors kupil pri du Pontu osemindeset odstotkov vseh barv, umetnega usnja, maziv in ostalih polidelkov, ki jih uporablja pri izdelavi svojih avtomobilov.

prej osnoval banko v New Yorku, ki pa je propadla. Potem se je vrnil v Francijo in se Napoleonovemu padcu dobil visok položaj v državnem arsenalu.

CILJ JE GENERAL MOTORS

Bilo je leta 1917. V Detroitu se je pojavilo avtomobilsko podjetje, ki je raslo v tekmovanju s Fordom. Vodil ga je prav tako brezobziren kakor zvit trgovec William Crape Durant.

PREDSEDNIK AVTOMOBILSKEGA KARTELA William Crape Durant

dom ga je spravil na rob propada — začel je bil za 80 milijonov dolarjev. Du Pont pa je imel to srečo, da je bil njegov blaginjak tisto, čemur se pravi »pravi mož ob pravem času«.

Du Pontu prinašajo njegove delnice pri GM vsako leto 126 milijonov dolarjev. Ob tej številki so dobički iz trgovine med kemičnim trustom du Pont in avtomobilskim kartelom GM neznatni.

In zdaj udarec po glavi. Vrhovno sodišče je oprlo svoje odločitev o uporabi antitrustovskih zakonov na formulacijo, da je »monopoliziranje trgovine med obema podjetjema zelo verjetno«.

Ne gre namreč le za du Ponta in GM. Na ducate ameriških kartelov je povezanih med seboj tako kot sta ta dva. Naj naštejemo samo nekaj največjih: Naftna družba Gulf Oil ima 12 odstotkov delnic družbe Texas Gulf Sulphur, ki je preskrbuje z žveplom; Olin Mathieson Chemical ima četrtino delnic letalske družbe Marquardt Aircraft in delnic podjetja za izdelovanje reakcijskih motorjev Reaction Motors, khralti pa jima dobavljajo gorivo.

Zato trepetajo kazalci borznih barometrov. Dušan Dolinar

DU PONT 202 1/2 To je bilo več kot šest točk nad normalo. Časopisi so objavljali do tedaj v borznih poročilih na du Pontovem prostoru nižje številke.

Table with financial data, including columns for 'DU PONT 202 1/2' and various numerical values.

Zatrepetale pa so tudi številke na prostoru, ki je navadno rezerviran za največji avtomobilski trust sveta — General Motors.

Tistega dne je Vrhovno sodišče odločilo, da mora družba E. I. du Pont et Co. prodati vse delnice General Motors, ki so njena last. Du Pont ima 23% vseh delnic General Motorsa. Vredne so 2,7 milijarde dolarjev

To tudi med velikimi, da, med največjimi, ni malo.

V Združenih državah je odistihmal, ko je Lenin zbiral podatke o koncentraciji kapitala, da bi jih potem objavil v svojem »Imperializmu«, ta proces čedalje hitreje napredoval.

KAR JE DOBRO ZA GENERAL MOTORS...

Največje teh velikih združenj je avtomobilska družba General Motors. 1955. leta je veljalo njeno premoženje okroglo šest milijard dolarjev.

Delnice te velike družbe so raztresene po vsem svetu. Največji del teh delnic pa je varno shranjen v blaginji družbe E. I. du Pont & Co. Trindvajset odstotkov jih je.

Advertisement for 'Z VITAMINOM' featuring a woman holding a glass and a sun icon. Text includes 'Z VITAMINOM' and 'JUGODIJETIKA-ZAGREB'.

STRELA Z JASNEGA

Vendar pravosodno ministrstvo ni mirovalo. Kot strela z jasnega je med poslovne prijatelje du Ponta in GM udarila vest, da je pravosodni minister Herbert Brownell predal zadevo Vrhovnemu sodniku ZDA.

Sredi letošnjega junija je Vrhovno sodišče z večino enega glasu odločilo, da bo uporabilo proti du Pontu prej omenjena protimonopolna zakona.

DIPLOMATI, VOJAKI, POLITIKI — DENARNIKI

In zdaj tisto vprašanje: od kod du Pontu tako mogočen paket delnic GM? Da bi pojasnili to zadevo, je treba seči daleč nazaj v zgodovino te nenavadne finančne dinastije.

V 18. stoletju je živel v Franciji plemiška družina du Pont de Nemours. Med mnogimi člani družine, ki so bili vsi zvesti vasi Bourbonov, se je prvi posvetil ekonomskim zadevam Pierre Samuel. Studiral je književnost, medicino, tehniko in vojaške znanosti.

Njegov sin Eleuthère Irénée du Pont je v mladih letih v Franciji sodeloval z znanim kemikom Lavoisierom. Kemik je tedaj vodil kraljevske miline za smodnik in si je tako Eleuthère pridobil prve izkušnje iz eksplozivov.

Pri njegovih potomcih se pravzaprav šele začne »velika slava« dinastije du Pont. Henry je diplomiral na West Pointu, vendar

Poletne težave

Povprečni Američan si dandanes težko privoščiti dopust na morju, kajti na osem tisoč kilometrih ameriške obale ni več zadosti prostora za kopanje. Ne zato, ker bi bilo Američanov preveč, pač pa preprosto zato, ker je v zadnjih dveh desetletjih skoraj vsa ameriška obala, atlantska, tihomorska in obala Mehiskega zaliva, prešla v zasebno last.

morju, le težka pridejo na toliko hvaljene floridske in kalifornijske obale. Servis narodnih parkov v notranjem ministrstvu namerava zdaj odkupiti vsaj del zasebnih plaž. Tako naj bi v nekaj letih javna lastina za kopališče primerne obale narasla na 15 odstot-

Skrivnostne sovjetske ladje

Londonski časopisi so svoje bralce pred tednom dni informirali nekako takole:

»Gibanje štirih ruskih vojnih ladij, za katere menijo, da so nekje na Atlantiku, je postalo nekakšna skrivnost.«

Zadnjič je bilo o njih slišati pred tednom dni, ko so prešle skozi Gibraltar in krenile proti zahodu. Tedaj so britanske pomorske oblasti sporočile, da gre za eno križarko in tri rusilce.

Pet dni pred tem je sovjetska križarka »Mahal Kutuzov« v spremstvu dveh rusilcev plula skozi Dardanele v Sredozemlje.

Reporterji so v Londonu zaman povpraševali, kje so zdaj te ladje.

Admiraliteta sporoča, da ne ve, kje se mudijo sovjetske vojne ladje.

Tudi letalsko ministrstvo ne ve ničesar o njih.

Ameriški mornariški center v Londonu nima nobenih obvestil. Nekki predstavnik je izjavil, da bo najbrž zelo težko dobiti podatke o tem, in je dodal: »Vsekakor pa jih ne bi mogli objaviti.«

Kje so, za božjo voljo, ruske ladje?

Kakšna nevarnost — štiri ladje!

kov atlantskega in mehiskega obrežja. To bi zneslo približno 500 kilometrov. Medtem pa visoke cene preprečujejo hitro izvedbo »operacije plaž«, ker stane ena milja obale »samo« okrog 100.000 dolarjev, in to za »nerazvito obalo«, kjer še ni večjih turističnih naprav, posebnih bazenov itd.

Na tihomorski obali še ni tako velikega bavlara na morje kot na atlantski. Pa tudi tam je položaj tedaj bolj napet. Zasebniki vse

ljati »socialistične ukrepe in ne dovoljuje svobodnega razvoja zasebnih pobud in podobno, vendar so sedaj Oregoni bolj zaželeni voljni kot njihovi sosede. Njihova obala je med najbolj urejenimi obrežji v Združenih državah. Tam so lepi prostori za taborjenje, mnogi parki itd.

Pravilo, da je Kalifornija ameriški raj, vendar po vsej verjetnosti ni raj za kopališča. Kljub temu, da leži na tihomorski obali,

ima Kalifornija največ zaprtih kopališč v ZDA. Na več kot 93 odstotkov obale povprečen Američan ne sme sestiti. Na stotine kilometrov daleč se vrstijo ob obali zidovi, žice in napisi. Računajo pa, da naseljuje eno miljo zasebnih obal povprečno samo 50 družin, medtem ko bi se na isti dolžini javne plaže lahko razvrstili tisoči kopalcev. Zato v zadnjih letih čedalje več Američanov iz Kalifornije, čeprav stanujejo ob morju — v San Franciscu, odhaja daleč v Oregon, da bi se okopali v svobodnem morju.

bolj ograjujejo obale in onemogočajo graditev javnih kopališč pa tudi cest, hotelov ali samo »divjih plaž«. Servis narodnih parkov namerava tudi v tem delu ZDA nakupiti večji del ozemlja. Edina država ZDA, katere obala je kolikor toliko dostopna povprečnemu Američanu, je Oregon ob Pacifiku. Tu so pred 20 leti sprejel zakon, ki proglašava vso obalo za »javno-prometno cesto« in prepoveduje prodajo obrežja zasebnikom. Nekaj let se je morala administracija braniti pred napadi, češ da je začela uveljav-

koloni

Za veliko noč l. 1941 se je pojavil v slovenski Ljubljani prav izvalno v uniformi nemškega oficirja mladi Zeschko, bahajoč se, da postane Ljubljana kmalu nemška. Nacisti so bili dalje: Karel Miklič (Miklitsch), hotelir, spediter Ranzinger in nemčur dr. Pavlovčič, zobozdravnik na Doljenski cesti, Frau Počivavnik in njen sin, pa še mnogi drugi.

Mnoge zanimivosti so po Ljubljani krožile o belogardistih. Poetuh dr. Stanko Kociper, Rupnikov zet, je bil eden med njimi, ki je skušal ustrohevati ponosno Ljubljano. Ko je med njimi, ki je skušal ustrohevati ponosno Ljubljano. Ko je doktoriral na pravni fakulteti, si je izbral za temo: Materinsko pravo in Marija, mati božja. O njem je po mestu krožila ta-le zabavljica:

Koristen pišč je s rakoper, ogaben tič pa Kociper. Nam prvi žre gosence in brani rod pred gadi. A drugi kuje pesmice, izdaja narod nemški vladi ter piše Rupi govore. (Rupa = Rupnik)

V. M. imenuje Zagorje »trdnjavo Hitlerjevo« in pravi, da ga boli, ko vidi, kako danes razni hitlerjevci nosijo glave pokonci. Na to je treba reči, da Zagorje ni bila nikdar Hitlerjeva trdnjava, nasprotno je pa Zagorje znano po svoji tradicionalni borbi za delavske pravice, in po deležu, ki ga je prebivalstvo tega kraja dalo v NOB, saj je v njej padlo okrog 330 Zagorčanov. Zagorje je dalo tudi dva narodna heroja (Tone Okrogar-Nestl, Ivan Skvarča-Modras) in mnogo borec od l. 1941.

Neposredno pred okupacijo je v Zagorju kolikor je znano zares obstajala skupnica petokolonašev, ki pa je bila za časa NOB od partizanov uničena, razen treh, ki se jim je posrečil beg čez mejo. Če pa ima V. M. konkretne dokaze, da se v Zagorju še nahajajo bivši hitlerjevci, ki »nosijo glavo pokonci«, je njegova dolžnost, da to javnosti pojasni, za kar mu bodo Zagorjani gotovo hvaležni.

Iskrema hvala novinarjem Petru Romaniču in Janezu Debevču, Valentinu Mlakarju in drugim za nova pisma, ki bodo s svojimi dragocenimi informacijami prej ali slej koristila. Pokazalo se je, da so zlasti novinarji žive kronike, za katere bi bilo škoda, da bi šle brez haska v pozabo. V opombi na koncu je tiskarski skrat popačil ime Ivana Jurčeca iz Celja v Ivana Jurčica.

Pripomba k »Diplomaciji v gozdu«

Kljub zagrizenemu boju je tiskarski skrat na vsej črti zmagoval in kvaril smisel teksta (da mu nisem mogel dopovedati, da se piše »skseleca« z malo in podobnih napak ne bom navajal).

V 1. podlistku, 1. kol., v 9. sp.: »zasedenega ozemlja« ne »zasebnega...« — V vrsti »že: »plenjenjem imetja« ne »polnjenjem...«

V 3. podl., 4. kol., 15. v. sp.: Bel komandant kap. Janko Debeljak je bil vohun v »skupini 3 zaupnikov podkvestorja Ferranta« ne »skupini 3 upornikov...«

V 6. podl., 2. kol., 8. v.: Italijani so bombardirali »Stare žage« ne »Satre ž.« — V 3. kol., 1. v.: »Zahodno od Druge armade« ne »Z. od Druge...« — V 4. kol.: V naslovu: »Konec v ponižanju...« ne »Konec ponižanju...«

Advertisement for 'BALKAN-KEKSI' featuring a box of biscuits and the text 'PROIZVOD RENOMIRANE TOVARNE' and 'ZA VSKO HIŠO! ZA GOSPODINJE, TURISTE, IZLETNIKE!'.

Sonce v klobuku

Pravijo, da vzpon na Komno ni težak, da po serpentinah, ki se vzpenjajo do te planine, lahko hodijo tudi starčki in otroci. Kdor je kdaj šel na Komno, se je prepričal, da te govorice niso povsem brez osnove.

V začetku julija se je tod vzpenjala pisana družba, med katero otroci niso bili v manjšini. Mali Mihec je bil prvičkrat v gorah. Zato ga je stric Mirko na moč počastil, ko mu je uredil leškovino in v lujbe z nožem pričrpal lepe orname. Golovo bo ta palica poslej doma na častnem mestu med rekviziti, ki niso bili pridobljeni brez skupe.

Prva postaja

K slapu Savice je poredkoma vozijo avtobusi, zato se po enourni pešpoti z nahrbtnikom na plečih od »Zlatoroga« sem kar pride počitek pri tamošnjih planinskih kočih. Na hladni verandi koče pod Slapom se zmerom oglašajo harmonika in ob veselih zvokih se vrte razigrani pari. Ondani so tjakaj z avtobusom prispele delavci kropsarskega »Plamenca«, fantje in dekleta, kovčci, strugarke in uslužbeni. Z nami je šel do koče prijazen elektrotehnik, ki nas je med potjo peljal na ogled male saviške hidrocentrale. Med nami se je kmalu uredil prijeten pogovor, zlasti še, ker sta Mirko in naš ljubozni spremljevalec ugotovila, da sta med vojno partizanila tam okrog Trebuže na Idrijskem.

Pred vzponom

Sonce je tako neumiljeno pripekalo, da je pot začel pronicati že skozi nahrbtnik. Zato se je nadvse prilgel počitek v hladni senci pod vrtočlavi stenami, ki med njimi izvira Savja Bohinjka. Le-sem dan z dnem romajo občudovalci prirodnih lepote. Med njimi je bil ondan tudi mladi plavalci se-kretar švedskega ministrskega predsednika Erlanderja, ki si je bil podaljšal svoj dopust v naši deželi. Po okrepljenem žganju je nato sledil vzpon do Slapu, ki je daleč naokrog širil svoj prijetni hlad; pri njem se je gnetlo šolarjev in odraslih. Od slapu vodi ozka stezica h komenskem kolovozu, tako da se ni

Toliko žetve ne pomnimo

Po doslej zbranih podatkih smo letos posejali s pšenico več kot dva milijona hektarov, upravičena pa je tudi domneva, da je bilo zasejanih več površin kot leta 1939, ko smo dosegli »rekord«. Na teh površinah bomo letos pridelali okrog tri milijone ton pšenice, kar je za okrog milijon ton več kakor v najboljših letih doslej. Letošnji pridelek bi bil še za deset do dvanajst odstotkov večji, če bi žetev opravili kakšnih deset dni prej. Za toliko je namreč pridelek »osušila« huda vročina.

Sporočilo za Spodnje Jezersko

Po pritožbi Tončke s Spodnjega Jezerskega, ki se je pritožila, da ne prejema v redu pošte, se je oglašilo podjetje za PTT promet: »Prebivalci na Spodnjem Jezerskem,« so nam napisali, »naj se odločijo pod katero pošto želijo spadati. Če želijo spadati v okolici pošte Zgornje Jezerske, naj to sporoče obema poštam in svojim dopisovalcem. Če želijo, da bodo pošiljke dostavljene na dom, jih bodo prejemale vsak torek, četrtek in soboto; pošiljke, ki bodo prispelle na pošto v soboto, nedeljo ali ponedeljek, šele v torek, tiste pa, ki bodo prispelle v torek, šele v četrtek itd. Kolikor bodo želeli dvigati pošiljke sami na pošti jih lahko dvignejo okrog dvanajste ure.

Torej draga Tončka — volja se odločiti. Vsekakor bo najbolje hoditi na pošto v imeni na pošti v Zgornjem Jezerskem moped, pa se bo morda splačalo odločitev Kokro. Se vam ne zdi? Potem ko bodo spreminjeni.

Spet mlečna pravda?

Ljubljanske mlekarne so nam poslate dopis, ki v njem pravijo, da smo v našem članku »Spet mlečna pravda« objavili nekatere netočnosti.

Pismo je precej dolgo in v njem je nekaj navedb, ki se z njimi ne moremo strinjati. Zaradi pomanjkanja prostora pa smo »polemik« morali preložit za prihodnje.

Koliko jih je obolelo?

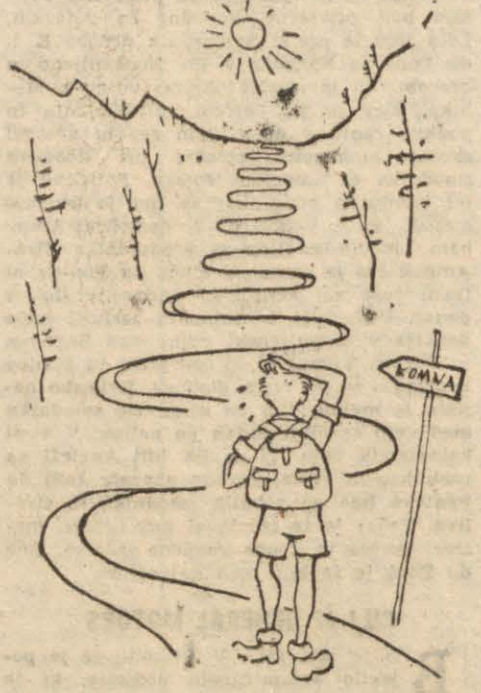
Minuli teden smo prejeli kar enajst pism naših bralcev, v katerih so nas opozarjali, da v notici »Koliko jih je obolelo« ni bilo zapisano za kakšne bolnike gre.

Vsem, ki so nas opozorili na napako se zahvaljujemo. V omenjeni notici, s statističnimi podatki obojenih v naših republikah je po nerodnosti izostalo najbistvenejše: našim bralcem smo hoteli posredovati, koliko ljudi je v Jugoslaviji letos obolelo za otroško paralizo.

ZA POČITNICE v planinah
KUPITE VSE PO NAJUGODNEJŠIH CENAH V BOGATI IZBIRI

Ma-ma
DREDO POŠTO v LJUBLJANI

treba vracati v dolino. Med potjo nas je osvežil pogled na ljubek parček, ki je vneto trgat rožice, to pa je bil na vsej poti do Komne mladonec edini prizorček, ki nas je navdajal s prepričanjem, da je življenje lepo in lagodno. Zakaj potem na serpentinah se začne muka v potu lastnega telesa. Zdelo se nam je, da serpentin ne bo nikoli konec in da pod gojzericami nikdar več ne bomo čutili drugega kot ostri kamen. Iz molka, ki po navadi spremilja hojo navkreber, nas je zbudil oster ropot, kot bi kdo prevračal kozarce in steklenice. Šlo je dol kot divja jaga,

tako da smo zavzeti obstali. Kar se prikaže na ostrem ovinku najprej majhnen bosenski konjiček, za njim gonič, a za goničem mula. Oba živali sta bili ob bokih otovorjeni s praznimi steklenicami. Takojo smo doumli, da na Komni vlada neutolažljiva šega. Gonič je povedal, da konjička ne bi zamenjal za noben denar, ker tudi pozimi najde pot v najgloblji celec. Z mulo sta velika prijateljca, tako da drug brez drugega na znata več hoditi. Gorje, da se kdaj vstali mednju, pa bodisi da je človek ali žival: mula ga bo ljubosumno obrcala. Konjiček je zmerom prvi, ker se zaveda svojega čistejšega rodovnika. Če pa mula le pozabi na svojo manjvrednost in hoče svojega bosenskega tovariša prehiteti, ji ta s plesom po kolovozu sem in tja toliko časa zapira pot, da mula proti svoji naravi blagohotno odneha.

Finis coronat opus

Vsako delo, vsak trud najde svoje plačilo in tako smo bili tudi mi vrh serpentin poplačani z bogatim razgledom na komenski hotel in s preljubeznivo klopico in grobo tesano mizico, ki ju je Planinsko društvo postavilo za nagrado vztrajnim visokim planincem. Od tod naprej je le še skromen nasok — in Komna je vaša. Klopice se ne morete posvojiti, ker je namenjena vsem, in tako smo jo odstopili starejšemu paru iz Celja, ki sta na večer svojega življenja sklenila užiti še tisto, kar sta zamudila zamudila, prelest gora in njihov veličastni mir. Stari upokojenec si je pomagal z izrekli častitljivih filozofov, ko je hotel izraziti svoje občudovanje nad lepotami planin in je v zanosu ovrgel Schopenhauerja in njegovo mračnjastvo, stari gospe pa ni bilo do razmišljanja, ker je bila na moč utrujena. Blaga

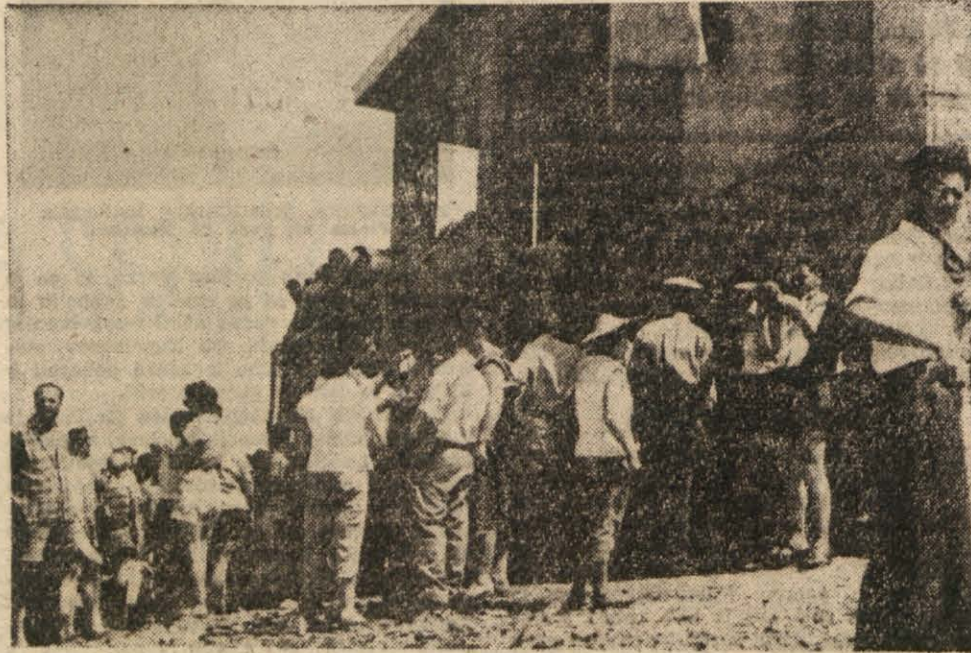
starčka sta si privoščila več, kot prenesejo njune moči; za seboj sta imela še pot čez Vršč v Trento in naposled vzpon na Komno.

Hotel in idilika

Lep je hotel na Komni in kar se da udoben, vendar je za tistega, ki si želi miru, idilična koča pod Bogatinom zdaleč primernejša. Planina na kraju je raj na tej zemlji, raj za človeka in živino, ki se je udomila v planšarji, vojaških stavbah iz prve svetovne vojne. V hotelu, kakor v vsakem, nalezijo na sledove civilizacije, ki se jim v planinah vsak bolj ali manj zavestno izogiba. Vendar tu dobiš pivo, ki ga drugod v višavah skoroda ni, prav tako pa dobra kuhinja temeljito skrbi za epikurejce. Preostane torej udobje na Komni ali preprostost na Planini na kraju, tam, kjer je res kraj tistega, pred čemer ste se umaknili iz doline.

Naravni frizider

Sonce se še ni bilo dobro dvignilo iz začetnih sivih očakov, ko so na Planini na kraju že zamukale krave-vodnice in so majeri zavilili svoje palice. V brezdano tišino se je oglašilo pozvanjanje kravjih zvoncev. Vstali smo. Vabile so gore in vzeli smo pot pod noge tja po dolini do Bogatinskega sedita. Kmalu je bilo, kot bi se znašli sredi razžarjene peči, in vsaka pečina, vsak kamen pod nogo je bil vroč kot razžarjeno železo. Tik pod sedlom so zapovrstjo tri snežišča, ki jih še ni bilo stopilo sonce — preveč vabljiva, da bi se jim mogel upreti. Dol z nahrbtnikom in z glavo v sneg, v mrzli, osvežujoči ostanek krute zime. Potem je treba še sezuti

TISOC OSEMINDVAJSET METROV VISOKO NAD SLOVENSKIM JADRANOM SE DVIGA ČUDOVIT VRH, KI ZE LETA IN LETA VABI LJUBITELJE LEPOTE NAŠE OZJE DOMOVINE — SLAVNIK. KAKŠEN RAZGLED! ISTRA VALOVI PROTI VZHODU IN JUGU, ONSTRAN KOPRA IN TRSTA, KI STA KOT NA DLANI, SE RAZEZA TJA DALEČ PROTI ZAHODU TRŽAŠKI ZALIV IN OB JASNM VREMENU SE TI POGLED USTAVI ŠELE NA STOLPIH BENEŠKEGA MESTA. NA SEVERU PA SE KOT MOGOČNA TRDNJAVA DVIGA VENEC ALPSKIH VRHOV... V NEDELJO JE TA NAŠ VRH DOBIL TISTO, KAR MU JE ŠE MANJKALO, DA BI SE UVRSTIL V VRSTO NAJBOLEJ OBIKAVNIH TURISTIČNIH TOČK NAŠE DEŽELE. DA SO NA TA DAN OTVORILI TIK POD NJEHOVIH VRHOV LEPO PLANINSKO KOČO — KOČO DR. HENRIKA THUNE — JE PREDVSEM ZASLUGA POŽRTOVALNIH PLANINCEV IZ KOPRA. SLAVNOSTNE OTVORITVE SO SE UDELEŽILI PREDSTAVNIKI NAŠE LJUDSKE OBLASTI, TURISTIČNIH ORGANIZACIJ IN PLANINSKIH DRUŠTEV. TI SO V SVOJIH GOVORIH OD SRCA ČESTITALI POBJETJEM PRIMORSKIM PLANINCEM, KI SE JIH JE SKORAJ 400 ZBRALO NA VRHU SLAVNIKA — GOTOVO NE ZADNJIČ.

PO DOMOVINI

Težko zapahnjena vrata so se odprla

Potoval sem skozi Sandžak — akoci dezero brez vlakov... In vrnil sem se z nenavadnim vtisom: v kamnitih vstavah se je ohranilo mnogo starega, čudežnega, cesar ni najti nikjer drugod. Sandžak je bil namreč dolga stoletja brez zveze s svetom; odtrgan in pozabljen. V njegovih krševitih, nepristopnih krajih so še danes ostali živji sledovi davnih, minulih časov. Ostali so nedotaknjeni in čisti, kakor v velikem naravnem muzeju...

Zdaj so odprta vsa vrata v Sandžaku, skozi nje je privrlo novo bujno življenje. In dežela je vstala, začela korakati — staro pa umara... Ali veste, kako hudourniki zrušijo in odnesejo vse, kar je dotrajalo in kako hitro razpada vse, kar je trhlo in prezrelo? V Sandžaku so prišli znatni znatniki in so raziskali in pregledali, kar se jim je zdelo važno iz narodove preteklosti, iz zgodovine in življenja pradedov, zakaj tu v teh krajih brez cest je bila nekdanja prva srbska država — Raška. Prišli so novinarji in spremljali borbo novega z izumirajočim. Filmska kamera je zabeležila, kaj izginja in kaj nastaja...

Med svojim križarjenjem po teh strminah, gozdovih in stezicah sem srečal, videl in silščal marsikaj — marsikaj čudnega, nenavadnega in prastarega. Kot sveta žival v Indiji Okoli Sjenice je ovca dragocena — kakor sveta krava v Indiji ali morda še večja. Kajti na kamnitih tleh ne traste drugega kot divja, odporna živa. Vsak gospodar zato čuva svojo živino, ki je zeto edini vir prehrane. Ovca jih obravnja pri življenju in ne pojejo zaman ti ljudje: »Pastir gleda zvezde in ne misli na svojo

deco in dom, marveč na volkove in ovce...«

Da, daleč slovi sjenički sir. Toda malokdo ve, kako žive in kako gojijo ovce tukajšnji pastirji. Preden je v Sjenici zrasla fara z 20.000 ovcami, z modernimi hlevi in so njeni proizvodi zasloveli v tujni, so kmetje po hribih in dolinah šegli »lile«... Nič drugeče kakor njihovi davni pradedje.

Okoli Petrovega, v začetku poletja, so pastirji zgnali živino v stajo, sami pa so se zbrali in zažgali »lile«. To je velik in pomemben dogodek, zakaj ta obred naj bi pomagal, da bi njihove ovce ostale zdrave, da bi dajale dobro mleko in dosti volne. Nihče ne ve, kdaj je ta prvi je zažgal »lile«. Za njim so jo zažgali vsi ostali, do zadnjega, in krenili... S pesmitjo in vzkički so obšli vas, vsako hišo, tekli okoli vsakega drevesa in metali »lile« v zrak, v mrak... Tako so zastraževali »zle duhove«, da bi pobegnili od njihovih staj in da bi ovce lepo napredovale. Zažgali so kresove, si namazali obraz, da bi bili videti čimbolj strašni, udarjali z nogami ob zemljo, skakali, tolkli ob ograje, dvigali roke in kričali, kričali...

Smrt na saneh

V gozdnatih predelih so ljudje na saneh odhajali na svoje zadnje potovanje... Vsačani z jas, sredi pastirskih gozdov, so prevržali svoje mrtve tudi sre-

njim se razvrsti spreved... — Toda sani tečejo po suhem listju, pod stoletnimi drevesi, čez kamenje, čez bujno planinsko travo — vse do pokopališča.

Takšni so bili pogrebi po sandžakih planinah vse do nedavnega. Tako so pokopavali svoje mrtve že stari Slovani v svoji pradomovini — po blatnih močvirjih...

Zmaj iz jezera

Stari ljudje na kamniti pešterški ravnici pripovedujejo... Na Peštar planini se črni roza-valne starega gradu, obrasle s plevelom. Med stenami pod njimi je nekakšna voda — malo jezero in o tem jezercu je živa stara pravljica.

V davnih, davnih dneh, nihče ne ve kdaj, je bil to Trojanov grad. V jezercu pa je živel strašen zmaj. Vsako leto so morali ljudje iz gradu plačevati krvav davek temu zmaju. Morali so izbrati najlepše deklo in mu jo darovati, da bi obvaroval grad preteče nesreče. Toda nekega dne je prišel vitez in ubil zmaja. Osvobodil je grad strahu in nesreče...

Grad je zdaj porušen. Brez sledu so izginiti tudi njegovi prebivalci. Ostali pa so sledovi zidov, ostalo je malo jezero, in ostala je pravljica.

Vsako leto so se ljudje zbirali ob tem jezercu, brali molitve in vrgli ovco v vodo, da bi pomirili nevidnega zmaja... V spomin na staro pravljico pa da bi bilo leto plodno in pridelal bogat. Tako so prihajali, romali okoli jezera in metali ovco vanj do nedavnega, ko so jim prepovedali...

To so trije stari običaji iz Sandžaka, v katerih se je staro ohranilo kakor v velikem naravnem muzeju. Vlatko Vlatković

običaj nastajati, bil je pač Vsako leto so pastirji žgali »lile«. Zbrali so se na večer, vsak s svojo »lilo« v rokah; vrbovimi šibami in šopom češnjeve skorje na vrhu, ki se je sušila čez vse leto, da je bila suha kakor smodnik. Po dva in dva sta stopila v dolg spreved in

dj poletja s sanmi. Da, pravim s sanmi, z navadnimi lesenimi sanmi. Sredi žarkega, suhega poletja — s sanmi!

Nekdo umre in njegove družina ga očedi, običe, zaveže v vrečo in vrečo položi na sani. Pogreb se začne, kakor je treba: spredaj pokojnik, za

POGOVOR OB TEDNU

JESENI ZAČNEMO

Huda vročina, ki krivi tračnice in povzroča številne neveselosti, je pred nekaj dnevi odprla tudi vrata šole na Vrtači v Ljubljani, ko so jih komaj dobro zaprli po končanem šolskem letu. Posebna komisija, ki je na Svetu za šolstvo LRS začela razpravljati o postopnem prehodu na enotno obvezno osemletno šolanje v Sloveniji, namreč ni mogla zdržati v prostorih Sveta za šolstvo. Odlje zasedajo vsaki dan in — brez pretiravanja rečeno — v potu svojega obraza pripravljajo vse potrebno, da bo tak prehod možen že v prihodnjem šolskem letu 1957-1958.

»Ali nam lahko poveste,« smo naprosili direktorja Zavoda za proučevanje šolstva, tovariša Vladimira Cvetka, »čisto na kratko kakšno spremembo si lahko obetamo v prihodnjem šolskem letu?«

»Na kratko ni mogoče odgovoriti,« nam je odvrnil tovariš direktor. »Rečemo pa lahko, da dosedanje priprave za reformo naše obvezne šole že nudijo možnost, govorimo pa lahko tudi o psihološki pripravljenosti na terenu, da v šolskem letu 1957-58 postopno realiziramo reformo naše šolstva.«

»Kako postopno?«

»Prehod v reformirano obvezno šolo bo trajal več let. Sest približno. V novem šolskem letu bi začeli z novim učnim načrtom v prvih treh razredih vseh vrstnih obveznih šol. Ne glede na njihovo razvinitost in organizacijsko obliko. Trenutno pripravljamo učni načrt za vse tri razrede, ki mora biti dokončan še v tem mesecu.«

»Kdaj pa bodo prišli na vrsto ostali razredi?«

»Vsem okrajem smo pripravili, naj bi na njihovem področju vsaj ena ali dve osemletki, ki bosta nastali po združitvi sedanjih samostojnih osnovnih šol in gimnazij, začeli delati po novem učnem načrtu ne le v prvih treh, temveč tudi v četrtem razredu. V ta namen naj bi okraj izbrali najboljše šole z najboljšim vodstvom. Osemletke, kjer bi po novem učnem načrtu učili tudi v četrtem razredu, bi delale pod posrednim ali neposrednim vodstvom Zavoda za proučevanje šolstva LRS, ki bo študijsko spremljal delo na šolah, da bi dobili potrebne izkušnje za uvedbo novega učnega načrta v vseh četrtilih razredih osnovnih šol v šolskem letu 1958-59.«

»Malo prej ste nekaj omenili o združitvi sedanjih samostojnih osnovnih šol in nižje gimnazije. Kdaj pa bo prišlo do te združitve. Ali nam o tem poveste nekaj podrobnosti?«

AVTOBUSNO IN TURISTIČNO PODJETJE LJUBLJANA

PRIDRUŽITE SE!

- 13. IN 14. JULIJA izletu preko Vršča v dolino Treente in na Mangart.
  - 14., 21. IN 28. JULIJA nedeljski kopalni avtobus za Portorož in v Opatju.
  - 21. JULIJA NEDELJSKI IZLET v Logarsko dolino.
  - 27. IN 28. JULIJA DVODNEVNI izlet na Mangart — ponovitev izleta s dne 13. in 14. julija.
- Za Mangart je omejeno število prijav, zato pohihte z prijavo.
- Pridite k nam na posvetovanje za Vaš letni odmor.
- Poslužite se turističnega posojila, ki vam ga nudi Sap Turist biro in Mestna hranilnica Ljubljana.
- Za potovanja, izlete in letni oddih se poslužite uslug Sap Turist biro-a Ljubljana, Miklošičeva c. 17. tel. 30-645

»V krajih kjer imamo samostojne osnovne šole in samostojne nižje gimnazije kot višjo stopnjo obveznega šolanja, naj bi se združili ene šole v osemletko z enotnim vodstvom ter enotnim upravnim in finančnim poslovanjem še s pričetkom šolskega leta 1957-58. To bo vsekakor pripomoglo, da bodo komune, posevšale enako skrb osnovnim šolam in gimnazijam, ki so jih doslej marsikdaj protistrale. Zlasti pa je važno, da z združitvijo obvezno šolanje ne bo več tako raztrgano, temveč enotno in zaključena celota, ne pa kot doslej, ko so se dijaki nižje gimnazije učili po takih učnih programih, kot da se bodo vsi vpisali v višjo gimnazijo.«

»Kaj pa tam kjer imajo popolno gimnazije?«

»Dosedanje popolne gimnazije in sveti za šolstvo pri okrajnih ljudskih odborih naj bi pripravili v novem šolskem letu vse potrebno, da se bodo v novim šolskem letu 1958-59 nižji razredi sedanjih popolnih gimnazij ločili od gimnazij in se združili z osnovnimi šolami v svojem šolskem območju v enotne osemletne obvezne šole.«

»Kakšna bo pri vsem tem vloga Zavoda za proučevanje šolstva?«

»Zavod bo ob sodobnavanju šolske inspekcije študijsko spremljal delo na šolah po novem učnem načrtu in sodeloval pri delu za nove učne pripomočke in vsem kar lahko pomaga in pospešuje rast naše nove obvezne šole.«

Zapletli smo se v dolg, zanimiv pogovor o delu Zavoda za proučevanje šolstva, a se znova vračam k načrtu za postopni prehod na enotno obvezno šolanje.

»Vsekakor se mi zdi najvažnejše,« je tedaj med drugim dejal direktor Cvetko, »da bomo prehod izvedli postopoma, kar nam bo omogočilo organsko rast brez velikih zaletavosti in napak, ki bi neizbežno spremljale preuranjena korake.«

Cigareta ubija

Po osmih letih raziskovanja je štirinajst najuglednejših angleških zdravnikov in znanstvenikov, ki sestavljajo Svet za zdravstvene raziskave, sporočilo britanski sveti svoje mnenje glede cigaret. Omenjeni svet je uradno sporočil: **Natančno preiskovanje je pokazalo, da povzroča kajenje cigaret - raka na pljučih.** Znanstveniki, ki so objavili to poročilo, uživajo med Angleži izredno zaupanje. Njihovo poročilo je zato sprožilo hud preplah, saj trdijo, da »cigareta ubija« in da od že osmih kadilcev eden zboli za rakom.

Poročilo poudarja, da se je v zadnjih letih število primerov raka na pljučih zelo povečalo. V zadnjih desetih letih se je kar podvojilo. Strokovnjaki so ugotovili, da po kaditvi danes v Veliki Britaniji ena oseba po 1864 cigaret na leto. Podatki iz Združenih držav Amerike pravijo, da je to povprečje pri njih 2173, medtem ko govori francoska statistika o 1118 cigaretah, ki naj bi jih povprečno vsak državljan pokadil v enem letu.

Britanski svet za zdravstvene raziskave je ugotovil, da je pri nekadilcih povprečje pri raku na pljučih 300:1, medtem ko je za

kadilce to razmerje 8:1. Pri ženskah je to obolenje redkeje, to pa zato, ker začne ženske razmeroma pozno kaditi - največkrat šele okrog 25 leta; kajenje pa pri

SPREHOD PO NAJVEČJI VOJNI LADJI SVETA

Zadnje sanje ministra, ki je znorel

Zdaj je od tistega dne že dobri dve leti in pol. Sibka ženska v vijoličasti obleki je 11. decembra 1934 spustila proti kijunu jeklenega kolosa steklenico kalifornijskega šampanjca - ameriška mornarica je dobila bitko, ki je vlekla od leta 1947 in ki je zahtevala eno samo žrtev. Človek, ki si je zamislil orjaško jekleno ladjo, mornariški minister James Forrestal, je zaradi strahotnih konfliktov in svojimi sodelavci zblaznel in se vrzel skozi okno nebotičnika. S tem, da je njegova žena kristila orjaško letalonosilko z njegovim imenom, naj bi se stvar pozabila in hitro zapisala v zgodovino.

V ozadju te bitke je bil star spor med ameriško mornarico in letalstvom. Forrestal je zagovarjal (bil je skoraj sam) zamisel ogromne letalonosilke, ki bi stala dve sto milijonov dolarjev in bi bila prava plavajoča letališča, na katerih bi lahko pristajala tudi največja letala. Letalci so se temu uprli. Zakaj graditi dve sto milijonov dolarjev vredni cilj, ki ga lahko uniči ena sama bomba? Mar ni bolje zgraditi toliko in toliko težkih bombnikov, ki stanejo samo po nekaj milijonov dolarjev, pa vendar napravijo prav toliko škodo kot ogromna okorna ladja. Da je takšen spor v ameriškem senatu silno važna stvar, je razumljivo. Za njim so dobili, ki si jih razdelijo demitirali in iz senata vodil mnogo niti prav do delniških druž. Po nezaklepanem sporu je Forrestal vendar dobil bitko in februarja 1949 so sprejeli projekt ogromne ladje, ki bi jo simbolično krstili za »United States«.

Zaprta meseca pa je postal projekt problematičen. Tisk in radio sta napadla Forrestala s tako silo, da so mu popustili živci. Senat je ponovno sklepal in 18. aprila dokončno sklenil, da ogromne ladje ne bodo gradili naprej. 18.000 ton težak kos trupa, ki so ga dogradili, je obelzani v doku Newporta. To je bil za Forrestala zadnji udarec in 30. maja je napravil usodni korak.

1. junija 1951, ko je bila korejska vojna na višku, se je mornarica spomnila na rjavčev kos železa in pristanku in se spet lotila dela. Tri leta pozneje so ga krstili z imenom človeka, ki si ga je zamislil, 59.600-tonska letalonosilka »Forrestal« je bila gotova.

Zanimivo bo primerjati »Forrestala« z znameniti spomeniki naše zemlje. Daljša je, kot je že rešili, tu pa je z njim prepojen vsak košček ladje. Vendar ta vohi ni odveč. Zato ni najti na vsem »Forrestalu« enega samega inskripcije.

Druga stvar, ki je v njo »prepletena« vsa ladja, je glasba. »Forrestal« ima svojo lastno radijsko postajo z avtomatičnim menjalnikom plošč, ki vsebuje 3.000 gramofonskih plošč. Če si kdorkoli na krovu zaželi neko ploščo, lahko telefonira v studiju, ki mu po etru brž pošlje zaželeno ploščo s kratkim komentarjem in pozdravom ladijskega napovedovalca.

Toda Thomas zdaj nimá čast za ploščo, zato odhaja na »otok« - odlini del ladje, ki sega nad krov. Tam je na zasteklenem poveljniškem mostičku grobna tišina. Thomas se je postavil za 35 centimetrov dolgi zvod, ki s motorji poganja tri 45-tonska krmila. Okoli njega je še dober ducat mornariških častnikov, ki bdiijo nad kompas in radarskimi zasloni. Tudi poveljniško ladje je tu, ki prevzame v svoje roke krmila, ko ladja pristaja. Da jo ustavi, če pluje s 15 vozli, potrebuje celih 33 minut. Kot bi tehniška tu odgovorila: več kot pol ure, da ustaviš kolosa? Skoraj težko je verjeti...

Dick Hoffman odhaja v zrak

Medtem ko se je Thomas vživel v službo krmilarja v grobni tišini poveljniškega mostička, se je njegov ladijski kolega Dick Hoffman, ki je pilot, pripravil za polet. Izstreliti ga bodo v zrak na reaktivnem lovcu »Demon« s posebnim katalpultom in Dick dobro ve, da se in zgodil povprečno 5 procentov nareč. Še pravi: med 20 se vsaj enemu nekaj pripeti. To ni nič najmanj ohrabrujoče. Misel na smrt v tem tehničnem okolju pa je čudna, tuja.

Možje je rečeti in rumeni čopič skabeče okoli njegovega letala. Dick je privezan na sedež z glavo pritrjeno ob nastoj. Zdaj je

visok Eiffelov stol, saj medli od kijuna do kreme 315 metrov široka pa je 82 metrov. Od vodne gladine do vrha jambora je visoka toliko kot Niagaraški slapovi - 67 metrov, celotna višina pa je tolikšna kot pri 25-nadstropnem nebotičniku. Mogoče ni važno, pa vendar je zanimivo, da porabilo za eno samo barvanje orjaške ladje 25.000 ton barve, da dajejo njene turbine toliko energije, da bi zadoščala za mesto s poldrugim milijonom prebivalcev, da poje posadka za kosilo 8 ton hrane, da opere pralnica tedensko 25 ton perila, da imajo v knjižnici 4.500 knjig, da ima telefonska centrala 2.900 števk, da izdaja svoje 14-dnevnik na 12 straneh, da ima štiri dvostile itd.

Ladijca ga je pripeljala do trupa in glavni krmilar se je vzel na krov. Dva stražarja sta brž postakala njegovo ime in številko na metre dolgem seznamu posadke in mu dovolila vstop. Konečno je. Zdaj ni več mornar na dopustu, zdaj je le še človek v orjaški konservi s 3.500 možmi v ogromnem jeklenem trebuhu.

Da ne bi atomsko sevanje prodrlo skozi trup, nima »Forrestal« nobenih za ladje tako značilnih okroglih okenc. »Od nog do glave« je klimatiziran, če začnemo govoriti le o zraku, ki ga dihamo. Thomas se je znašel v ogromnem hangarju, umetno razsvetljenem, kot bi bil dan. Kjer se slika z zloženim krilom sto letal, ki jih s hidrauličnimi dvigali dvignejo na krov, od koder odletijo. Zdad koraka Thomas četiri ure po dolgih zelenih in rumenih hodnikih, da bi prišel do svoje kabine. Mimogrede vrže v avtomat za Coca-Cola 10 centov - ne zato, ker je težen, marveč da bi preganil vsiljivi vonj parfuma za desinfekcijo, ki se ga je na zemlji

ženskih tudi ni tako zelo razširjeno kot pri moških.

Kljub temu natančnemu poročilu pa obstajajo še vedno dvomi, ali je res neposredna zveza med kajenjem in rakom na pljučih. Ameriške tovarne cigaret so namreč ustanovile posebne zdravniške komisije, ki zavtrajajo trditve, češ da sodobna znanost še ne more dokazati neposredne zveze med cigaretami in rakom. Pač pa poudarjajo, da je veliko nevarnejši »zastrupljeni zrak« v velemestu, kjer je veliko izpušnih piinov najrazličnejših motorjev, pa tudi saj ne manjka.

To je poudarilo tudi poročilo angleškega Sveta za zdravstvene raziskave, ki pa kljub temu navaja, da je mogoče znanstveno dokazati koliko kancerogenih snovi vsebuje cigareta. Sprito tega so nekateri angleški poslanci začeli ostro gonjo proti kajenju. Tem pozivom so ustregli londonski kinematografi in prepovedali kajenje v kine dvoraneh. Prav tako je opoziti, da je prišlo na trg veliko število cigaret s filtri. Značilno je tudi, da Angleži po večini ne pokadijo cele cigarete, temveč kvečjemu polovico, češ da je najbolj strupen zadnji del cigarete, medtem ko je kolikor toliko zdrav prvi del, ki ga »filtrira« zadnji del. Nekatere tovarne cigaret so zaradi tega posiale na trg za tretjino daljše cigarete, da bi kadilci, ki se bojijo raka, ne bili preveč oškodovani pri svojih užitkih.

Sveda je gonja proti kajenju močno vznemirila britanskega finančnega ministra, saj dobi državna blagajna od monopola na cigarete letno 700 milijonov funtov šterlingov, s čimer lahko krije stroške za celotno zdravstveno službo, poleg tega pa odpade še precejšen del za oborožitvene izdatke.

»ROBOT, KI KADI CIGARETE«

Skupina raziskovalcev ustanove Curie, ki dela pod vodstvom dr. R. Lartarjeta, je skonstruirala posebno navpravo. Ta robot lahko pokadi vse vrste in najrazličnejše količine cigaret. Z njim bi radi ugotovili, koliko pokadilo različni tipi kadilcev in kakšne so posledice kajenja. Gre namreč za tiste, ki močno inhalirajo tobačni dim, za tiste, ki pokadijo samo polovico cigarete, za tiste, ki sploh ne inhalirajo, pa tudi za tiste, ki kadijo zelo počasi in dim močno potegnejo vase.

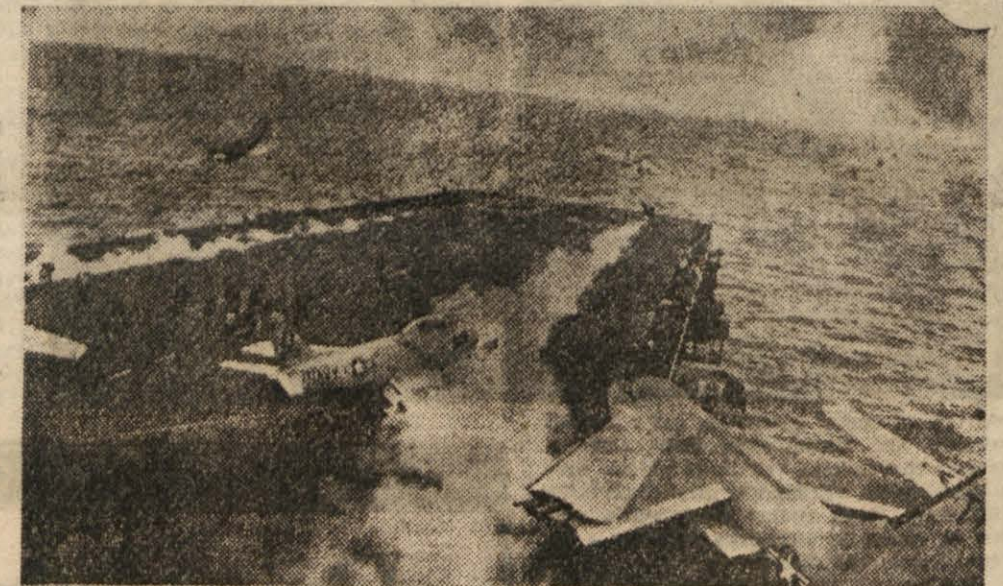
S to navpravo so lahko tudi ločili dim od tobaka, in dim, ki ga daje cigaretni papir. Ugotovili so, da se pri kajenju izloča benzopiren, ki je ena izmed najbolj nevarnih rakastih snovi. Ugotovljeno je tudi, da so te snovi veliko bolj koncentrirane v cigaretnem papirju kot pa v samem tobaku in da jih je relativno malo v dimu, ki nastaja pri kajenju pipe.

Vse to prizadevanje kaže, da se znanstveni resno ukvarjajo z raziskovanjem posledic, ki jih ima kajenje za naše zdravje. Kakor pravijo statistike, se potrošnja tobaka zaradi tega ni zmanjšala, pač pa so kadilci precej vznemirjeni.

sprožil gumb, ki je vžgal motor. Majhen, rumen jeep ga počasi potegne proti katalpultu, ki je tako močan, da bi izstrelil ta avtomobilček 1.500 metrov visoko navpično v zrak. Dickovo letalo, ki tehta 10 ton, pa bo treščil 50 metrov daleč v zrak. S pritiskom na drugi gumb je Dick izbral sliozena krila. Nato so ga pripeli na katalpult, se hip in ukaz »Zdaj!« Njegova letalca se je stisnila ob nastojalo, obrat se mu je od strašnih pospevkov sploščil v tušno grimaso. Po 30 metrih je brzina kazala že 250 kilometrov na uro. Se en sunk in Dick je letel. Ko je pogledal nazaj, je bil ogromni »Forrestal« in še majhna bela lisa v neskončnem morju. Pomislil je še, da se prav v tem času njegovi tovariši na ladji zabavajo nad najnovejšim filmom Boba Hopa, ki ga vrtilo istočasno v šest kinodvoranah na krovu. Nato se je dvignil skoraj navpično proti modremu nebu...

V jeklenem trupu pa so ostali slepi ljudje, ki vidijo le rumeno in zeleno hodnico in jih od modrih valov sredozemlja in Atlantika loči neprobijna jeklena stena. Kot moderni sužnji so zaprti v to »kuco« današnje tehnike. »Ljudje v konservi«...

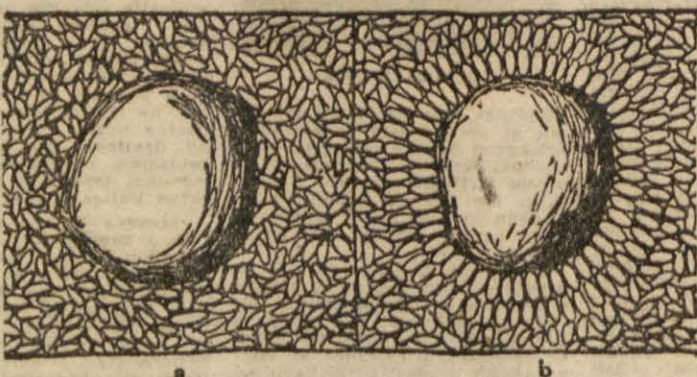

V OBLAKIH PARE IZSTRELJUJETA KATALPULTA V ZRAK DVE HITRI MORNARISVI LOVSKI LETALI.

10 BIOGRAFIJA ZEMIJE

»ŽIVLJENJE NA ZEMLJI« Od kod življenje?

Paleontologija nam dokazuje, da življenje na naši zemlji ni nastalo v času, ko je bila še v žarečem stanju, marveč se je razvil že tedaj, ko so postale razmere za razvoj prikladne. Še pred nedavnim je bila najbolj priljubljena razlaga za nastanek življenja na našem planetu hipoteza, ki jo je leta 1856 razvil Richter. Po njegovem bi bilo življenje večno in bi se prenašalo iz enega planetnega sistema na drugega v obliki drobnih, živih klic, ki bi se pričele množiti, brž ko bi našle na novem planetu primerne življenjske pogoje. Najprej bi se delile, nato pa po dolgem razvoju pretvarjale v višje oblike življenja. Arrhenius je ugotovil, da bi ti nosilci življenja v svojem potovanju skozi prostor dosegli ogromne hitrosti, ker jih potiska skozi vesolje svetlobni pritisk zvezd. Izra-

Vodne molekule okoli detca v anorganski raztopini na višji sliki so neurejene. V organski na desni sliki pa so združene kot nekakšna membrana okoli detca.

čunal je nekako, da bi tak droben delec zaradi vpliva sončnih žarkov dosegel hitrost okoli 100 km na sekundo. Tako bi že v kratkem dosegel ostale planete našega sistema, v 10.000 letih pa tudi najbližje zvezde. Tedajnji učenci, ki so menili, da bi te klice v popolnoma suhem okolju kljub izrednemu mrazu lahko ostale zelo dolgo žive in bi lahko začele novo življenje na drugih svetovih, če bi bilo le okolije primerno. Danes sicer vemo, da ultravijolični žarki, ki jih pošilja naše Sonce, nikoli ne bi dovolili takšnih sprehodov po vesolju in bi brž umorili vsak še tako majhen mikroorganizem, ki bi ušel iz zaščitnega ovojja zemeljskega ozračja. Ob današnjem poznavanju vesolja ostane torej hipoteza o nosilcih večnega življenja neizmisljiva, zlasti še, ker vemo, da je tudi današnje vesolje nastalo iz praplina, ki je v obdobju pred nastankom našega osončja enakomerno izpolnjeval prostor.

Ce si tedaj dopovemo, da ni bilo nobenih sledov življenja, ko

je vesolje nastajalo, in da se je življenje res razvilo na našem planetu kot posledica zapletene preobrazbe prvotne mrtve materije v živo, si poskusimo razložiti, kje so osnove te važne preobrazbe. Skratka: kje je začetek prvih živih organizmov.

Prav gotovo je bil ta prehod med živo in mrtvo snovjo postopen in je trajal dolga obdobja zemljine zgodovine. Verjetno je, da je bila na Zemlji pred prvimi »resničnimi« živimi stvarmi množica različnih zapletenih organskih ogljikovih spojin, ki so pozneje prevzele vlogo »surovinske baze« za tvorbo prvih organizmov. Ruski znanstvenik Oparin se je med proučevanjem nastanka življenja ustavil ob misli, da je prvotni ocean vseboval določene količine raztopljenih ogljikovodikov takšen je n. pr. metilvirski plin), ki so nastajali ob učinkovanju vode na anorganske ogljikove spojine (najbrž karbide). Le-te so bile na površju našega planeta že od prvih začetkov samostojnosti. Ogljikovi atomi se med ostalimi kemičnimi elementi odlikujejo s tem, da tvorijo dolge verige molekul in zato izredno zapletene kemične snovi. V prvem morju na naši Zemlji je bilo dovolj priložnosti za pretvorbo osnovnih ogljikovih spojin v nove bolj zapletene organske snovi. Nobenega razloga ni, zakaj se ne bi mogle iz anorganskih snovi tvoriti organske, saj nam to danes potrjuje kemična industrija. Seveda pa je bil ta proces bolj počasen zaradi nizke koncentracije ogljika in zaradi pomanjkanja snovi, ki bi pospeševale proces. Vendar nas to ne sme motiti, saj tedaj tudi sto milijonov let ni pomnilno kdo ve kako odličnega časa v zgodovini Zemlje.

S tem pa ni to vprašanje seveda še nismo odgovorili. Tudi najbolj komplicirani organski spojinii namreč še vedno manjka to, čemur radi pravimo »iskra življenja«. Zato bo potrebno posvetiti nekaj prostora procesu, ki razdeli prvotno mrtvo materijo in jo združi v posamezne zaključne enote. Protoplazma - beseda označuje snov, iz katere so zgraene vse rastlinske in živalske celice - je koloindna raztopina zelo zapletenih organskih snovi v vodi. Taka raztopina vsebuje veliko število električno nabitih delcev, zadržanih ti delci svoji nabori neskončno dolgo in se naša raztopina ohranja ti delci svoj nabor neskončno dolgo in se naša raztopina ne spremeni, ne usede. Če pa povečamo električno prevodnost s soljo, bodo posamezni delci brž izgubili svoj električni nabor in se pričeli pod vplivom privlačnih in odbojnih sil združevati. Tako bodo nastali večji delci, ki se bodo usidli kot tanka plast na dno posode. Podobno se zgodi tudi, če zmešamo dve raztopini z različno nabitimi delci.

Koloindne raztopine organskih snovi se razlikujejo od vseh ostalih raztopin te vrste po tem, da kažejo molekule ogljikovih spojin močno nagnjenje do vode. Delci teh snovi so vselej obdani od koncentričnih krogel vodnih molekul in je prva plast teh molekul vode zelo čvrsto »prilepljena« na površje delca. Ostale plasti so bolj in bolj neurejene in tudi temno primerne slabše »prilepljene«. Rezultat tega je, da je vsak delček obdan s stabilno vodno membrano, čeprav ni prave meje med vodnimi molekulami znotraj te membrane in ostalimi vodnimi molekulami raztopine.

Ta vodna membrana kaže, da je najbolj važen člen pri nastanku žive stvari. Preprečuje namreč, da bi delci izgubili elek-

ANDRÉ MAUROIS

Življenje divjakov na Malajskem otočju

(Odlomek iz dnevnika)

Potovanje iz Pariza v Calais in Dover je bilo vse prej kot prijetno. Dež je udarjal na okna vagona, toda k sreči sem imel s seboj zanimivo knjigo pisatelja Malinovskega. Spolno življenje divjakov na otokih Trobriand v Malajskem otočju. Zelo poredna knjiga!

V prvem delu govori pisatelj: Človek je začel kot mravlja. Domačini na Trobriandih so zelo dostojni in svoji govorici. Za grde in lepe stvari poznajo lepo in grdo besedo. Javno uporabljajo vedno lepo, otkano besedo.

Zelo so strogi v izbiri snovi za pogovor. Celo bolj strogi kot Angleži. Govoriti možu o lepoti njegove žene je žalitev. Kodeks dostojnosti je seveda pri njih drugačen kot pri nas, vendar rodi iste rezultate, to se pravi, da vzdržuje red in napravi življenje znošno.

Na Trobriandih imajo dekleta lahko ljubimce. V takem primeru ne spijo več doma, jedo pa še vedno pri starših. Vsaka vas ima posebno hišo za samce, imenovano »bukumatula«, kjer spijo neporočeni pari. To strašno moti misijonarje. Vendar je ta navada urejena s strogimi predpisi. Nikdar ne sme ljubzenski par gledati ljubavne igre drugega para. Razmerja pa so trajna in zelo nežna. V splošnem je »bukumatula« nekakšen klub samcev, ki ima zelo stroga pravila, kamor pa lahko člani pripeljejo svoje zaročenke.

V nekaterih vaseh so misijonarji je navade zadržali, a posledice niso bile razveseljive. Stare navade so močnejše kot vse novotarije.

Na Trobriandih vlada matriarhat. Ta temelji na preprosti ideji, ki se zdá nam nenavadna. Ti divjaki namreč ne verjamejo, da bi imel oče kakšno koli vlogo pri spočetju otroka. Oni verjamejo, da pride ponodi duh, ki potrka na ženinovo glavo. Pri tem se kri prerušerji iz glave v notranjost telesa in naredi otroka.

Misijonarji so se na vse kriplje trudili, da bi preprečili divjake o našem pojmovanju spočetja, a jim ni uspelo. Divjaki so bruhnili v smeh ob teh razlagah.

»Kako naj se otrok spoče na tak način?«, so se smejali. »Poglejte Tilapoi, najbršo žensko vsega plemena! Ni ga moškega, ki bi hotel biti njen ljubimec! In vendar — ona ima otroke. Poglejte žene albino, ki so odvratne in nečiste, pa imajo vseeno otroke. Naša dekleta pa, ki ljubimkajo v »bukumatuli«, nimajo otrok.«

Posledice teh naziranj so občutne. Ker oče ni ustvarjalec otrok, je samo njihov prijatelj. Otroci so torej samo materini in sorodniki njenega »klana«. Krvoskruststvo med bratom in sestro je mnogo hušji greh, kot med očetom in hčerko. Na zabave in izlete s člani ne povabijo nikdar skupno brata in sestre.

Če umre otrok, so mati in njene sorodnice dostojanstveno mirne, medtem ko si oče in njegovi možiki sorodniki iz vladnosti posujejo glave s pepelom in na vse grlo kriče in jадikujejo.

Zelo zabavno pa bi bilo, če bi napisal domačin z Malajskega otočja knjigo »O spolnem življenju domačinov z Britanskega otočja«. Avtor bi opisoval vse ljubavne navade »pivoce čaja«. Imel bi jih za blazne in ne bi mogel razumeti, zakaj nima London »bukumatules, zakaj možje obojujejo žene zaradi nezvestobe, če se rodi otrok med njihovo odsotnostjo in zakaj si žele Evropejci, da bi bili otroci podobni očetu.

Zaključiti pa bi, da prinašajo vse te navade, čeprav so čudne, s seboj vendar nekaj dobrega in da imajo »pivoce čaja« pravila o dostojnosti vendar nekoliko podobna tistim z Malajskega otočja.

Pomni! Niti ena bela kava brez pravega Franck-a

V prvih decembrskih dneh leta 1947 je angleški poslanik Raymond Blackburn vprašal v parlamentu, ali je res, da je bila italijanska vlada v času med obema vojnama pa tudi po tem, ko so se začele sovražnosti, obveščena o nekaterih dokumentih angleškega zunanjskega ministrstva.

Na seji 8. decembra 1947 je državni minister Mc Neil odgovoril, da so v ambasadi Njegovoga Velikanstva v Rimu med vojno dejansko odkrili »vrsto malomarnosti«, zaradi česar je bila italijanski vladi znana vsebina raznih dokumentov »v precej dolgem obdobju«.

S uho izjavo, ki je pustila domišljivi široki pot, je pred nedavnim podrobnejše dopolnil general Emilio Faldeila, ki je vrsto let delal v štabu italijanske vojaške obveščevalne službe (Servizio Informazioni Militari, kratica S. I. M. — op. pisca). Objavil je dokumente, ki jih je italijanska vojaška obveščevalna služba od leta 1934 do 1940 kradla Angležem, Francozom in drugim. Gre za vso pošto, ki jo je v omenjenem času pošiljala in prejela angleška ambasada v Rimu. Način, kako so Italijani do nje prišli, so bili seveda različni: včasih je dostavo tajnih dokumentov oskrbel kakšen zaupen sluga ali dekilograf, zaposlen na angleški ambasadi, ki je bil v resnici obveščevalec in je znal dobro uporabljati fotopaparater pri poznal zmotane mehanizmske blagajne. Se pogosteje pa so tajne dokumente prestregli kriptografi, specialisti za dešifriranje, ki so vzlic temu, da so se šifre pogosto menjale, dolga leta dan za dnem dešifrirali vse brzojavke in radijska sporočila med Londonom in Rimom, kakor tudi sporočila drugih ambasad britanski ambasadi v Rimu.

Sveže novice iz najboljših virov
Tako delo so opravljali večinoma ponoči. Vsako jutro je tako Mussolini dobil na svojo mizo prevedene tekste brzojavk in pisem, kar mu je omogočilo, da je izvedel nekatere akcije precej odločneje, kot bi jih sicer.

Prve »usluge« večjega pomena je nudila S. I. M. Mussoliniju že pred vojno v Vzhodni Afriki. Mussolini je zmeraj vedel, kakšna navodila pošiljata britanska in francoska vlada svojima poslanikoma v Rimu. Vsakokrat, ko sta se le-ta prijavila v avdiciono, je že vnaprej vedel, s kakšnim namenom prihajata, kaj mu bosta povedala, in se je znal tudi primerno pripraviti. Kolikšnega pomena je bilo to zanj prav v času, ko je začel abesinsko kampanjo, najlepše ilustrira naslednji primer:

Zastraševanje

Medtem ko so v prvih dneh septembra 1935 Združeni narodi v Ženevi obtoževali

GUMINOL JE
ODLIČNO SREDSTVO, S KATERIM LAHKO POPRAVIŠ VSAKO POŠKODBO NA ZRAČNICI ZATO ZAHTEVAJTE VSELEJ SAMO GUMINOL

izdelek kavarne *Sciro*

BIOGRAFIJA ZEMLJE 10

trični naboj; četudi s soljo zvišamo električno prevodnost, se raztopina ne bo usedla.

Skrbene primerjave kažejo, da so ti delci z membrano v svojih lastnostih zelo podobni živi protoplazmi. Odlikujejo se po tem, da lahko vsakrta razine snovi, ki so raztopljene v raztopini, in se pri tem povečajo. Po Opiniju je nastanek teh kapljicnih delcev v raztopini najvažnejši korak v razvoju življenja na našem planetu. Prav te drobne kapljice naj bi bile izgubljeni člen med anorganskimi in organskim svetom. Ob tej stopnji razvoja organska snov ni bila več enakomerno raztopljena po vodah oceanov in vsak poseben drobec je lahko živel svoje lastno življenje. S tem, da se je ločil od okolice, je ustvaril tudi individualnost življenja, ki je hkrati pomenila začetek boja za življenje, Darwinovega procesa, po katerem preživi le najsposobnejši.

Kapljice, ki so bile zaradi svoje kemične sestave in zaradi ugodnih razmer okolja v boljsem položaju od »sovrstnic«, so imele boljše pogoje za rast kot »sibkejšee«. Toda ta rast ni bila brez meja. Razmerje med njihovo površino in prostornino je postajalo manjše in manjše, seveda na škodo prehrane, nakar so se pričele posebno velike žive kapljice cepiti v dva dela. To je proces, ki ga poznamo pod imenom cepitev celic. S tem cepitjem so pridobile spet večjo površino in zato večjo možnost za življenje, s čimer so ohranile svojo vrsto.

All življenje že vedno nastaja?

Preden se lotimo pregleda razvoja življenja, se vprašajmo, ali se proces nastajanja življenja še vedno odvija tako, kot se je nekoč v davni preteklosti. Res je, danes nihče več ne verjame, kot so verjeli še pred stoletji, da nastajajo muhe neposredno iz razpadajočega mesa, miši iz blata in plesen iz vlage na zidovih. Pasteur in njegova šola sta nas poučila, da tudi najpreprostejši mikroorganizmi ne morejo nastati v hermetično zaprtih posodah, če smo s preventivem uničili vse klice. Vendar je nastanek življenja, kot smo omenili že prej, zelo zelo počasen in zato ne moremo reči, kaj bi se zgodilo s pasteriziranim mlekom, če bi odprli steklenico nekaj milijonov let potem, ko smo jo zapečatili. Ker so bili pogoji za nastanek življenja v tistih davnih časih prav tako ugodni kot danes in nič bolj, se moramo res vprašati, zakaj bi se ta počasna pretvorba anorganske snovi v prve žive organizme ne nadaljevala tudi danes.

Upoštevatv moramo sicer, da je celotna količina organskih snovi v prvotnih oceanih do danes že precej padla, ker se je porabila za nastajanje in prehrano rastlin in živali. Vendar je brez dvoma še danes dovolj v oceanakih vodah (v veliki meri je proizvod razvoja odmrlim organizmov) in težko je reči, zakaj se ta snov ne bi porabila za nastajanje novega življenja.

Morda se bo kdo našel in trdil, da se danes novo življenje zato ne razvija, ker bi te prvotne organizme takoj pojedli višje razviti organizmi; živali ne bi dovolile, da bi se spet ponovila vsa veriga novega življenja. Čeprav je tako mišljenje v splošnem pravilno, nas vendar pripelje do zaključkov, da bi danes tudi v oceanih ne našli najbolj preprostih živalic, ker bi vse manjše organizme poirle

ribe. Končno bi prav tako lahko pričakovali, da ne bo na Zemlji nobene trave, ker bi jo vsa pojedle višje razvite krave. Sicer se tudi pri kravah še ne kaže ustaviti, saj bi jih vse lahko požrl ljudje...

Videti je, da je najmočnejši argument v prid teoriji o razvojnem drevesu vsakega živega bitja po poti, ki sega nazaj do prvih pojavov življenja na našem planetu, in sicer v osnovni podobnosti med vsemi živimi stvarmi. Lahko bi sicer ugalali, ali je tako zapletena snov, kot je klorofil, zeleno barvilo, ki ga najdemo v vseh rastlinah, nastal nezapadno v raznih med seboj nepovezanih razvojnih skupinah, ali pa so vsi člani današnjega rastlinskega sveta neposredni potomci neke določene prve rastline.

Ker vemo še zelo malo o zakonih razvoja, nismo nikoli prepričani, ali je podobnost med živimi stvarmi neposreden vzrok dednosti ali pa je mogoče le osnovni okvir, ki ga je narava predpisala vsem živim organizmom. Astronomska opazovanja Marsa kažejo, da je njegova površina pokrita z nekakšnim rastlinstvom, ki je spomladi zeleno, jeseni in pozimi pa rjavo. Zelena barva Marsovega rastlinstva kaže, da vsebujejo rastlinski listi klorofil, ki je najbrž enak klorofilu zemeljskega rastlinstva. Ker vemo, da kakršen koli prenos semen z Marsa na Zemljo in obratno ni verjeten in sploh nemogoč, moramo razumeti, da se je Marsovo rastlinstvo razvijalo povsem različno in je zeleno samo zato, ker je klorofil najboljše kemično snov za vsrkavanje ogljikovega dioksida iz zraka.

Podobno bi lahko tudi podobnost vserzkih kapic na Zemlji in oddaljenem planetu pripisali splošnim lastnostim vodnih kristalov, ne pa medplanetarnim snežnim viharjem.

Zato nimamo nobene osnove, po kateri bi verjeli, da so vsi živa bitja na današnji Zemlji neposredni potomci Dekega bakterijskega Adama, ki je živel med leti 1.000.000.000 in 2.000.000.000 let pred nami. Prav tako pa je nemogoče, da bi prapraprappa... prastari kakšne primitivne rastline ali živali današnjega sveta bili v eni nedavni geološki dobi le združek molekul. Brez dvoma je morala večina višjih organizmov preiti dolgo dobo vmesnih oblik in se zato njihovo družinsko drevo razteza v daljno daljno preteklost. Vsi pomisleki za trditve, po kateri naj bi se prvotni proces nastajanja življenja še danes ponavljal, in vsi pomisleki proti njej so povsem teoretični. Vprašati se moramo, zakaj ne najdemo nikjer dokaza, živega dokaza o izgubljenem členu med živo in mrtvo stvarjo. Težko je odgovoriti, četudi bi te prehodne oblike v razvoju življenja še vedno nastajale v oceanskih vodah. Gotovo so zelo majhne in tudi maloštevilne (da so maloštevilne, je razumljivo, saj so tudi novorojeni otroci v primeri s celotnim prebivalstvom našega planeta razmeroma maloštevilni). Omeniti pa moramo, da je proučevanje vzorcev vode iz velikih oceanskih globin pokazalo prisotnost organskih snovi, podobnih želatinstim usedlinam in da je to zelo verjetno organska snov, sli se pripravila na življenje. Nekateri raziskovalci tudi menijo, da so virusi, ki so tako majhni, da jih niti z mikroskopom ne moremo proučevati, najbolj primitivni organizmi in neposredna razvojna stopnja med živo in mrtvo snovjo.

enote vdrla v mesto in vzlele mimo britanske ambasade.

Šele dve uri kasneje je isto novice sporočil v Rim general Badoglio.

»Pomoč« Mussolinijevemu taktiziranju

Osem dni po okupaciji Addis Abebe je S. I. M. posredovala Mussoliniju vsebino pisma britanskega ambasadorja v Berlinu, sira Erica Philippsa. Philipps je opozarjal Edena (ne pozabimo, da je Mussolini »preprečil« Anschluss za leta 1934, ko je poslal po atentatu na Dolfusso italijanske čete na Brenner), da Hitlerja v njegovih namerah — kakor se paradokso slisi — zadržuje le Italija, ki se je njen ugled po okupaciji Abesinije v Hitlerjevih očeh močno dvignila. Zato atentatu na Dolfusso italijanske čete na pačno misliti, da se Hitler boji izvesti priključitev Avstrije zaradi sankcij proti Italiji (ki so bile tako brez posebnega učinka), ob-

da Francija in Anglija s svojim zadržanjem potiskata Italijo vedno bolj k Nemčiji. Naj misli iskreno ali ne, general Faldeila meni, da odgovornosti za poznejši razvoj dogodkov in zvezo z Nemčijo ne gre pripisovati le Italiji — kar je precej poslignjo in iz rte zvito.

Vesten uradnik močnejši od divizij

General Rommel je svoje neposlusnosti prvič izkazal, kakor ugotavlja v svojih član-

1942, ko so diverzantske enote izvedle napad na devet letališč »Osi«. S. I. M. je sporočilo prestregla. Seveda so diverzante povsod čakali. Akcija je v celoti propadla.

Zakaj sila osi niso napadle Malte

Preveč bi bilo, če bi naštevati, koliko uslug je napravila silam Osi prielušna in dešifriranska služba. Naj omenimo le to, da je Rommela kasneje prav to zapeljalo: ko je namreč v Tobruku zaplenil velikanske ko-

DOLGA UKEŠA...ustvarjajo zgodovino

angleških pomorskih sil, zapustila domače vode in plula v Sredozemlje. Anglija se je namreč v času največje napetosti odločila za zastraševanje, da bi vplivala na italijansko javno mnenje in Mussolinija.

Sporočilo agenta iz Tangerja prav gotovo ni bilo brez pomena, toda v Rimu so ga sprejeli zelo mirno. Mussolini pa je še isti večer govoril z balkona palače Venezia in med drugim rekel: »Mi ne bomo odnehal na začetni poti«, kar so potem zapisali na tisoč in tisoč zidov italijanskih hiš.

Umirjeni opazovalci so imeli Mussolinijeve besede seveda za prenasetost, demagogijo in bluf. V resnici pa je bil prej »kontrabluf«. Mussolini je namreč bral posebno obvestilo angleške vlade angleškemu poslaniku siru Ericu Drummondu, češ da angleška vlada niha namena uporabiti svoje flote proti Italiji in z njo preprečiti vojaške operacije v Abesiniji; »Home Fleet« na poti v Sredozemlje je bil torej le zastraševalni manever.

Podobno je Mussolini pozneje, ko so se sovražnosti že začele, kontroliral vsa navodila angleške in francoske vlade, ki sta se že nagibali h kompromisu in bili pripravljeni pristati na različne ugodnosti v korist Italije, če bi raznehala s sovražnostmi v Abesiniji.

Abesinska vojna, kakor se spominjamo, ni bila tako lahka, kot so Italijani pričakovali. Gospodarske sankcije so Italijanom povzročile precej težav in tudi mnogo malodušja, tako da je Mussolini pristal na tajna pogajanja.

Pohod na Addis Abebo

Ce se abesinski cesar ne bi odločil za odhod iz domovine, bi se po angleških in francoskih sugestijah abesinska kampanja končala tako, da bi Italija dobila prehod na morje pri Assabu in nekater abesinske pokrajine. V neodvisni Abesiniji, kjer bi ostal abesinski dvor, pa bi imela vojaška misija, ki bi skrbela za organizacijo abesinskih obojnih in policijskih sil, pri vsakem ministru pa svoje svetovanje. Tak kompromis bi bil z gledišča poznejših dogodkov za Italijo najbrž ugodnejši.

Odločitev abesinskega cesarja in gotovo precejšen vpliv britanskega poslanika v Addis Abebi, ki je nasprotoval takemu kompromisu, pa sta pogajanja razbila.

Kakšen je bil nadaljnji potek, je znano. Italijani so naposled svojo počasnost v Abesiniji, ki se ji je rogali (žal samo to!) ves svet, opravičili s pohodom proti Addis Abebi. Mussolini je lahko 1. maja 1935 prebral radiotelegram britanskega ambasadorja v Addis Abebi, da je abesinski cesar zapustil svojo prestolnico, kar je nemudoma sporočil generalu Badogliu. Po zaslugi S. I. M. je britanski ambasador pozneje napravil Mussoliniju še drugo uslugo: s svojo brzojavko, naslovljeno Foreign Office, ki jo je S. I. M. prestregla, je namreč sporočil naslednje: Popoldne so številne italijanske tankovske

JUNJA 1942 SO IMELE SILE OZI ZE DO POTANKOSTI IZDELAN NACRT ZA DESANT NA OTOK MALTO, VAZNO BRITANSKO OPORIŠE SREDI SREDIZEMLJA. MOGOČE BI TA NACRT USPEL, S AJ JE ZNANO, V KAKŠNIH SKRIPCIH SO BILI TEDAJ ZAVEZNIKI. PA GA JE PREPREČIL SAM GENERAL ROMMEL, KI MU JE S. I. M. VSAK DAN DO STAVALA SVEŽA POROČILA O RAZMERAH NA ANGLEŠKI STRANI, TAKO NEMOTENO JE NAPREDOVAL. DA SE MU JE ZDEL PO NAVEDBAH GENERALA FALDEILE NAJ SE NAPAD NA MALTO NESMISLEN. PREGOVORIL JE BARJE HITLERJA IN TA MUSSOLINIJA, NAK SE NAPAD NA MALTO ODLOŽI TO SE JE TUDI ZGODILO. MEDTEM PA SE JE ROMMELOVA ZMAGA V AFRIKI SPREMENILA V PORAZ. NA SLIKI: ROMMEL Z ITALJANSKIMI GENERALI NA AFRIŠKEM BOJIŠČU.

tož Društva narodov v Ženevi (ki jih Hitler ni jemal resno) ali ker bi se bal vojaške zveze med Anglijo (ki ni bila oborožena), Francijo in Rusijo. »Gospod Hitler bo, če ne bomo popravili napak, sprlo svoje dinamike utegnil pridobiti Duceja, besnega zaradi sankcij, za sklenitev kakšnega sporazuma glede Avstrije in drugih mednarodnih vprašanj. Tak sporazum ne bi bil preveč zaželen.«

Mussolini je spričo tega pisma precej »gradil« in po diplomatskih poteh opozarjal,

ki general Faldeila, ko je bil še mlad poročnik na soški fronti. Tedaj je, namesto da bi korakal proti Kobaridu, kamor so mu zapovedali, zasedel Matajur in vrhove na desni strani Soče, s čimer je razbil italijansko obrambo na soški fronti. Ce se mu to ne bi posrečilo, bi seveda moral pred vojno sodišče — tako pa je dobil kapetanski čin. Minilo je 20 let in Rommel je bil še vedno tak: čeprav je bil kot komandant afriškega korpusa podrejen generalu Garibaldiju, je, ne da bi le-tega obvestil, prešel v napad in v nekaj dneh zasedel Bengasi, El Mechili, obkolil Tobruk in prekoračil egipčevsko mejo. No, kasneje se je moral spet umakniti. Tedaj so italijanske in nemške čete utrpel velik izgube in ostale skoraj brez tankov in blindiranih vozil, pa tudi brez upanja na ponovno uspešno ofenzivo proti Angležem.

Prav takrat pa je neki uradnik v italijanski vojaški obveščevalni službi našel v kósu nedešifriran kriptogram. Cemu je pripisoval, da se ga je lotil — ali njegovi marljivosti ali dolgočasju — naposled ni važno. Bolj važno je, da je že po nekaj urah razbral naslednje besede: »Iz Kaira za Washington.« Polotila se ga je običajna mrtlica in kmalu je bral naprej: »Ocena položaja na Srednjem vzhodu in operativne namere komande za Srednji vzhod.«

Uradnik je tako imel ključ za dešifriranje v žepu in odtlej je S. I. M. vsak večer pošiljala generalu Rommelu natančne ocene položaja in obvestila o britanskih namerah. Ta sporočila je pošiljala ameriška vojaška misija, nastanjena v Kairu, Pentagonu v Washington. Iz njih je bilo razvidno, da so Angleži prepričani v popoln Rommelov poraz, mislija pa je poročala tudi o razvrstitvah in težavah, na katere so natele angleške oboježene sile.

Skrivnostni Rommelovih uspehov

Ko je v Tripolisu prispel konvoj tankov, topov, gorila in municije in ko je eden izmed Rommelovih oficirjev obvestil Rommela, da nad puščavo ni opazil nobenih posebnih sovražnikovih sil, se je Rommel spet odločil za ofenzivo.

Napad je bil tako nasaden, da je Rommel zlahka prodiral. Ko je ameriška vojaška misija nekaj dni pozneje sporočila v Washington, da Angleži še ne morejo uporabiti tankov, ki so jih prejeli od Američanov, je nadaljeval s pohodom proti Bengasiju, ki ga je imel ob začetku napada šele za daljnji cilj. Nekaj dni pozneje je iz letega vira zvedel, da so se Angleži odločili za umik na nove linije in tako je s pohodom nadaljeval, saj je vedel, da ga Angleži ne bodo napadli. Ustavlil se je šele po nekaj dneh, ko je izvedel, da dobivajo Angleži okrepiteve. Tedaj je zahteval nove divizije.

Dešifrirana sporočila ameriške vojaške misije so silam Osi napravila tudi kasneje še marsikakšno uslugo. Tako je ostala brez uspeha akcija diverzantov, ki jo je ameriška vojaška misija napovedala v mesecu juniju

Pokopališče filmov

Kakšna je usoda filmov, ki so jih že vsi videli? Gre za tisoče in tisoče metrov filma, ki jih proizvedejo razne filmske družbe. Pravijo, da od stotine kopij, ki jih naredijo hollywoodski producenti, shranijo le nekaj za morebitno kasnejšo uporabo. Ostale filme zažgajo, pomočelo v morje ali jih izkoristijo s posebnimi kemičnimi procesi. Pred leti so še izdelovali filmski trak iz snovi, ki so jih lahko spreminili v uporabno sestavino za izdelavo barv, lakov in razne plastične materiale. Iz emulzije so lahko dobili tudi nekaj srebra.

Danes pa ko izdelujejo posebne vrste nekorozivnih filmov, se že ne izplača več hraniti kopij takih filmov. Najbolj srebrna se lahko dobilo iz starih filmov, toda metoda je zelo kompleksna in se gospodarsko ne izplača. V nubenem primeru pa ne moremo uporabiti celuloze starih filmov za nove.

Torej je uporabna vrednost starih filmov zelo majhna. Stroški za vdrjevanje takega nadletla cel tisolet, da se samo dvoje noteti v ZDA ukvarja s tem poslom. Tudi kopije filmov, ki jih vrtilo v inozemstvu, navadno po uporabni na en ali drug način uničijo na kraju samem.

UPORABLJAJTE VEČNO LE NAŠO MEDICINSKO ZOBNO PASTO S KLIORIFILOM HYGIEA

GALENIKA

Moj prijatelj Duško Popović je bio sicer nekoliko stariji od mene — tako mi je pripovedoval Stjepan — a njegova karijera je bila po vojski tako naglo in tako blesteča, da sem ga kmalu začel imeti bolj za zaščitnika kot za prijatelja. Sobotna sva iz slavni dni narodnoosvobodilnega boja, skupaj sva se prebila skozi Peto ofenzivo. No, po vojski se je on mnogo bolje znašel kot jaz: kot bi trenil, je postal direktor nekoga podjetja v Splitu, medtem ko sem se jaz opletal s stipendijami po beograjski univerzi. Njegovo podjetje je raslo, s tem pa tudi njegov vpliv in — priznam — študija sem se pač naveličal — tako me je spravil na pomembno, čeprav res ne previsoko mesto v državnem aparatu. Najino prijateljstvo se je sevoda še poglobilo. Večkrat sem bil pri njem na kosilu. Desa Popović, njegova žena, je imela tedaj nekaj več kot trideset let, prijazna, ljubka in bujnih oblik, vzor direktorjeve žene. Priznava Zagrebčanka, duhovita, smela in zabavna. Tudi koketna — a vse v mejah dostojnosti. Toda, kakor veš, se jaz s svojo ženo Maro odlično razumem, vedno sva bila srečna in nikoli mi niti na misel ni prišlo, da bi jo varal. Končno pa sta tudi Mara in Desa postali prijateljici.

potem pojdimo v Knin, pa naj se zgodi kar hoče. Spravili smo avto v garažo in se vkrcali na večerni avtobus.

Treslo je kar precej in luči v avtobusu so mežikale. V avtobusu je bilo zdaj svetlo, zdaj temno. In ko smo švigali okrog ovinkov, je seveda poitnik metalo sem in tja.

Ugodni trenutek potrebuje podrobnega opisa: Duško je prijetno zadremkaval na svojem sedežu in tudi moje Mare ob takih priložnostih kar hitro zmanjka. Desa, Duškova žena, je pravkar vstala, da bi v torbi, ki jo je imela na prtljažniku, nekaj poiskala. V tistem hipu je luč ugasnila. Potem — nepričakovan ovinek. In Desa — Duškova žena, je sedela meni na kolenih...

Luči se niso takoj prižgale in v avtobusu je nekaj časa vladala tema.

Bojim se, da ne bom znal pojasniti tega, kar je sledilo. Najini telesi sta se vzemirili brez kontrole razuma. Se vedno čutim njeno telo, kako se je prožno oprilelo mojega telesa in zdi se mi, da sem jo pobožal, kakor to lahko stori samo dvajsetleten vojak na dopustu z deklico, ki jo je z vsakega sejma odvlekel v grmovje... Nisem vedel, kaj počenjam — poiskal sem njene ustnice in niso se upirale — mehke in vroče... Tedaj so se luči spet prižgale. S skupnim naglim sunkom sva se ločila drug od drugega, ona je naglo vstala in spogledala sva se oba prestrašena in začudena. A videl naju ni nihče...

Pozneje sem skušal razumeti izraz na obrazu Dese Popovićeve. Popravila si je lasa, me resno pogledala in ni znila nobene.

Na proslavi smo pili in plesali do ranega jutra, kakor bi se nič ne zgodilo. Jaz in Duško sva se pozdravljala s prijatelji iz vojnih časov. Desa pa je veselo klepetala z mojo ženo. Tudi v nedeljo popoldne na skupnem sprejemu po okolici se nisva izdala z nobeno kretno, z nobenim pogledom. Ko smo se ločili — kajti nazaj smo se odpeljali v dveh ločenih avtomobilih naših prijateljev — se mi je zdelo, da mi je Desa skrivnostno pomignila in mi roko stisnila nekoliko močnejše kot običajno.

Doma nisem mogel spati. Ta nepričakovana pustolovščina je porušila ravnotežje, res trdno ravnotežje mojega življenja. Nikoli nisem bil zenskar, po poroki manj kot kdaj koli. Res, lahko mi verjameš. Ljubil sem Maro in med nama je vladalo nežno in neskaljeno zaupanje. Do Duška sem gojil spoštovanje in iskreno hvaležnost. A hudič je rovaril po mojih čustvih in še dolgo potem sem neprestano hrepedel, da bi Deso spet videl in da bi zvedel, kaj je pomenil njen skrivnostni pogled ob slovesu in tajni stisk roke. Domisljal sem si, da je bila v njenem srcu že dolga leta tiha in strastna ljubezen do mene, ki je lahko izbruhnila na dan samo v tistem bežnem in nepričakovanem trenutku. Ničesar pa nisem mogel razvozlati. Sam sem se mučil s svojimi mislimi. Poleg mene pa je spala Mara in mirno dihala...

V ponedeljek sem imel mnogo dela. Nisem imel časa misliti na to dogodivščino. Nenadoma pa me je poklical telefon: »Kliče vas tovariš direktor Duško Popović. Počakajte trenutek pri aparatu.«

Spreletel me je drug. Duško mi ni nikoli sam telefoniral... Vse, kar sva si imela sporočiti — končno so bile to same privatne stvari — sva povedala svojim ženama in oni dve sta to prenesli dalje.

»Halo,« sem zašil Duškovo glas, »si ti Stjepan? Čuj, bi lahko čimprej prišel k meni v pisarno? Da, nujno je... Pojasnil ti bom. Torej čimprej...«

»Jaz svoj neumni odgovor: končno!«
 »Jaz pogleda, ki sem jih metal za ženskami...«
 »Jaz nasmeške, ki sem jih delila moškim.«
 »Jaz smešni moški ponos; ugajati.«
 »Jaz svojo žensko nečimrnost, ki je podobna tvojemu ponosu; ugajati.«
 »Jaz sem vedno ljubil tebe...«
 »A jaz, jaz te nisem nikoli izdala.«
 Tako sta nadaljevala in njuno govorjenje je bilo podobno šumu kamenja, ki pada v vodo.
 »Proč sem vrgl kritik, s katero sem ti zasolil pretekli teden tisto večerjo, zavoljo katere si toliko pretrepala.«
 »In jaz rilec, s katerim sem naslednjega dne sprejemala tvoje prijatelje.«
 »Sel sem predaček, takoj mi je bilo žal.«
 »Meni tudi.«
 »Vsega je kriv napuh.«
 »Večni napuh...«
 Oba je zgrabila neizmerna potreba po olajšanju in osvoboditvi. V reko sta metala vse, kar jima je prišlo na misel.
 »Odrekam se svojem stremljenju po višjih položajih in govorjenju, da sem jih zavrnil, če jih nisem mogel doseči.«
 »Odrekam se svoji gosposkosti, ker sva oba pravzaprav le čisto navadna delavca.«
 »Svojem odlikovanjam.«
 »Svojemu krznemu plašču.«
 »Svojim lepim staram knjigam, ki jih nisem nikdar več odprl, odkar sem pozabil latinščino.«
 »Draguljem in čipkám, ki jih včasih kažem svojim prijateljicam.«
 Nenadno je Jakica prestrašeno dejala:
 »Peter, kaj nama pa bo ostalo?«
 »Ohranila bova vse, le da bova to znala pravilneje ceniti. Na primer, zbrisi gube s svojega obraza.«
 Zavpila je:
 »Peter, oh prav nič nisi prijazen!«
 Resno je odvrnil:
 »Ne razumeš me. Ne poznam drugih gub kot tiste, ki si jih povzročas sama: na čelu gube trmoglavosti in okoli ust brazde zagrenjenosti. A te odstraniti tako kakor pajčvino. Le poglej, kako lete proč!«
 »In jaz,« je odvrnila Jakica, »ti bom spremenila tvoje sive lasa, na katere si tako ponosen, ker si pod njimi podoben imenitemu mislecu.«
 Odvrgla sta vse. Ona je ohranila le prvi dragulj, ki ji ga je podaril in on njene stare fotografije, ki jih je hranil v listnic. Spogledala sta se in se očarana odmaknila drug od drugega, kajti oba sta bila zdaj stara komaj dvajset let.
 Prevedel B. Beč. — Ilustriral Stefan Planinc

JEAN BOTROT:

GREH napuha

Najbrž imajo pridni ljudje prav, ko trdijo, da je napuh najhujši greh v našem življenju in tudi v Luciferjevih biografijih.

In zdaj pogledaj, kako napuh z izzivajoče dvignjeno glavo in z napuhnjenimi prsmi opravlja svoje vsakdanje delo. Dva prijatelja sta se sprla. Vzrok? Napuh. Dva družabnika sta se ločila. Napuh. Dva zaljubljenca sta se razšla. Napuh. Kjerkoli se pojavi, loči s svojimi ledenomrzlimi rokami dvoje rok, ki se nikdar več ne bosta sklenili. Če hočem priznati, da sem se zmotil... vzrok? Napuh. Nekdo v življenju ni uspel, zato ima vse ljudi okoli sebe za pse, svoje napake pa nosi kakor odlikovanja, a njegovi umirajo od bede. Napuh, napuh, napuh...

Nič ni bolj čistega in bolj vzvišenega kot vzklík svetniškega vojaka? »Moj bog, prosim te odpuščenja za vse svoje svinjarije! Za marsikoga bi bilo dobro, če bi pred zadnjim vzdihljajem dejal: »Moj bog, prosim te, odpusti mi moj napuh!«

Peter in Jakica sta praznovala svojo najljubšo obletnico, obletnico dneva, ko bi se bila oba skoraj ponesrečila. Takrat sta začutila takšno medsebojno navezanost, da bi jima bila celo smrt prijetna.

Ker pa sta oba imela precej slab značaj, sta se od tega dne naprej mnogokrat prepirala. V večnih prepirih in poravnavaah sta dosegla povprečno starost petdeset let. Leta sta po svoji grbi oba dokaj dobro prenašala, vendar se je on nad njimi pritoževal preveč, ona pa ne dovolj.

GUY DE MAUPASSANT:

Ordovonik

Pokopališče je bilo polno častnikov in je bilo videti kakor cvetoče polje. Med grobovi so se pomikale čepice in rdeče hlače, našivi in zlati gumbi, sablje, štabne značke in z vrvicami obšite suknje lovcev in huzarjev. Beli in črni križi nad grobovi so širili svoje železne, marmornate in lesene roke nad izgubljenim, mrtvim ljudstvom.

Pravkar so pokopali ženo polkovnika Limousina. Pred dvema dneva je bil pri kopanju utonila.

Pogreb je bil že končan, duhovščina je že odšla, polkovnik pa je še vedno stal ob grobu. Oprtal se je na dva častnika in strelj v jama. Na njenem dnu je ležala krsta, ki je skrivala že razpadajoče truplo njegove mlade žene.

Bill je že skoraj starel, dolg in suh, z belimi brki. Šele pred tremi leti se je oženil. Vzel je hčerko svojega prijatelja polkovnika Sortisa. Po smrti očeta je ostala popolna sirota.

Kapitan in poročnik, ki sta podpirala predstojnika, sta si prizadevala, da bi ga odpeljala domov, pa ni hotel oditi. Čeprav se je junaško zadrževal, je imel oči polne solz. Tih je moledeval: »Pustita me vsaj še malo! Kolena so mi klečala, vendar je trdovratno vztrajal na robu jame. Zdelo se mu je kot brezdušno, kamor je padlo vse, kar je imel na svetu in kar je ljubil bolj kot svoje lastno življenje.

Tedaj je stopil k njemu general Ormont. Prijel ga je za roko in ga skoraj s silo odvedel, rekoč: »Odvi morate, prijatelji, saj ne boste večno ostali tu! Polkovnik ga je ubogal in odšel domov.

Ko je odprl vrata kabineta, je opazil na svoji pisalni mizi pismo. Vzel ga je v roko in toliko da se ni zgrudil od presenečenja in ganotja, ko je spoznal pisavo svoje žene. Pismo je imelo poštni pečat in datum istega dne. Raztrgal je ovoj in pričel brati:

»Dragi očka, dovoli mi, da Te še vedno imenujem tako kot doslej. Ko boš prejel to pismo, bom že mrtva in pokopana. Te-

narje v boju na razburkanem morju. Iz sosednjega poslopja je bilo slišati brenenje strojev. Vse je bilo napeto in razburljivo. Kolena so se mi tresla...

Ko sem po mehki preprogi stopal v njegovo pisarno, se je on prvi dvignil.

— Oprost, je rekel prijazno, da sem te tako na hitro poklical. A stvar je res nujna. Naše podjetje namreč pošilja nekaj funkcionarjev in strokovnjakov na študijsko potovanje po Evropi: Milan, Pariz, Zahodna Nemčija. Ogledali si bomo zahodnoevropsko proizvodnjo v naši stroki. Seveda grem z njimi tudi jaz in še svojo ženo bi vzel seboj. Toda nihče od nas ne zna tujih jezikov. Ti znaš francoski in tvoja Mara nekaj italijanski. Pa sem mislil, da bi lahko šla z nami za tolmača. Vse plača naše podjetje. Odpotovali bomo, brž, ko bodo vize urejene. Če ne gre drugače, bi morda lahko vzel redni dopust.

Zahvalil sem se za pozornost — sam ne vem, kako to, da nisem bil popolnoma zmeden — in prosil sem samo za nekaj ur odloga, da uredim zadeve v svoji službi. V resnici pa sem želel vso stvar v sebi samem temeljito premeti.

Bil sem nemiren. Za kulisami sem čutil Desino intrigo. Nisem človek velikih načrtov in pustolovčin. Kaj me briga Milan, Pariz in Zahodna Nemčija. Vrag vedi, kaj vse je Desa pri tem zasnovala, kajti to — da je Duško predlagal ravno mene in Maro za tolmača, je bilo lahko samo njeno maslo. O, ta rafinirana zagrebška dama! Jaz nisem pustolovec, ne hrepim po tujih deželah, po novih pustolovčinah, po ljubavnih še najmanj.

Mari o Duškovem predlogu nisem znil besede. Dušku sem pa po telefonu sporočil, da žal ne morem iti, da načelnik ugovarja, da imam ogromno dela, da, da... Tisoč izmislijenih in seveda v bistvu zelo prepričljivih izgovorov. In da mi je zelo žal.

Vem, da Desa od tistega časa govori o meni z neprikrto ironijo, celo nekoliko sovražno. Pozneje sem zvedel, da je nekdo v neki družbi, kjer so ugibali, kdo bo novi direktor nekoga podjetja, omenil mene, Desa pa se je tedaj namrdnila: »Ta?« je rekla, »ta, pa res ne. Saj nima nobene energije. To je človek, ki ne ve, kaj hoče.« In Duško je rekel: »Desa ima prav.«

In res nisem bil imenovan. Ampak to sem zvedel šele mnogo pozneje. Danes mi to ne gre več na živce. Zadolžen sem v svoji skromni službi s petnajstim tisočaki...

Prev. A. Š. — Ilustriral Stefan Planinc

Domislice

Prva dolžnost ženske je, da se čimprej poroči. Prva dolžnost moškega je, da se poroči čimpozneje.

Kdor se usekuje, kadar je prehlajen, ni pesimist.

Ce imajo moški radi tihe ženske, je to zato, ker mislijo, da jih take ženske poslušajo.

Vsak pameten moški se poroči z zelo lepo žensko: to mu omogoči, da o pravem trenutku brez težav najde naslednika.

Zrcala so srečna! Vse vidijo in ničesar ne povedo.

Obožujem snobe, ker so zelo pomirljivi ljudje: tako zaposleni so s tem, da so snobi, da se nikoli ne ukvarjajo z ljudmi, ki so jim podobni.

Duhovit človek je navadno tisti, ki ima dober spomin in priliviločnost, da se pogovarja z ljudmi, ki ga nimajo.

Mladi pisatelji, nikar ne bodite dobri pripovedovalci: dobri pripovedovalci so redko dobri pisatelji. Pot od možganov do ust je krajša kot od možganov do peresa; od ust do peresa se razblini.

Resnična skrivnost sreče je v tem, da nisi z njo nikoli zadovoljen.

Resnična skrivnost sreče je v tem, da nisi z njo nikoli zadovoljen.

Resnična skrivnost sreče je v tem, da nisi z njo nikoli zadovoljen.

Odložil sem slušalko. Desa je torej pripadala tisti vrsti odvratnih žena, ki zapeljujejo tujega moža, potem pa vse to pripovedujejo svojemu možu. Nekako v tem smislu: veš, nimaš prav, če zaupaš Stjepanu, on ni pravi prijatelj in tako dalje...

Ves čas sem se nemirno spraševal, kaj neki se bo zdaj zgodilo. Dvobj? Kar želel bi si kaj takega, toda po vojni se tudi med Crnogorci kaj takega ne dogaja več. Ne, Duško se bo iz mene samo neusmiljeno norčeval ali pa bo psoval, da se bo kar kadilo. Vsekakor pa bo konec dragocenega prijateljstva. In morda potem še težave v službi — kdo ve pri kakšni priložnosti, kajti Duško je bil zelo vpliven in slišal sem od njegovih podrejenih, da zna biti tudi maščevalen. In kaj naj rečem svoji Mari, ko bo zvedela za ta nenavaden spor in prelom?

Vedno bolj mračne so bile misli in pomislil sem celo na samomor.

Nekaj minut sem čakal v predsobi pri tajnici. Srce mi je razbijalo v neenakomernih presledkih. Strel sem v veliko sliko, ki je predstavljala partizanske mor-

daj mi boš mogoče lahko odpustil. Niman namena, da bi Te ganila ali da bi skušala zmanjšati svojo krivdo, saj bom čez uro že mrtva in se Ti zato lahko popolnoma iskreno izpovem.

Ko si me iz velikodušnosti vzel za ženo, sem se Ti dala zavolj hvaležnosti in... Te ljubila z vsem svojim srcem skoraj toliko, kot s... bila svojega očeta. Ne-

»Pridi v moj voz,« je rekel, »na svidenje, Freddy.»
Malo je sopihal, kakor zmerom, kadar pije. Stopil sem z njim do tja, kjer je bila cesta razbita, ker smo tam ves dan delali, in do ovinka, na katerem je stal njegov voz. »Spravi se noter,« je rekel.
»Kam pa greva?« sem ga vprašal.
»Ne vem,« je odgovoril, »bom videl.«
Zapeljala sva po Whitehead Streetu in ves čas ni rekeli niti besede. Na koncu ulice je zavozil na levo in vozila sva se po gornjem delu mesta do White Streeta in ven na obalo. Harry je ves čas molčal. Zavila sva na pečeno pot in zapeljala do bulvarja. Šele tod je zapeljal voz k pločniku in ustavil.
»Neki tuji bi radi najeli moj čoln za kratko potovanje,« je rekel.
»Tvoj čoln je vendar zaplenila carina.«
»Tega ti ne vedo.«
»Za kakšno potovanje?«
»Pravijo, da hočejo nekoga prepeljati v Kubo, ki ima tam opravke, pa ne more potovati z letalom ali s brodom. Tako mi je vsaj rekel Medenousti.«
»Kaj se to večkrat dogaja?«
»Seveda. Od revolucije dalje kar naprej. Slišati je čisto v redu. Precej ljudi potuje tako.«
»Kaj pa zaradi čolna?«
»Čoln bova morala ukrasti. Saj veš, da ga niso zaplenili, da bi ga ne mogli vzgati.«
»Kako pa ga misliš spraviti iz spodnje baze?«
»Nekako ga bom že spravil.«
»In kako se bomo vrnili?«
»To moram še premisliti. Če ne maraš zraven, kar reci.«
»Če bo kaj neslo, bi šel.«
»Poslušaj,« je rekel, »na teden dobiš sedem dolarjev in pol. V šoli imaš tri otroke, ki so opoldne lačni. Družino imaš, ki jo trebuch bolni od gladi, jaz pa ti ponujam priložnost, da nekaj malega zaslužiš.«
»Niš povedal, koliko. Precej denarja je treba, če naj človek tolko tvega.«
»Z nobenim tveganjem danes ne moreš kaj prida zaslužiti, Al,« je rekel. »Poglej mene. Včasih sem zaslužil vso sezono po petintrideset dolarjev na dan samo s tem, da sem vozil ljudi na ribarjenje. Zdaj so streljali name in sem izgubil roko in čoln zato, ker sem vozil beraški tovor žganja, ki je bil vreden komaj toliko kot čoln. Ampak rečem ti, da mojih otrok ne bodo bolni trebuch in da jaz ne bom kopal vidi kanalov za manj denarja, kot ga potrebujem, da jih nasitim. No, sicer pa zdaj tako in tako ne morem kopati. Ne vem, kdo je delal zakone, vem pa, da ni nobenega zakona, po katerem bi bil človek dolžan da strada.«
»Zaradi naše mezde sem staval,« sem mu povedal.
»In se spet vrnil na delo,« je rekel. »Rekli so vam, da stavkate proti dobrodelnosti. Zmerom si delal, ali ne? Nikoli nisi nikogar prosil za dobrodelnost.«
»Ko pa ni dela,« sem rekel, »nikjer ne dobiš dela, ki bi bilo plačano tako, da bi od njega lahko živel.«
»Zakaj?«
»Ne vem.«
»Jaz tudi ne,« je rekel, »ampak moja družina bo jedla, dokler bo sploh kdo jedel. Veš, kaj hočejo? Vas fakine hočejo tako izstradati, da se boste odsešili. Potem bodo podirli vaše bajte in zgradili čedna stanovanja in spremlili Key West v turistično mesto. Tako pravijo. Pravijo, menijo kupujejo zemljišča in ko se bodo reveži zadosti nastradali in odšli še malo stradat kam drugam, bodo prišli in spremenili mesto v okrasni kotiček za turiste.«
»Govoriš, kot bi bil radikalec,« sem rekel.
»Nisem radikalec,« je rekel, »besen sem. Ze dolgo časa sem besen.«
»In volje ti ni ravno popravilo, da si izgubil roko.«
»K vragu z roko. Če izgubiš roko, pač izgubiš roko. So še hušje stvari na svetu, kot izgubiti roko. Navsezadnje imaš dve roki in dve onega. Še zmerom si mož, pa ne izgubiš samo eno roko ali eno onega. K vragu vse skupaj,« je rekel, »ne maram govoriti o tem. Potem, češ trenutek, je dostavil: »Onega imam še zmerom dve.« Vžgal je voz in dejal: »No, dajva, oglejva si tiste fante.«
Vozila sva po bulvarju. Pihala je rahla sapa in mimo nas je peljala nekaj drugih voz. Vojni po mrtvi morski travji je vstalaj s cementa, tam, koder so pri visoki pilini bituli valovi red čas. Harry je vozil z levico. Zmerom sem ga imel rajz in v prejšnjih časih sem bil dostikrat z njim na čolnu. Zdaj pa, odkar je izgubil roko in odkar ga je tisti dedec iz Washingtona prijatelj, češ da ga je videj raztovarjal alkohol, in mu je carina zaplenila čoln, videj se spremenil. Zmerom, kadar je bil v čolnu, se je dobro počutil. Brez čolna pa se je počutil zelo slabo. Mislim, da je bil vesel izgovora, da ga lahko ukrade. Vedel je, da ga ne bo mogel obdržati, pa vsaj ta čas, ko bi ga imel, bi lahko z njim nekaj zaslužil. Tudi meni bi bil denar zelo dobrodošel, nisem pa se maral zaplesti v težave. Rekel sem mu: »Saj vendar veš, Harry, da se ne maram zaplesti v resne težave.«
»V kakšne hušje težave se pa še lahko zapleteš, kot so te, ki jih že imaš?« je vprašal. »Kaj pa je še huje kot stradanje?«
»Saj ne stradam,« sem rekel. »Zakaj, za vraga, kar naprej govoriš o stradanju?«
»Nemara ti ne stradaš; tvoji otroci pa prav gotovo.«
»Nehaj!« sem rekel. »Pomagaj ti bom pri delu, ne smeš pa tako govoriti z menoj.«
»Prav,« je rekel. »Ampak dobro premisli, če res hočeš to delo. V mestu lahko dobiš cel kup fantov.«
»Hočem,« sem rekel, »saj sem ti povedal, da hočem.«
»Potem pa bodi dobre volje.«
»Ti bodi dobre volje,« sem rekel, »saj samo ti govoriš kakšen radikalec.«

ERNEST HEMINGWAY

imáš Mimaš

8

»Oha, bodi no dobre volje,« je rekel, »nobeiden izmed vas fakinov nima nič korajže.«
»Od kdaj pa ti nisi več fakin?«
»Odkar sem prvič jedel spodobno kosilo.« Njegove besede so bile zdaj kajpak nesramne; še ko je bil otrok, ni imel z nikimur usmiljenja. Pa tudi sam s seboj ga ni imel nikoli.
»Prav, no,« sem rekel.
»Ne jezi se,« je rekel. Pred seboj sva zagledala hišne ljudi.
»Tukaj se bomo sestali,« je rekel Harry. »Drži jezik za zobmi.«
»Hodi k vragu!«
»Oha, ne jezi se,« je rekel Harry, ko sva zavila na privoz in zapeljala naokrog, na zadnji konec hiše. Bil je robavs surovih besedi, pa sem ga vendar imel zmerom rad. Ustavila sva voz za hišo in vstopila v kuhinjo, kjer se je pri štedilniku vrtela gospodarjeva žena in kuhala.
»Halo, Freda,« ji je rekel Harry, »kje je Medenousti?«
»Notri je, Harry. Halo, Albert.«
»Halo, Miss Richards,« sem rekel. Poznal sem jo že, ko je še živela v zloglasni četrti, pa kaj, saj so bile dve ali tri najbolj delovne zakonske žene nekoč vesela dekleta in tudi to je bila delovna ženska, v pravim.
»So doma vsi zdravi?« me je vprašala.
»Hvala, vsi.«
Sla sva skozi kuhinjo v zadnjo sobo. Pri mizi so sedeli Medenousti, odvetnik in štiri Kubanci.
»Sedite,« je rekel eden izmed njih po angleško. Videti je bil surov dedec, težak, z obilnim obrazom in glasom, ki ga je zajemal globoko iz grla, in lahko si videl, da je bil pošteno okajen. »Kako vam je ime?«
»Kako pa vam?« je rekel Harry.
»Prav,« je rekel Kubanec. »Naj bo po vaše. Kje je čoln?«
»V bazenu za jahte,« je rekel Harry.

»Samo to. Prepeljati in izkrcati na obali.«
»Tri sto dolarjev.«
»To je preveč. Kaj, če vas najamemo na dan in vam jamčimo za štirinajst dni najema?«
»Štirideset dolarjev na dan in tisoč pet sto dolarjev kavcije, če bi se čolnu kaj zgodilo. Ali bi moral preskrbeti papirje za plovbo?«
»Ne.«
»Koliko zahtevate?«
»Saj sem povedal.«
»To je preveč.«
»Ne, ni, mu je rekel Harry. »Jaz vas ne poznam. Ne vem, kakšne opravke imate in ne, kdo bo na vas streljal. Dvakrat bom moral prejadrtati Zaliv in to pozimi. V vsakem primeru tvegam svoj čoln. Prepeljaj vas bom za dve sto, če položite tisoč dolarjev kavcije, da se čolnu ne bo nič zgodilo.«
»To je dostojno,« jim je rekel Medenousti, »to je več kot dostojno.«
Kubanci so se začeli meniti po špansko. Jaz jih nisem mogel razumeti, vedel pa sem, da jih Harry razume.
»No, prav,« je rekel debeli Roberto. »Kdaj lahko odplovemo?«
»Jutri ponoči ob kateri koli uri.«
»Nemara bomo hoteli odpluti šele popjutrišnjem,« je rekel eden izmed njih.
»Meni je prav,« je rekel Harry, »samo sporočite mi pravočasno.«
»Ali je vaš čoln v redu?«
»Seveda,« je rekel Harry.
»Ceden čoln je,« je rekel mladi.
»Kje ste ga videli?«
»Odvetnik Simmons tukaj mi ga je pokazal.«
»Oh,« je rekel Harry.
»Izpijte kozarček,« je rekel eden izmed preostalih dveh Kubancev. »Ali ste bili velikokrat na Kubi?«

»Nekajkrat.«
»Govorite španski?«
»Tega se nikoli nisem naučil,« je rekel Harry.
Videl sem, da ga Medenousti, odvetnik gleda. Pa je sam taka baraba, da mu je še bolj prav, če se tudi drugi lažejo. Saj nisi takrat, ko je prišel v točilnico, da bi se s Harryjem pomenil o kupčiji, ni mogel začeti naravnost. Moral se je delati, kot bi hotel videti Juana Rodrigueza, bednega smrdečega Španca, ki bi okradel lastno mater in ki ga je Medenousti pravkar sam ovadil, da bi ga lahko spet zagovarjal.
»Mr. Simmons pa govori gladko špansko,« je rekel Kubanec.

»Kdo je to?« ga je vprašal Kubanec ter pogledal name.
»Moj partner,« je rekel Harry. Kubanec me je meril od glave do pete in ostali so naju merili oba. »Videti je lačen,« je rekel Kubanec in se zasmejal. Ostali se niso smejali. »Ali bi kozarček?«
»Bi,« je rekel Harry.
»Kaj? Bacardi?«
»Tisto, kar pijete vi,« mu je povedal Harry.
»Pa vaš partner, ali tudi pije?«
»Sprejemem kozarček,« sem rekel.
»Za zdaj vam ga ni še nihče ponudil,« je rekel debeli Kubanec, »vprašal sem samo, če pijete.«
»Oh, nehaj no, Roberto,« je rekel eden izmed ostalih Kubancev, mlad fant, še skoraj otrok. »Ali moraš biti zmerom surov?«
»Zakaj surov? Vprašal sem samo, če pije. Če nekoga najemaš, ali ne vprašaš poprej, če pije?«
»Nalij mu pijate,« je rekel drugi Kubanec. »In lotimo se posla.«
»Koliko zahtevaš za čoln, važnjakovič?« je vprašal Harryja debeli Kubanec, ki so ga klicali Roberto.
»To zavisi od tega, za kaj ga rabite,« je rekel Harry.
»Da bi prepeljal nas štiri na Kubo.«
»Kam na Kubi?«
»Cabañas. Blizu Cabañas. Nekaj niže od Mariela ob obali. Veš, kje je to?«
»Kajpak,« je rekel Harry. »In moral bi vas samo prepeljati tjakaj?«

»Mr. Simmons je izobražen.«
»Ali znate krmariti?«
»Odpluti in pripluti znam.«
»Kaj ste ribič?«
»Tako je, gospod,« je rekel Harry.
»Kako pa ribarite z eno samo roko?« ga je vprašal debelobuti.
»Z dvojno hitrostjo,« mu je povedal Harry. »Ali bi še kaj radi?«
»Ne.«
»Govorili so med seboj po špansko.«
»Torej grem,« je rekel Harry.
»Sporočil vam bom zaradi čolna,« je rekel Medenousti Harryju.
»Nekaj denarja bo treba založiti,« je rekel Harry.
»To bomo storiili jutri.«
»No, lahko noč,« jim je rekel Harry.
»Lahko noč,« je odzdravil mladi, ki je bil priljuden. Debelobuti ni rekel nič. Ostala dva, ki sta imela indijanske obraze, ves čas nista zinila, razen nekaj španskih besed deloboljubemu.
»Dobiva se pozneje,« je rekel Medenousti.
»Kje pa?«
»Pri Freddyju.«
Sla sva iz sobe in spet skozi kuhinjo. Freda je rekla:
»Kako je z Marjijo, Harry?«
»Zdaj je v redu,« ji je povedal Harry, »zdaj se prav dobro počuti.« In odšla sta skozi vrata. Sedla sva v voz in zapeljal je nazaj na bulvar, ne da bi zinil besedo. Kajpak je o nečem globoko razmišljal.
»Naj te zapeljem domov?«
»Prav.«
»Ali živiš zdaj zunaj na deželni cesti?«
»Ja. Kamo bo z vožnjjo?«
»Ne vem,« je rekel. »Ne vem, če bo sploh prišlo do tega potovanja. Na svidenje jutri.«
Zapeljal me je do naših vhodnih vrat in ko sem vstopil, še nisem dobro pritisnil kljuko, ko mi je stara žena že pošteno podkurila, češ da se potepam in pijem in zamujam večerjo. Vprašal sem jo, kako neki pijem brez denarja in rekla mi je, da verjetno na kredo. Vprašal sem jo, kdo, misli, mi bo dajal na kredo, ko vedo, da delam za podporni fond. Ona pa mi je zabrusila, naj ji priznase s svojo pijansko sapo in sedem k mizl. Torej sem sedel. Vsi otroci so odšli na zabavo in tako sem za mizo sedel sam. Prinesla mi je večerjo, govoriti pa ni marala z menoj.

10. poglavje

HARRY

Ni mi do tega, da bi se mešal v to stvar, pa saj ne morem izbirati. Dandanes ti ne puste nobene izbire. Lahko jo izpustim; ampak kaj bo potem? Prav gotovo si tega nisem želel; če pa je treba storiiti, je pač treba storiiti. Nemara bi se smel vprašati Alberta. Ni bister, pač pa je pošten in dober človek. Ne prestraši se prehitro, pa vendar ne vem, ali je prav, če ga vzamem. Nikakor pa ne morem vzeti pijanca ali zamorca. Imeti moram s seboj človeka, na katerega se lahko zanesem. Če uspeva, bom poskrbel za to, da bo dobil svoj delež. Ne morem mu pa vnaprej povedati, kako in kaj, zakaj v tem primeru ne bi tvegal, jaz pa moram imeti nekoga ob sebi. Bolje bi bilo, ko bi bil lahko sam, pa ne verjamem, da bi mogel sam opraviti. Veliko bolje bi bilo, ko bi bil lahko sam. Za Alberta bo bolj zdravo, če ne bo vedel ničesar. Preostane Medenousti. Medenousti bo kajpak vse vedel. Pa na to so morali misliti. Nedvomno so s tem računali. Kaj mislite, da je Medenousti tako bedast, da se ne zaveda, kaj bodo storiili? Mislim, da ne. Seveda mogoče ne nameravajo nič takega. Nemara ne bodo storiili tega. Na drugi strani pa bi bilo to naravno in ujet sem tudi besedo o tem. Če pa bodo to storiili, morajo na delo tisk preden zapro, ali pa jim bo prišlo na glavo letalo oblike obrambe iz Miami. Zdaj se stemi ob šestih. Prej kot v eni uri ne more preleteti. Brž ko bo temno, so varni. Če jih bom vozil, moram premisliti zaradi čolna.
Ne bo ga težko speljati, toda če ga speljem nočjo, ga bodo pogrešali in nemara našli. Vsekakor bo velikanski prepleh. In vendar ga moram spraviti iz baze nočjo. S plimo lahko izplivim in ga potem skrijem. Lahko pregledam, če kaj rabi, če so kaj odnesli s krova. Razen tega moram napolniti tanke z bencinom in vodo. Prej

V. LJUBLJANSKI FESTIVAL
od 29. VI. do 21. VII.

Cetrtek, 11. julija ob 20.30: Collegium musicum (Zagreb). Na sporedu so: Bach, Vivaldi, Haydn, Novak, Stoessel. Rotovsko dvorišče. V primeru slabega vremena vremenoma Viteška dvorana. Vstopnina: 150, 100 in 80 din.

Petek, 12. julija ob 20.30: Koncert Slovenske filharmonije. Na sporedu so doslej še neizvajane slovenske skladbe. Križanke (predverje). V primeru slabega vremena vremenoma Viteška dvorana Slovenske filharmonije. Vstopnina: 150, 100 in 80 din.

Sobota, 13. julija ob 20.30: B. Smetana: »Prodana nevesta«. Pojeta Valerija Heybalova in Rudolf Franc. Križanke. V primeru slabega vremena v Operi. Vstopnina: 250, 200 in 100 din, stojišče 50 din.

Nedelja, 14. julija ob 20.30: Večer slovenskih tržaških in korških pesmi. Sodelujejo korški in tržaški pevski zbori pod vodstvom zborovodiljca Fojdita Hartmana, Pavla Kernjaka, Ignaca Ote in Milana Perkota. Križanke (predverje). V primeru slabega vremena v dvorani Slovenske filharmonije. Vstopnina: 150, 100 in 80 din.

Vstopnice dobite že en dan prej v festivalni blagajni v Križankah od 10.—13. in od 17.—20.30.

kega dne, ko si me objemal, sem nehote vzključila: »Očka. Ta nežni vzključil mi je prišel iz srca, nepriskrbljeno in sproščeno. Saj zame nisi bil nikoli nič drugega kot oče. Ti si se nasmešnil in mi rekel: Ta vzdevek mi je všeči! Imenuje me vedno tako, moja mala!«
Prišla sva v to mesto in — opusti mi, očka, — zaljublila sva se. Dolgo časa sem se upirala tej ljubezni, skoraj dve leti. Da, pravilno bereš, skoraj dve leti! Potem sem se vdešala in postala sem izgubljena žena.
Kdo je bil moj ljubček? Prepričana sem, da tega ne boš nikdar zvedel. Bil je eden izmed onih dvajsetih častnikov, ki so me vedno obkrožali in ki si jih Ti imenoval svojih dvajset zvezd.
Očka, ne poskušaj ga spoznati in nikar ga ne zasovraži. Saj je stari samo to, kar bi na njegovem mestu napravil vsakdo. Razen tega sem pa prepričana, da me je ljubil z vsem svojim srcem.
Toda, naj nadaljujem! Nekoga dne sva se dogovorila za sestanek na otoku ključarjev, saj veš, to je tisti mali otokček za milmom. Jaz naj bi tja priplavala, on pa bi me počakal skrit v grmovju. Potem bi on ostal tam, dokler se ne bi zmrležo, da ne bi kdo opazil njegovega odhoda. Prišla sem na otok in ga počakala. Tedaj pa se razsmile veje in prikazal se nama je Tvoj sluga Filip. Silno sem se prestrašila, začutila sem, da sva izgubljena. Od groze sem zakricala. Toda moj prijatelj mi je mirno dejal: »Odpriaj, deaga, mene pa pustij samega s tem človekom.«
Odpirala sem, bila sem pa tako razburjena, da bi skoraj utonila. Ko sem prišla domov, sem bila pripravljena na najhušje.
Čez uro sem srečala na hodniku Filipa. Previdno se je ozel po hodniku, nato mi je zaspešlatil: »Kadarkoli želite odpeljati kakšno pismo, gospa, sem vam vedno na voljo. Takoj mi je postalo jasno, da ga je prijatelj podkupl.
Od takrat sem mu dajala vsa svoja pisma. Odnášal jih je, meni pa je prinášal odgovore.
To je trajalo približno dva meseca. Zaupala sem mu prav tako, kakor si mu Ti.
Potem pa, očka, se je zgodilo nekaj strašnega! Ko sem nekoga dne priplavala na otok sama, sem našla tam Tvojega slugo. Čakal me je. Zagrozil mi je, da me bo izdal in da bo Tebi sprožil nekaj mojih pismem, ki si jih je prilastil, če ne bom ustregla njegovemu poželju.
Očka, predragi moj očka! Strašno sem se bala in zato sem se obnašala skrajno strahopetno in nečestno. Groza me je bilo, ker sem Te varala, čeprav si bil tako

Prevedel V. D. — Ilustriral Samo Sovre

• BALET NA STREHI •

»ZADAVIL TE BOM!... SE JE MENDA MISLIL ANGLEŠKI IGRALEC RUGBYJA TURNER — VSAJ TAKO SE ZDI ČLOVEKU, KI SI POGLEDA TO SLIKO. ODIGRALO SE JE NA SPOPADU MED NAJBOLJŠIMI IGRALCI RUGBYJA ANGLEŠKEGA KRALJESTVA IN FRANCOŠKE REPUBLIKE. PO MNENJU NAJBOLJ NAVDUŠENIH PRISTASEV TEGA »PLEMENITEGA« SPORTA JE BILA TEKMA SE NAJBOLJ PODOBNA DVOBOJU JIU-JITSA. NI ČUDNO, DA SO SE NA KONCU TEKME FRANCOZI BALI ANGLEŽEV IN ANGLEŽI FRANCOZOV — PA JE BIL REZULTAT TEDAJ ZE ODLOČEN — ZMAGALI SO ANGLEŽI.

Oznajdljiv moraš biti...

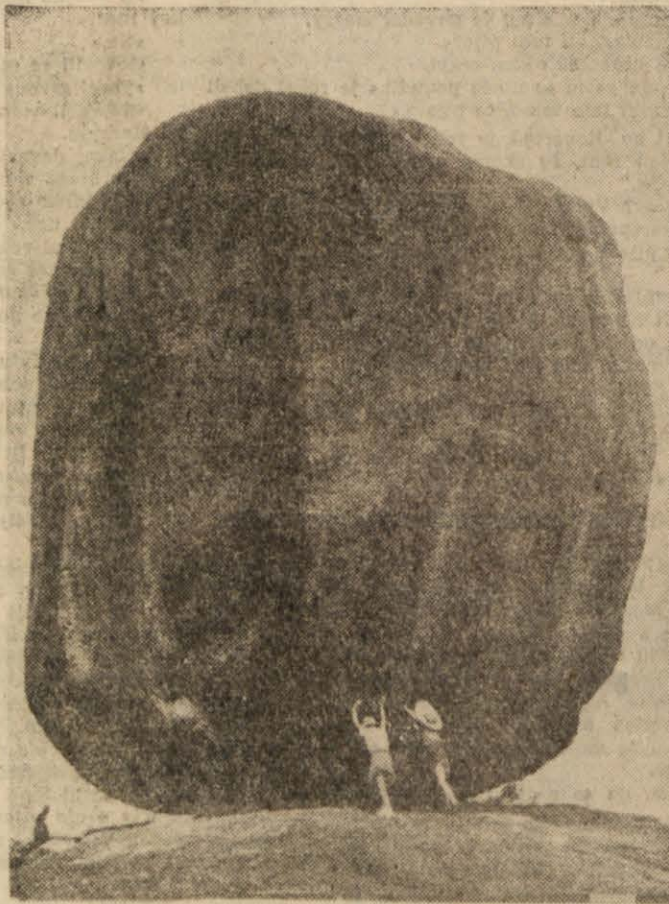
TUDI TO SE ZGODI! CE NI NOBENEGA DRUGEGA PRIMERNEGA PROSTORA ZA AVTOGRAM SVOJE OBOŽEVALKE, PRIDE PRAV TUDI ČELADA, KI VARUJE GLAVO PILOTA REAKCIJSKEGA LETALA PRED SUNKI IN UDARCI.

ORJASKEGA SKATA MANTO — PRAVIJO MU VRAZJA RIBA — PRIŠTEVAMO MED NAJVEČJA ŽIVA BITIJA V MORJU. CE PRAV TEHTA VEČ KOT TONO IN JE DOVOLJ MOČAN, DA PREVRNE COLN, NIKOLI NE NAPADE ČLOVEKA. NARAVOSLOVCE PRESENEČA ZARADI SVOJE NENAVADNE LASTNOSTI, DA SE OB LEPEM VREMENU POGANJA VISOKO IZ VODE, IN ZAMAN UGIBAJO, KAJ POČNE. ZELO DVOMLJIVO JE, DA BI BEZAL PRED VODNIMI ZASLEDOVALCI, KER NAJBŽR NI ŽIVALI, KI BI SE UPALA TEGA ORJAKA NAPASTI. PO DRUGI TEORiji BI MANTA RADA STRESLA S SEBE LE USI, PA TUDI TO JE ZELO DVOMLJIVO. NAS POSNETEK JO KAŽE V ELEGANTNEM SKOKU IZ VODE. KOT LETALSKA KRILA SE DVIGAJO NJENE OGROMNE PLAVUTI. SE TRENUTEK IN TONO TEŽKA MANTA BO TREŠČILA NA VALOVE, DA BO SLISATI POK KILOMETRE DALEČ.

Kdo bo prevalil kamen?

MARSIKAKŠEN TURIST POSKUSA, PA SE NOBENEMU NE POSREČI, NA STOTINE TAKŠNIH NENAVADNIH NIHAJOČIH KAMNOV LEŽI V NACIONALNEM PARKU WYBERRA-BALLANDEAN, NA MEJI MED QUEENSLANDOM IN NOVIM JUŽNIM WALESOM V AVSTRALIJI. TEMU PODROČJU PRAVIJO GRANITNI PAS. PODOBNE KAMNE BI NASLI SE KJE PO SVETU. NEKAJ POSEBNO ZNANIH JE V ARIZONI, V ZDA.

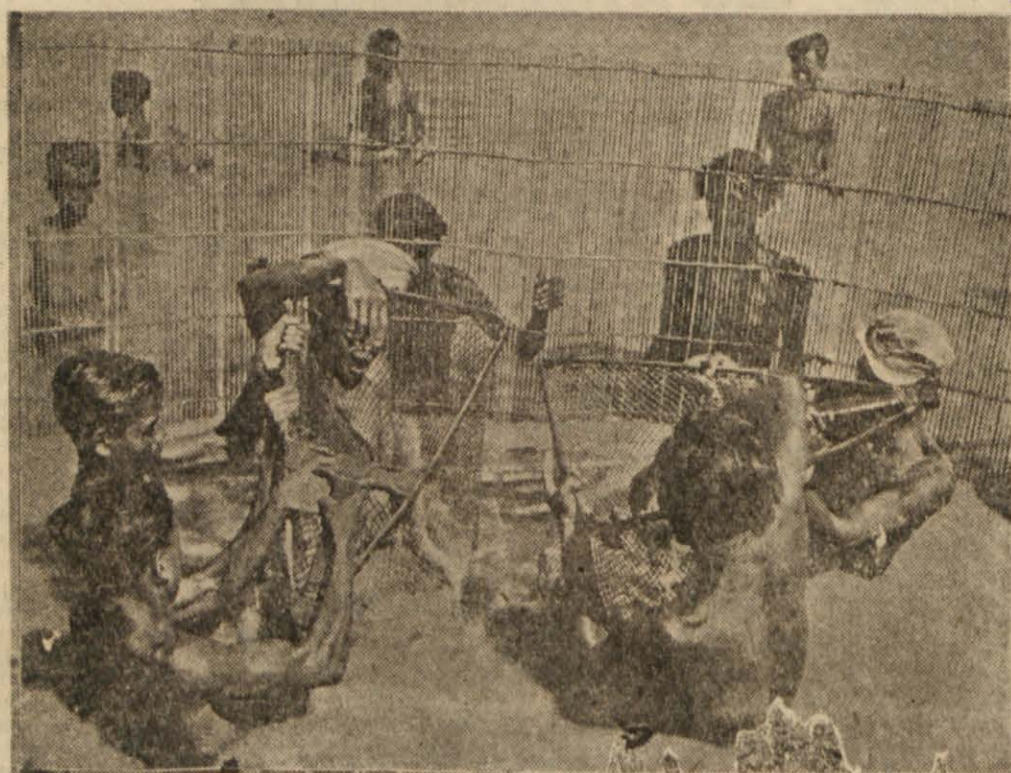
VSAK DAN OD ŠESTIH DO DEVETIH ZJUTRAJ VADI CATERINA VALENTE S SVOJIM BALETNIM PARTNERJEM RICHARDOM ALLANOM PLESE ZA SVOJ NOVI FILM »PREPROSTO DEKLE«. IN KER JE NJENO STANOVANJE V BERLINU ZA TAKŠNE VAJE PREMAJHNO (PO SLIKI SODEČ, LAHKO TO TUDI VERJAMEMO), MORA SPLEZATI NA STREHO IN VADITI NA NJEJ. RAZUMLJIVO JE, DA SE NA OKNIH SOSEDNJIH HIS NABERE PRECEJ OBCINSTVA. CATERINA PA SE NE PRITOŽUJE, PRAVI, DA OB SEDMIM VECINA OBCINSTVA ZGINE, SAJ TEDAJ ODHAJAJO LJUDJE V SLUŽBO.

DIH. SMRTI LEZI NAD VSAKIM KROTILCEM DIVJIH ŽIVALI — TAKO VSAJ JE ZAPISANO V DOBRIM STARIH ROMANIH IZ CIRKUŠKEGA ŽIVLJENJA. ZDI SE, DA V ZADNJEM CASU TUDI TO NE VELJA VEČ. SAMO POGLEJTE, KAKO SE TA KROTIJELJICA SKUPINE KENIJSKIH LEVOV POGUMNO UKVARJA S SVOJIM VAROVANECM. NJENO CIRKUŠKO IME JE »MISS BELLITA« IN PRED NEDAVNIM JE DOBILA DIPLOMO HAGENBECKOVEGA CIRKUSA, KI JO PROGLAŠA ZA »UCITELJICO DIVJIH ŽVERI«. TEGA NASLOVA DO DANES ŠE NISO NIKOMUR PODELILI. Z NASMEHOM IN BREZ STRAHU SI BELLITA OGLEDUJE SVOJEGA LJUBLJENCA IN NJEGOVE GNILE ZUBE, KI BODO POTREBOVALI ZOBOZDRAVNIKA.

LETOS SE JIM JE SILNO MUDILO IZBRATI »MISS EUROPE 1958«. TA NASLOV SI JE PRIDOBILA 19-LETNA NIZOZEMKA CORINE ROTTSCHÄPER, KI SE PO MNENJU ŽIRIJE NE ODLIKUJE SAMO PO IZREDNI LEPOTI MARVEČ TUDI PO IZREDNI SKROMNOSTI. ALI JE RES LEPA ALI NE, LAHKO MALCE SKLEPAMO ZE PO SLIKI, O SKROMNOSTI PA SEVEDA NE KAŽE UGIBATI...

VZHODNO OD JAVE JE MAJHEN OTOK, KI GA KOMAJ ZASLEDIMO NA ZEMLJEVIDU IN VENDAR PREBIVA NA NJEM DVA MILIJONA SREČNIH LJUDI, SAJ PRAVIJO, DA JE OD NARAVE NAJBOLJ OBDARJEN OTOK SVETA. — BALL SE IMENUJE... SAMO KOLIKO RIB JE OB NJEGOVH OBALAH! POGLEJTE SI, KAKO JIH LOVIJO. — NEKAJ VAŠKIH PREBIVALCEV SE ZBERE Z OGRAJAMI IZ TRŠJA, KI Z NJIMI OGRADJO MAJHEN DEL PLITVEGA MORJA. POTEM POSKAČEJO Z MREŽAMI V TA »VRTICEK« IN PREPROSTO ZAJEMAJO VODO. KILOGRAMI RIB SE NABEREJO ZE V NEKAJ KUBIČNIH METRIH MORSKE VODE.

BODITE PRIJAZNI

Zadnjih smo si utegnili nekoliko različenih samo prvi nasvet: Bodite zanimiva osebnosti! Danes si pogledimo še te!:

1. Bodite prijazni!
2. Bodite življenjsko modri in uravnovaseni!
3. Bodite duhoviti ali se vsaj takšni ne delajte, če niste, in takšni tudi biti ne morete!

To so še ostale osebnostne črte, ki nas približujejo ljudem. Seveda pa ni vedno lahko. Tudi zanje je potreben uk in intimno delo v lastni notranjosti...

Vsi vemo, da zlepa nismo za

v kavarnah, v tramvaju in povsod, kjer ljudje zadevajo drug ob drugega.

Enako zoprna je človeku tista bontonska prijaznost, ki jo doživljamo, ko prides h kakšnim ljudem na obisk. Ko so vas videli pri oknu, da prihajate, so se vsi razpršili kot šturki po stonovanju, češ da jih ni doma, in vas krepko pošiljali k vrugu, da jim ne daste miru špd. A ko vas gostiteljica sprejme pri vratih, ste vznemirjeni; nad njenim prijaznim sprejemom, ko vam med picho besed zagotavlja, da so se že menili in skrbeli, le kaj so se vam zamerili, da vas tako dolgo ni nič več k njim špd. Potem se ves čas cedil med iz ust vaše gostiteljice, a ko oddidete, veselo pokaže jezik za vami in ozpani skritim veselo novico, da ste že odšli. Res lepa prijaznost, ki je pa ni tako malo po visoko olikanih družinah!

na prijaznost je izraz altruizma in ne grdega egoističnega računa. Človek s to prijaznostjo v svojem zračaju je prijazen do vseh ljudi enako. Njegova prijaznost do drugih ni »razredno pogojena, njene topilne ne regulira družbena ali službena pozicija človeka, kateremu jo izkazuje. Tak človek se globoko zaveda, da je za osrečitev sočloveku potrebno večjih res zelo malo. Nemaokrat samo

Zdaj ko poznamo ti dve najbolj pogosti prijaznosti, pa se moramo vprašati: katera nam prinaša srečo v naše sožitje z ljudmi? Odgovor: tista, ki ni računarska in ne bontonska, ampak tista, ki — je moralna, ki je iskren izraz naše etičnosti, naš osebnostne zazorjenosti. Ta pa se ne razkazuje med ljudmi z upanjem na dobiček, ampak iz potrebe po vzbujanju osrečujočega občutja v sojudih. Takš-

očen ljudi naše življenjske okolice se povsem razrednosti naše učenjastvo, če ne zapazijo v nas tudi globoko življenjske modrosti, ki se kaže v drobnejših vsakdanjega življenja na sto in sto načinov. Vedeti pa tudi moramo, da ljudje mnogo laže odpuste vsakemu drugemu razne spodrsiljaje, le človeku, ki misli, da je njegova učenjaska modrost že zadostna, da ga bodo ljudje sprejeli v svoje občestvo, tega nikoli ne morejo odmeriti. Kako neodpustljivo samo registrirajo družinske izpade takih ljudi! Imajo pa tudi pravi večje spoznanje zahteva od človeka tudi večjo moralno odgovornost do sojudi. Tega pa se prav knjižno modri ljudje tako malo zavedajo. Mislijo, da je njim, kot »duhovni aristokraciji« dovoljeno marsikaj, kar ostalemu ljudstvu ni. Zanje je življenjska modrost kaj rada stara šara, ki jim utegne samo greniti užitek življenja. A se motijo! Ljudje njihove življenjske okolice se povzbujejo na njihovo širokovo in bukvalno učenjastvo, zanje tehtajo le toliko, kolikor so tudi življenjsko modri, obrušeni in ujeti v ljudsko moralno vrednotenje.

VELEBLAGOVNICA
Na-ma
LJUBLJANA
(pred pošto)

Je dobila
novo pošiljko šivalnih strojev, ki jih dobite po najnižjih cenah in na obroke

- VERITAS (v omarici) 83.000 din
- LADA (v omarici) 69.000 din
- CSEPEL — 49.000 din
- CSEPEL (samo glava in rez. deli) 29.750 din
- FREIA — električni prenosni v kovčku 60.000 din.

Ugoden nakup. Možnost obročnega odplačevanja!

kakšno drugo reč v sožitju z ljudmi bolj občutljivi kot za njihovo prijaznost in nepriznanost. In kaj je to? Preprosto: določen čustven odnos, ki ga kažemo do ljudi na raznovrstne načine svojega obnašanja, kadar koli in kjer koli trčimo ob nje. Ta prijaznost pa ni pravšna, kadar jo vodi samo neko nepreračunljivo občutje simpatije in antipatije, ki se nam vzbujata samo ob sebi ob stikih z ljudmi. Na takšno prijaznost tokrat ne mislimo! Temveč na ono, ki je izraz naše izobličene socialnosti, ki ni kot sprilsko vreme, temveč je stalna moralna lastnina naše osebnosti. Zato je prav, če potegnemo razliko med nevzgojeno in vzgojeno prijaznostjo.

Prva je lahko celo izraz naše moralne skvarjenosti in nas utegne spraviti pri ljudeh v nemajhno ter povsem upravičeno osvraženo. A za kakšno prijaznost gre pri tem? Za tisto, s katero računamo, s katero trgujemo, s katero se najbriž podlo lažemo ljudem v oči, s katero intrigramo, zakrivamo svojo zlobo pred ljudmi, s katero se priljujemo in hlinimo navzgor in izigravamo ter nemogočamo poštene ljudi navzdol. Nič ni bolj ogabnega v človekom značaju kot takšna računarska prijaznost. To je hkrati najpogostejša značajna poteza ljudi z maskami.

To bi bila ena vrsta lažne prijaznosti, ki bi jo večjih lahko tudi imenovali »službena«. Imamo pa še eno, »bontonsko«, ki je tudi zelo zoprna, vendar bolj odpustljiva, ker ne dela toliko zdrah in nesreč med ljudmi. To je pač tista prijaznost, ki jo lahko opazujete na ulicah, ko se dve dami, za kateri dobro veste, da se sovražita, na cesti iz vpludnosti in bontona pozdravita. A kako? S tako zanimivim zobe razkazujočim nasmehom, da se ju naravnost ustrašite, posebno še, ko v istem hipu opazite, da je obraz obema globoko mrknil v nemo sovraštvo, ko sta mimno. Iste scene lahko opazujete na koncertih, v gledališčih,

Oblika za dečka
Model je vzeti iz revije »Mankens«, ki jo izdaja Gospodarski razstavilščev v Ljubljani v okviru revije »Progress«

Rečemo pa lahko, da življenje človeku zlepa kaj tako bogato ne vrača, kot takšno altruistično obnašanje do ljudi. Če je človek enako dostojno in karakterno prijazen do visokih in nizkih na družbeni lestevici svoje okolice, s tem nujno izsiljuje tudi obojim enak odnos do sebe. Pomemben je tudi poudarek: oboj kajti kot etično globlje čuteči ljudje ne moremo srečno živeti med ljudmi, če vemo, da nas eni sovražijo, a nas le nekateri redki obkledajo s prijaznostjo. Biti srecen med ljudmi je namreč sad naše iskrene in enake prijaznosti do vseh ter enaka prijaznost vseh do nas.

BODITE ŽIVLJENJSKO MODRI

Zanimivo je, da so natančne testološke raziskave duševlovcev v svetu pokazale, da moramo življenjsko modrost postaviti že na tretje mesto, v vrsti vseh tistih pogojev, ki so potrebni za osrečujoče sožitje med ljudmi.

A kaj pomeni, biti življenjsko moder? Še zdaleč ne isto kot učenjaska moder. Zakaj med tema dvema modrostima ni vedno skladja, nasprotno, mnogokrat velika disharmonija. Tu ali tam lahko namreč najdemo ljudi, ki so zelo učeni — ali se jim vsaj samim tako zdi, in to svoje mnenje tudi ne skrivajo pred drugimi! — a so v življenjskem pogledu povsem nezoreli, povsem nemočni v svoji razumnosti. A kaj je v očeh ljudi več vredno, kaj nam hitreje ustvari pogoje za osrečujoče življenje z njimi: prvo ali drugo? Vemo, da drugo! Zakaj prvo si je dostikrat laže pridobiti kot drugo. Prvo je lahko sad našega uspešnega nagnjenja po uveljavljanju, a drugo le sad naše moralne moči, sad naših bogatih izkušenj, življenjskih uspehov pa tudi porazov. V

Za naše malčke

To je San Nikolo pri Ankaranu, mesto belih šotorov, kraj, kjer letos nad dva tisoč otrok srečno preživlja poletne počitnice.

Prišli so sem od vseh strani. Fotografška kamera je posnela taborišče brežinskih gimnazijcev. Napisli nad šotori nosijo kaj čudna imena: »Črna mačka«, »Jastreba«, »Sinji galeb«, »Orel«, »Gaber« itd. Bila je sreda, rano zjutraj. Zaspanci so še kolovratili po dvorišču, bolj zgodni so že pospravili šotore. Iz kuhinje je prijetno dišalo po kavi, po svezem kruhu in gruča dežurnih je pred kotli že lupila krompir za kosilo. — Kamera je pri vodovodni pipi ujela brata in sestrico, kako sta družno prala perilo. Prala sta in se pogovarjala o domu, o očku in mami, o mlajšem bratu. Ali se dolgočasita na tabornjenju? Kje neki! Dela in zabave je na pretek od ranega jutra do poznega večera. Najlepše pa je seveda na kopanju in lepi so večeri ob tabornem ognju.

Trije tedni bodo hitro minili. Potem bodo šli nekateri taborniki v mladinske delovne brigade na Pohorje, v Brkine, v Ljubljano, na Dolenjsko, drugi pa domov. Domov se muči zlasti tistim, ki imajo jeseni popravne izpite. — Slovo pa bo težka. Slovo od prijateljev, slovo od morja, slovo od tako lepih dni, ki so jih tu preživeli.

Pod platneno streho

Sadeži delajo čudeže

Zdaj je čas, ko zorijo češnje, jagode, maline in ko poganjajo kumare. Smehljate se — vem, ko mislite na krhek jagodni zavitek, se veselite jagod s smetano in kumarine solate. Gotovo teh Lukulovih užikov ne gre podcenjevati, toda ali ste kdaj pomislili, da se vse te dobrote uporabljajo tudi za nego kože? Jagodov in češnje sok vas lahko za nekaj let pomladita in nadomestita drage maske in kreme? Uporabljajte torej ta naravna lepota sredstva in kmalu boste ugotovile, da je koža kot »skr in mleko« vsekakor dosegljiva.

Ce se vam zdi, da ste se brez zimo za nekaj kilogramov zdebile, če je vaš obraz bled in utrjen, tedaj se odločite za kuro s češnjami. Ta kura je v vročih dneh naravnost osvežujoča in slastna. Osem do deset dni ne jejte ničesar drugega kot češnje, kolikor jih poželite, in prepečenec. Kmalu se boste znebile odvisnih kilogramov in preutrujenost se bo umaknila novi življenjski volji. Vaša koža bo cvetela in

oči se vam bodo svetile kot še nikoli. Med to kuro si lahko večkrat tudi obraz namažete s češnjevim sokom, saj bolj nabolni zavitek, se veselite jagod s smetano in kumarine solate. Gotovo teh Lukulovih užikov ne gre podcenjevati, toda ali ste kdaj pomislili, da se vse te dobrote uporabljajo tudi za nego kože? Jagodov in češnje sok vas lahko za nekaj let pomladita in nadomestita drage maske in kreme? Uporabljajte torej ta naravna lepota sredstva in kmalu boste ugotovile, da je koža kot »skr in mleko« vsekakor dosegljiva.

Cudovit učinek na utrjeno in nečisto kožo ima jagodna maska. Iztisnemo približno 10 dkg rdečih jagod in primešamo soku žlico smetane, dodamo stepen beljak in vse skupaj narahlje premešamo. Dvajset kapljic rožnate vode in 20 gramov benzoe tinkture se pospeši učinek pomlajevalne kure. To maso namažemo na dobro očiščen obraz in jo pustimo učinkovati pol ure ali več. Nato si izmijemo obraz z mlačno vodo, ki ji dodamo

nekaj kapljic benzoe tinkture. Drugi recept pripravite, naj dodamo jagodovemu soku za noževico konico natrijevega borata in nekaj kapljic kolonjake sode vode. Temu primešamo še mleko in maso tenko namažemo na gazo, s katero si nato pokrijemo obraz. Pustimo eno uro in nato izmijemo z mlačno vodo.

Sveže kumare so uporabljale za polepšanje že naše prababice. Posebno pegasta ali lisasta koža bo s pomočjo kumarinega soka obledela in se scistila. V lažjih primerih zadostujejo že sveže rezine, ki jih polagamo na očiščen obraz in jih pustimo dobro uro. Rezine je treba večkrat iztisniti ali menjati, da sok nenehno moči obraz. Odlično lepota sredstvo si lahko pripravimo same: prerežemo 10 zelo velikih kumar in jim iztrebimo peske. Peske damo v lončeno posodo, primešamo dva beljaka in kozarec rožne vode, razen tega pa še pol kozarca 90 odstotnega alkohola. Vse to dobro premešamo in pokrije-

mo s krpo in pustimo stati tri dni. Mešanico potem filtriramo skozi gazo in jo pretočimo v majhne steklenice, ki jih dobro zapremo. Stekleničke zdaj pa zdaj potresemo in če je potrebno, razredčimo z rožnato vodo. Tako boste dobile čudovito čistilno vodo, ki je priporočljiva posebno za občutljivo kožo.

Sadne sokove bi lahko hvaležili kar naprej. Tudi paradizni sok učinkuje podobno kot kumarini — blede kožo in pomaga odstraniti sončne pege, če ga nakapamo na kožo in pustimo posušiti. Do čistejšega rožnatega tena vam pomaga tudi prava kura s paradizniki. Zjutraj na tešče, kakšno uro pred zajtrkom, izpijte kozarec paradiznikovega soka. Če vam je iztisnjanje odveč, pojejte dva do tri velike nasoljene paradiznike. Če hočete shujšati, jejte en dan v tednu samo 80 dkg jabolok, 30 dkg paradiznikov in 40 dkg surovega kislega zelja — nič drugega!

OD VSEGA DOBREGA NAJBOLJŠE
Vesoul
oče za sončenje

Original
TSEHAMBIFI
le ta edini napravi po sončenju kožo lepo zarjavelo!

JAH NASS

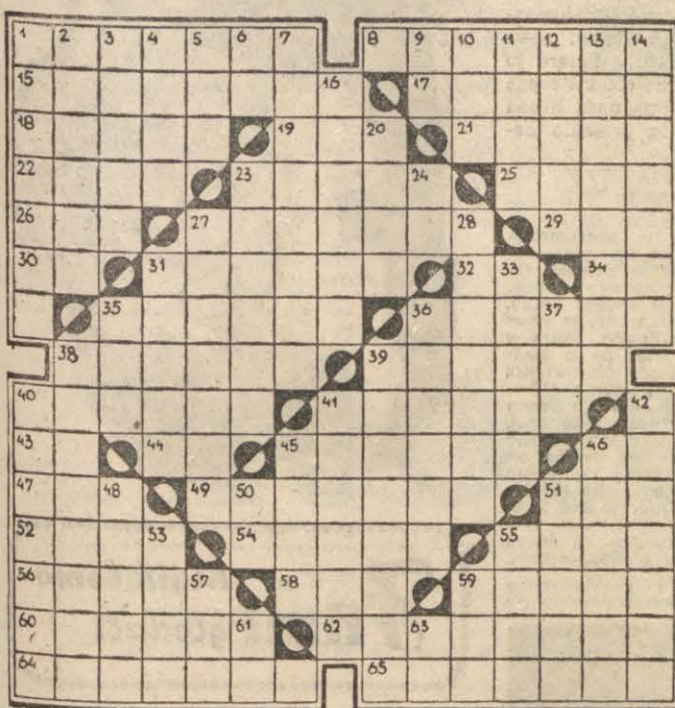
Za razpakano kožo na rokah...
mladeniška sveža negovana koža

Nekateri pravijo, da koristijo koži tudi rezine surovega krompirja, ki jih pripravimo predvsem za premasno kožo, pomagajo pa tudi pri krčenju širokih znojnic. Razen tega čistijo in naprejo kožo že po nekajkratni uporabi. Mogo bi pripisal tak učinek temu skromnemu sadežu, ali ne? Ne zametavajte ga!

LA RAZVEDRITO S MEH

KRIŽANKA

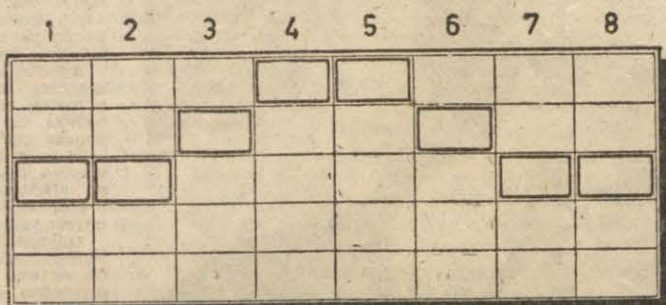

Vodoravno: 1. ime za prašiča, ki vola, ki izhaja iz neke južnoslovenske republike, 8. bolezensko odmrzanje tkiva na telesu, 15. razvrstitev, 17. del konjske opreme, 18. aforizem, 19. citat, 19. znoj, 21. glinast, 22. najvišji vrh Karavank, 23. rudarsko mesto v Istri, 25. italijanska plemiška in vladarska družina, 26. lahkoatletska disciplina, 27. kronika, 29. kitajska utežna mera, 30. predlog, 31. se-rumi, 32. posebna glasovna skupina v angleščini, 34. stavčna nikalnica, 35. kup, 36. slovenski šahist, 38. pritok Save pri Ra-dečah, 39. sprememba položaja, 40. poplave, povodnji, 41. raz-tegljiv, elastičen, 43. gora v Švici, 44. osebni zaimek, 45. ne-

meo evropske države, 60. ma-tematični znak, 62. navadit na neko delo, 64. oklopni jezdec, 65. kmetijski strokovnjak.

Navpično: 1. srbski skladatelj («Ohridska legenda»), 2. stop-nja, do katere se predmet raz-tegne, 3. povod, 4. poziv, 5. struja, 6. ploskovna mera, 7. komet, 9. junaška pesnitev, 10. dragocena tekočina, 11. električni posrednik, 12. plast snega, ki visi preko grebena gore, 13. prepor, prekinitve v dogajanju, 14. telesno šibak človek, 16. kraj ob slovensko-hrvaški meji, 20. ulita tiskarska črka, 23. kletjiti, 24. kem. znak za nikelj, 27. predmet v osnovni šoli, 28. sluga, strežnik, 31. copotanje, 33. starogrški pesnik (ena Iliada in Odiseja), 35. geometrijski po-jem, 36. slovenski impresionistični slikar (Ivan), 37. moški potomec, 38. tovariš v trplje-nju, 39. uvod v gledališko delo, 40. stavčni člen, 41. umetna vod-na pot, 42. skrijem, ne povem, 45. stara ploskovna mera, 46. glasbeni znak za poseben način podajanja (vezano), 48. najmanj-ši starovrstijski novc, 50. krtica za nemški drobiž, 51. ustanovitelj sovjetske države, 53. plazilec, 55. sodobni srbski književnik (Aleksandar), 57. eti-opski plemenski poglavar, 59. tonovski način, 61. dve sosed-nji črki v abecedi, 63. vas pod Krimom.

ZLOGOVNA IZPOLNJEVANKA

bo - ca - ce - ci - čar - opravljanje dela, 8. najvišja dit - fro - go - her - in - točka. ja - je - ka - ka - kul - Na obroblih poljih dobiš li - li - lo - ma - mi - mo ljudsko republiko v FLRJ. - na - ne - ni - ni - pa - REŠITVE UGANK IZ 27. ŠTEVILKE

Iz gornjih zlogov sestavi osem besed in jih vpiši na- vpično v lik: 1. način literarnega izražanja v prispodobah, 2. umazati, 3. simbolistična slikarska tehni-ka, 4. dvošpolnica, 5. svečano-sti, obredi, 6. braniteljica pred sodiščem, 7. površnost, slabo

bo - ca - ce - ci - čar - opravljanje dela, 8. najvišja dit - fro - go - her - in - točka. ja - je - ka - ka - kul - Na obroblih poljih dobiš li - li - lo - ma - mi - mo ljudsko republiko v FLRJ. - na - ne - ni - ni - pa -

REŠITVE UGANK IZ 27. ŠTEVILKE

Križanka. Vod. 1. stetoskop, 9. odri, 13. Panamec, 14. Lokrum, 15. aboten, 17. pasteta, 18. reven, 19. postaven, 20. trik, 21. postvri, -e, 22. Ant, 23. pletiva, 24. ZN, 25. Ca, 26. kritiki, 27. sat, -si, 8. Tre-miti, 29. Pepe, 30. siromak, 32. kokon, 33. maketa, 34. sobar, 35. šofati, 36. otročaj, 38. ovtiti, 39. Adrija, -a, 40. kiki, 41. osviti, 42. Sb, 43. ona, 44. otmica, 45. Mal, 46. la, 47. prihati, 48. nema, -a, 49. triera, 50. talon, 51. dorasla, 53. pohodi, 54. Ajshil, 55. zakonec, 56. reta, 57. odprojaja, Navp.: 7. Kromsčak (Ciril). Kako je kaj z znanjem zemljepisat? Prave meje so: Mehika-USA in Brazilija-Paragvaj. Osta-le države nimajo skupnih meja.

ŠTEVILČNA KRIŽANKA:

	144	2268	0	+18	1280	2520
+9	2	7	0	180	9	4
				118	4	5
945	9	3	1	7	1	5
DESETO	8	3	5	8	8	4
	27	9	3	1	+15	8
+18					243	
+20	2	1	0	8	9	+11
						9
28	7	4	5	1	9	7
+10	9	1	0	+9	3	4
						2

ZANJ GA NI VEČ TREBA

Neki ameriški turist, ki po-tuje po Texasu, se odpravlja v območje, ki je znano kot izred-no suho. Pred odhodom naveže pogovor s starim domačinom in njegovim sinom. »Zdi se, da bo danes deževa-loc, pravi turist. »Upam, da bo,« odvrne star-rec. »Ne toliko zaradi mene kot z-vedel tvoj sin. Jaz sem dež že vi-del!»

TOVARNA ZLATORO MARIBOR

VEŠELILO VAŠ BO, ČE VEŠTE...

1. Katero letoviško mesto leži ob vzhodni Biokova?
2. Kako imenujemo drobnozrnatno, bleščeco belo vrsto mavca?
3. Kaj je »morganatični zakon«?
4. Ali leži Bombay na zahodni ali na vzhodni strani Indije?
5. Kdo je ugalsbil opero »Pol-ljube«?
6. Katera evropska prestolnica leži najvišje?
7. Po čem se meri vrednost orientalskih preprog?
8. V katerem mestu je palača Pitti?
9. Od kod izhaja ime »punč«?
10. Kdo je zmagal v bitki pri Custozi?
11. Kaj je »oftalmologija«?
12. V kakšne živali je začarala čarovnica Kirka Odisejeve to-varije?

Iz prejšnje številke

- Odgovori na vprašanja
1. V Evropi je prva dobila podzemeljsko železnico Budim-pešta (l. 1866).
  2. Zemlja se vrtil v smeri od zahoda proti vzhodu.
  3. »Pisma iz mojega mlina« je napisal francoski pisatelj Al-phonse Dauudet.
  4. Mnogoženstvo je bilo v Turčiji z zakonom ukinjeno l. 1925.
  5. Razvaline Lambergerjevega gradu Kamna so pri Begunjah na Gorenjskem.
  6. Zemlji najbližja stalnica je Alfa v Centavru, oddaljena okrog 40 milijonov km ali 4,4 svetlobnega leta.
  7. Olimpijske igre 1. 1940 bi morale biti v Tokiu.
  8. Visekletija je znanstveno raziskovanje živih živali, raz-teleženje pri življenju.
  9. Po slikarju Tizianu se ime-nujejo lasje bakrenodečte bar-ve tiziansko rdeči.
  10. Dramo »Skoljka« je napi-sal slovenski pripovednik in dramatik Lojz Kraigher.
  11. Gore na Mesecu se vzpe-njajo do 8000 m visoko.
  12. V »hodnonemško mesto« Chemnitz se zdaj imenuje Kar-Marx-Stadt.
  13. V srbskem rudniku Maj-danpeku kopljejo baker in pir-it.
  14. Harfo ima v grbu Irska (Eire).
  15. Sele 1. 1930 so odkrili pla-net Pluton.
  16. Švicarski drobiž se imenu-je rappen (1 švic. frank je 100 rappen)

— Sončarico je dobil. ON JE KRIVI! Pogovor dveh bratcev postaja živahnejši in se razvije v eden pretep. Oče ju komaj loči in hoče zvedeti, kdo se je za-šel prepirati. »Veš, očka,« pravi Mirko, začelo se je s tem da mi je hotel Igor vrniti kofluto, ki sem mu jo dal. — Pepe, lestev se lomil — Prava reč, saj ni naša.

CUDO TEHNIKE

Ljudozerci so ujele misijonar-ja. Ze se pripravljajo, da ga skuhalo v kotlu, ko se odloči poglavar plemena, da mu bo dal zadnjo možnost za rešitev. »Če mi pokažeš nekaj, česar nisem še nikoli videl, si prost,« mu pravi. »Misijonar izvleče iz žepa vžigalnik in ga vžge. »Kaj takega pa še ne!« vzklik- ne poglavar ves iz sebe od za-čudenja. »Svoboden si. To je bilo prvič, da sem videl, kako se je ta presneti strojček vžgal na prvi mah.«

— Presneta reč! Ali bi me lahko odpeljali nekaj ulice nazaj? Opazila sem, da imam pri sebi samo 100 dinarjev.

— Da, da, ljubček, slišim te. Prišli so Marsovci in hočejo govoriti z menoj. Zdad pa me pustiti delati in se lepo naprej igrati.

— To je najhitrejša tajnica, kar sem jih kdaj imel: piše pet besed na urol.

— Ne, hvala. Rad bi se odva-dil kaditi.

POTREBUJE KONTROLO

»Prosim vas, da namestite v moji sobi tako zrcalo, da se bom lahko cel videl v njem,« se obrne hotelski gost na v-ra-tarja. »Toda saj je v vaši sobi že veliko zrcalo,« ugovarja vljud-no vrtar. »Je že res, ampak ni zadosti dolgo; že dvakrat sem šel ven brez hlač.«

V življenju so stvari, ki so mnogo važnejše kot denar. Ne-rodno je le to, da moramo imeti denar, če jih hočemo imeti.

pravi pragozd. Kmet je skle-nil mačka peljati globoko v goščo, saj ni vrag, da se ga ne bi tako znebil. Toda stvar se je zasukala drugače: gospodar se je v gozdu zgubil in ni ve-del ne kod ne kam. Na srečo ga je potem varno pripeljal iz gozda domov — maček.

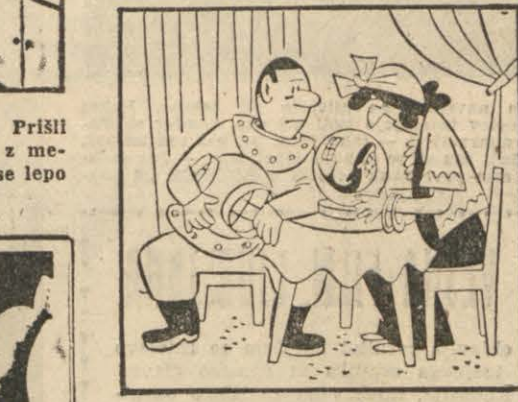
V neki newyorški restavraciji so končali poskuse s posebnim aparatom, ki prevé okrogle goste »razpjanje«. Tre-ba je le pet minut vdihavati plinsko mešanico in gost lah-ko... pije naprej.

— Presneta reč! Ali bi me lahko odpeljali nekaj ulice nazaj? Opazila sem, da imam pri sebi samo 100 dinarjev.

— Predstavim ti majorja Flinto, prvaka v sabljanju...

KOT V STARIH ČASIH

Nekdo trka in trka na vrata sobice v študentskem domu. Končno se odpro. Neznavec vpraša: »Ali lahko vstopim? Veste, v tej sobi sem stanoval, ko sem še študiral.« Stanovalec ga povabi noter. Gost se razgleduje po sobi in se kar razneži: »Da, da, ista soba... isto pohištvo... isti razgled z okna... ista o-mara...« in s temi besedami odpre vrata v omari. Notri se preplašeno stiska ljubko dekle. »To je moja sestra,« zajeclja študent. »Glej, glej,« pripomni nekdanji sta-novalec, »izgovor je isti.«

Čo se pripeti samo...

...v Kerala: Neki Indijec je pre-senetil svojo ženo z ljubimcem. Za-klenil ju je v sobo in ju izpusstil šele potem, ko je uredil vse potreb-no za njuno takojšnjo poroko.

...v Carlisleju: Možakar, ki so ga obtožili vloma v trgovino z žganimi pi-jacijami, je izjavil, da se svojega dejanja prav nič ne zaveda. Priznal je, da je res malce globoko pogledal v kozarec, saj je po smrti svoje tače spravlil v žep kar osem zavarovalnin.

...v New Yorku: kjer je Glen Walker ustanovil dom, ki je odprt samo ob sobote zvečer od ponedelj-ka zjutraj in zagotavlja izmučenim gostom popoln mir med weekendom. Vse sobe so rezervirane menda že mesece vneprej.

NEKAJ ZANIMIVIH

Zena nekega premožnega Amerikanca vse življenje ni pustila svojemu možu kaditi cigar v stanovanju in ga je še pozimi podila na cesto, kadar je hotel potegniti nekaj di-mov. Ko je umrl, je bila glede oporoke malo v skrbeh. Toda dobri mož ji je zapustil vse premoženje. Samo majhen po-goj je postavil: žena mora vsak dan pokaditi pet celih cigar.

Težo naše Zemlje si boste lahko predstavili s to prime-ro: če bi velikan z orjaško lo-

pato zajel vsako sekundo mi-lijon kilogramov materiala, bi moral delati 60 milijonov let, da bi jo celo »odmetal«.

Neki kmet se je hotel zne-bit starega mačka, pa mu ga je bilo žal ubiti. Strikrat ga je pustil daleč od doma, a maček se je vedno vrnil. Ne-kaj ur od kmetije je rastel

je izvoljencem vseč, da njihove dame ves čas hodijo po njih.

V ameriškem mestu Syracu-se je neki nepridiprav vlomil v trgovino. Ker ni mogel od-preti manjše železne blagajne, jo je naložil na taksi in dal odpeljati k svojim pajdšem. To ga je stalo 10 dolarjev za vožnjo in štiri leta zapora. V blagajni je bilo 44 svinčnikov.

Neki londonski novinar je zapisal: »Londonsko klimo je mogoče prenašati samo, če prebijete zimo na francoski Riviert, poletje v Švici, ostali čas pa v postelji.«

Nekatere besede že same po sebi vzbujajo v zavesti poseb-ne občutke ne glede na to, kaj pomenijo, zatrjuje neki nem-ški znanstvenik. Tako naj bi dala najbolj grenak občutek beseda »osamljenost«, najbolj tragičen občutek besede »smrt«.

bi s tem vplivale na pobolj-sanje jetnikov. Kaznjenci so se jih zelo razveselili. Najraje gledajo — detektivske filme.

To je najnovejši izum pariških čevljarjev. Ne vemo, če

vt. Tako v sedemdesetih letih počiva celih 9 let.

V Hannoveru je na deset ti-si-če družin delavcev in name-ščencev proslavljalo rojstvo dečka Manfreda, ker jim je prinesel zvišanje plače. Bolj kisljih obrazov pa so bili indu-rialci in upravni organi, ki so izračunali, da se bodo nji-hovi letni izdatki zvišali za 264 milijonov DM. Kako neki?

Manfred je bil petstotisoči meščan Hannovera in je tako pripomoget, da je mesto, ko je doseglo pol milijona prebiva-lev, prišlo v višji plačilni raz-red.

TT

Izdaja in tiska časopisno podjetje »Slovenski poro-čevalec« v Ljubljani, di- rektor Rudi Janžura. Glavni in odgovorni urednik Ivo Tavčar, za tisk odgovarja Franc Plevel. — Uredni-štvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 3 (prilitejce), poštni predal: 150 — Telefon: 23-522 do 23-528 (interna šte. 33). — Naročniški oddelci: Ljubljana, Titova cesta 5, telefon 21-832. Naročnina: celoletna 950, polletna 480 din — četrtletna 240 din, — mesečna 80 din. — Oglasi oddelci: Ljubljana, Titova c. 1, telefon 21-895. — Številka tekočega raču-na pri Komunalni banki: 60-KB-5-2-369. — Rokopisov ne vračamo!

Hollywood si je s svojim zvezdniki sistemom pridobil posebno zaslug, da ljudje poznajo filme samo po igralcih. Že režiserja pozna le malo, kaj šele druge tvorice filma. In vendar je film pod kolektivnega dela, pri katerem imajo tudi ostali sodelavci tehten delež.

Trije „goljufi“ na delu

ZUNANJOST IN KARAKTER
Ker je v filmu slika najvažnejša, je tudi živekova zunanost zelo pomembna za izražanje karakterja. To posebno zaradi bližnjih posnetkov, ki povečajo tudi najmanjšo gubico. Na kinemaskopskem platnu pa postanejo pore na obrazu podobne ognjenkovim erociom. Na drugi strani ni mogoče za vsak karakter dobiti najprimernejšega igralca, iz vseh teh vzrokov se zatečemo k maskiranju.

MASKIRANJE V NAŠEM FILMU. Kot maskerki delata pri nas BETA MEGLIČ in HUDA JUREČIČ. Prva mi je pripovedovala: Tehnična sredstva za maskiranje nabavljajo podjetje iz Nemčije. Nekaterih se nimamo, tako nekoga plina, ki povzroča solze, in smo zato se zme-

damске slikarke Mare Krajevce, nato pa na tečaju v Beogradu. Učil nas je nemški mojster. Seveda bi mi zelo koristilo izpopolnitev v tujini. Večkrat se zgodi, da si moram kaj izmisliti, kar imajo zunaj že dolgo. Precej mi je pomagalo sodelovanje pri tehničnih uslugah Triglav filma, čeprav tujci skrivajo svoje znanje. Se pa včasih tudi zgodi, da ima tujec marsikatero prednost samo zato, ker je tujec. Mislim, da se domačim vse premo zaupa. — Lani sem na Gospodarskem razstavišču sodelovala tudi pri oddajah televizije.

potem je pa druga stvar. Postalo mi je jasno: mi vidimo telo, ki ga je treba obliči, pri čemer s krojem, barvo in vzorcem nekoliko popravljamo raztresenost narave. Kostumerka pa si za vsako igralko predstavi neko idealno proporcionalno obleko, v katero jo je potem treba sličititi za vsako ceno. Seveda nastanejo nesporazumi, ker ima naša hrana preveč ogljikovih hidratov in premalo beljakovin.

ZUNANJOST IN ESTETIKA

To poglavje bi pravilneje imenoval Obleka in ženske, saj imajo kostumerji največ preglastic v igralkami. Najbolj znan filmski kostumer je Adrian, ki je celo obdobje oblačil najslavnejše zvezde ameriškega filma. Vsaka igralka si skuša pridobiti seveda najboljšega kostumerja. Tako smo zadnjič videli tudi fotografijo, na kateri Christian Dior pomenja obleko »najlepši Američanki« — Avi Gardner.

Pri nas je poklicna filmska kostumerka le Nada Souvanova. Mija Jarčeva, Alenka Serš-Bartlova in druge prihajajo iz gledališča. Ena naših kostumerk mi je rekla: »Z moškimi se gre. Ko jim pomenjam kak zgodovinski kostum, kvečjemu pripomni: 'Toliko glejte, da ne bom preveč afni podobni.' Ampak ženske! Saj so jih same prsi.«

OPREMA IN NARAVA

Kot spreminjata maskerka in kostumerka zunanost glave in postave, tako spreminjata rekviziter notranjščino prostorov in deloma naravo. Zato loči tri vrste rekvizitov: osebne, scenске in živali. Živalmi je seveda težko. Doktor gre za pse, mačke in kanarčke, je stvar v redu. Mi smo do zdaj prišli do konja v »Dolni miru«. Scenarist Ivan Ribič pa je medtem v novem scenariju že uporabil 300-metrsko veličano in smemo zaradi te njegove »velikopotesnosti« upati, da bo v naš film do konca leta uvedel tudi slona. Pred časom sem bral, da v tujini slone ne uvrščajo med igrance, ker to res niso, pa tudi med rekvizite ne, saj se lahko zgodi, da slon v jezl pomete vso ekipo z rekviziterjem vred. Tam slonu kratko rečejo: slon. To je tudi najbolj pravilno. Konec koncev je fanta nekaj skupaj. In zanj skrbi krotilec, ki ima na razpolago kamion za dovoz hrane in vode, ne pa rekviziter z nahrbtnikom.

Odkar sem nekoč delal z rekviziterjem Jankom SPREITZERJEM, si namreč sploh ne

ZELENE USTNICE. Zelene lasice smo že videli kot modno novost, pri zelenih ustnicah v filmu pa gre za upoštevanje lastnosti Ferranitraku. Če bi ustnice pobarvali z rdečim ali pa jih pustili v naravni barvi, bi se v filmu zdeli skoraj bele. To je ena od nalog retuširanja. Nadaljnje naloge so: zakriti male naravne napake, kot so bradavice in zaripla barva kože in doseči harmonijo z barvo oči in podobno.

POMLADITEV. Naloga šatiranja je zdelitev, sluškanje, pomladitev ali postarjanje igralca. Postarjanje je lažje doseči kot pomladitev. To smo videli na Vladimirju Skrbinšku in »Jari gospodi« in stričku Orlu v filmu »Na svoji zemlji«, katerega maska je neprimerno bolj uspešna. Pri teh operacijah se često uporabljata vosek ali plastične mase.

ZENSKÉ SE BRANJÓ. Posebna težava je z ženskami, ker se branijo masiranja v starejši in gršo. Tudi jih je težje spreminjati, ker imajo manj elementov — nimajo brkov, brade itd.

rom navezani na glicerín ali čebulo. Nekaj sredstev izdelujejo tudi pri nas, vendar so slabo uporabljiva — tako je n. pr. naš ten kašna. Zadnji čas so se nabave izboljšale. — Jaz osebno sem prvi pouk prejela v Ljubljani od aka-

SLAVICA KRAŠOVEC, članica SNG v Trstu, je igrala v drugem slovenskem filmu »Trst«. Na levi sliki jo vidimo tako, kot je v resnici, na desni pa maskirano (obakrat v istem filmu).

Posebno težko nalogo pomeni film, v katerem je prikazano daljše obdobje življenja istega igralca, saj je primerjava neposredna.

VESNA-FILM, LJUBLJANA

objavlja rezultat natečaja za izdelavo idejnega osnutka za filmsko glavo. Komisija, imenovana za izbiro osnutka in podelitev I. in II. nagrade v vsem prispelem, obsežnem materialu ni našla primerne rešitve.

Poslani osnutki so deponirani pri nas in jih bomo lastnikom vrnili na njihove zahteve. Povrnili jim bomo tudi poštne stroške.

VESNA-FILM

Mylène Demongeot, dvajsetletna Parižanka, je hotela postati pravzaprav pianistka, dokler se ni srečala z znanim fotografom Costom. Tedaj je glasbeno akademijo zamenjala za igralsko in tako prišla k filmu. Prvo majceno vlogico je dobila v »Vzhajajoči zvezdi«, zdaj pa ji je Otto Preminger ponudil že glavno vlogo v filmu »Dober dan, žalosti!« — Zgoraj kot Abigail v pariški tele viziji Millerjevih »Čarovnice iz Salema«.

Bil sem presenečen. Hotel sem jo vprašati — toda prekinila me je: »In vse ostalo tudi.«

No — s tem »ostalim« bi se nekač skladal. Posebno se je pritoževala na neko igralko, ki velja še za mlado in očarljivo. Nemogoče jo je obliči. Sicer pa mi je bilo vseeno, zaradi mene jo lahko pustim nago. »Ne«, je rekla, »je pa vseeno bolje, če je obličena.«

Pokazala mi je fotografije francoskih manekenk. Seveda — če so te njen vzor,

morem predstavljati rekviziterja brez nahrbtnika. Ta je njegov neizogibni rekvizit. Pred časom sem Spreitzerja videl v čitalnici. Zdel se mi je nekak pohabljen. Sele ko sem ga natančneje pogledal, sem videl, da mu samo manjka neizogibni nahrbtnik.

TO SO NEKATERI NEZNANCI med tvorci filma. Ne poznanci za igrance. Ti dobro vedo, da marsikateri svoj uspeh dolgujejo fuđi tem sodelavcem, ki ostajajo navadno v temi.

Franco Severkar

ki jih bomo Filmi gledali

»VELIKI MANEVRI« — francoski barvni film. Proizvodnja: Filmsonor, Paris — Rizzoli Rim 1956.

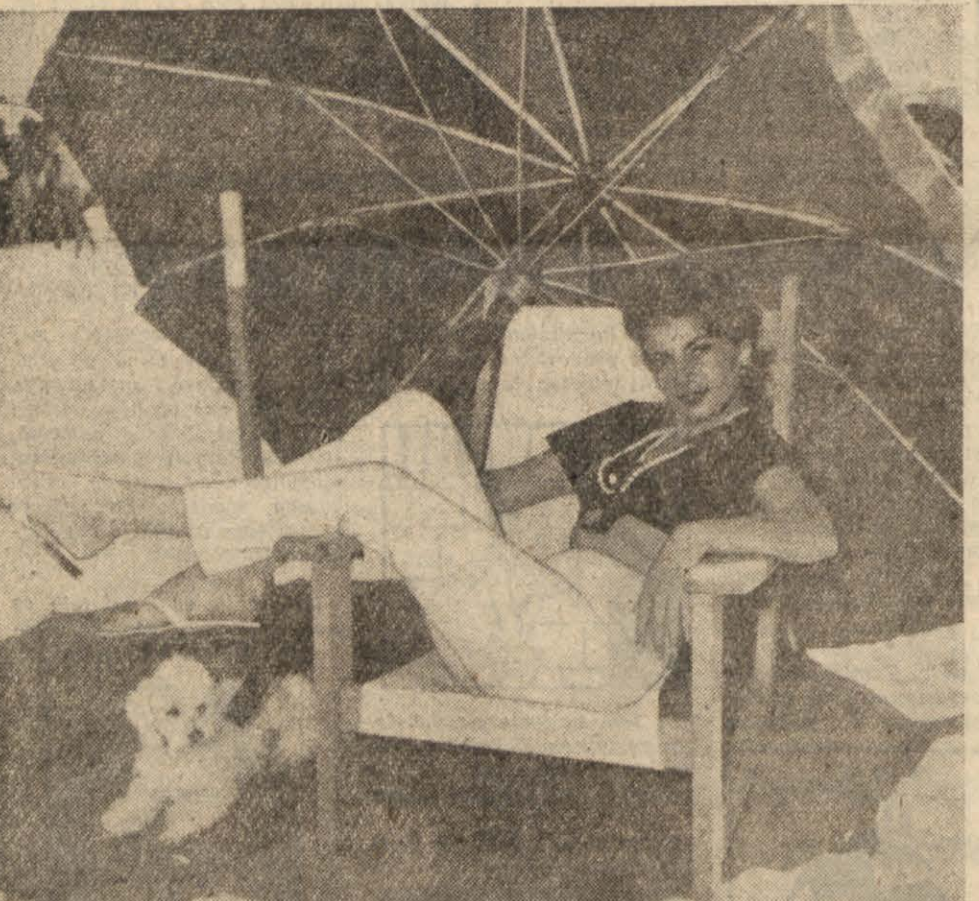
Režija: René Clair.
V glavnih vlogah: Michele Morgan, Gérard Philipe, Brigitte Bardot.
Nestrpno smo pričakovali prvi barvni film slovitnega francoskega režiserja Renēja Claira »Veliki manevri« — in sedaj je tu. Mi pa smo v zadregi, zakaj komaj verno, kaj naj prej pohvalimo: prefineni humor je donjuanske zgodbe, elegantno igranje sodelujočih ali pa čudovito barvno kompozicijo? René Clair je napisal skupaj z Jeronom Geronimijem in Jeanom Marsanom lahkomil, toda dobro izbruseni scenarij, katerega zgodba se začne kot komedija, konča pa kot tragedija — ne da bi zaradi tega kolikaj trpeja stina enotnost filma.

Zgodbo samo smo srečali že večkrat, tako v literaturi, na odru ali pa v filmu: gre za spreobrnitev notranjega osvajača v resnično ljubečega človeka. Gérard Philipe je drzni dragonski poročnik v neki provincajski garniziji, kjer so si predstavniki vojske in civilno prebivalstvo pripravili že marsikatero veselo bitko na gladkem parketu. Tokrat slavijo, kdo bo plačil slavnostno gostijo pred velikimi manevri: gospodje oficirji ali pa civilisti.

Odihočev zavisi od Don Juana — Gérarda Philipa. Ali se mu bo posrečilo osvojiti neznan srce, ki mu jo je tokrat naklonil slučajni privlačni pariško modistinja — Michele Morgan? Res se mu posreči — toda pri tem izgubi veseli poročnik tudi svoje srce... Vendar mu-hasti Amor poskrbi, da modistinja zve za slavo in njeno razočaranje je globoko. Ne more več verjeti, zaupati in tudi ne oprostiti.

»Veliki manevri« so melanholična garnizijska šala iz »belle époque« okoli leta 1912, z zaljubljenimi huzarji v bleščočih uniformah, z mesanico sentimentalnosti in farse, satire in melanholije — in vsegi najmanjšimi povzročitelji, ki so značilni sestavine Clairovega sveta. Igralci so lahki kot lutke, ki se gibljejo po taktu čarobne palice in vendar so ljudje.

Marsikomu se bo sicer zadelo, da film ni tako izviren in domiseln, kot so bili denimo nekateri prejšnji Clairovi filmi. Pomankanje presenetljivih domislic je, površno gledano, res znak za ohromelo moč. Toda oglejte si film drugič in odkrili boste v njem obilico mojstrstva, zasledili boste neverjetno, visoko kulturo, ki preveča ves film in ki vam bo do konca v veliko zadovoljstvo. S samo uporabo barv je René Clair pred svojimi francoskimi kolegi za celo konjako dolžino in film potrdil, da odlikuje njenega avtorja instinkt za pravo barvno kulturo. Izredno pohvalo zasluži tudi Robert Le Febvre, eden najboljših francoskih snemalcev.

ABBE LANE JE PRISLA S SVOJIM MOZEM. DIRIGENTOM XAVERJEM CUGATOM V ITALIJO, KJER JE NAMERAVALA SODELOVATI V FILMU »NASVIDENJE, RIM« — TODA KER JE BILA VLOGA PO NJENEM MNENJU MANJŠA OD TISSTE, KI JO JE DOBILA MLADA MARISA ALLASIO, JE UZALJENA POSPRAVILA KOVČKE IN ZAKONCA STA ODPOTOVALA V SPANLJO. TAM BODO BOLJ ŠIROKOGRUJNI, SO OBLJUBILI...

HILUCINACIJE

SEMU TO VZDIHOVANJE? DEJLE SE TREBA REŠITI!

REŠITI? AH, AH, MNOGO VITEZOV SE JE ŽE DVOROJEVALO ZANJO, TODA MALHAR SE VSE POBIL!

HM, MALHAR MI DA MISLITI...

MAŠ PRAVILN, TRDNOST? ŽE NITU GRABČINA NI EPREJELA KOT TRUBADURJA, NAŽU BO PA KOT HRABRA VITEZA. PONUDIVA GRABČARU, DA MU REČIVA UGRABIŠENO HEERKO.

HM, MALHAR MI DA MISLITI...

DAS NO, MENDA SE NE BOVA USTRAŠILA TISTEGA GREDNISE-VEŽNEGA PRETE-PAČA!... HES STARI, VODI NAŽU I GRABČARU!

ES, ES, VIDITI SE DA VAMA NI DO ZAVIŠENJA PRIDITA, DOIZKUSIMO.

ŠLI BO DO GRABČAROV VRAT IN STAREC SE POTRICAL...

NO, KAK JE?! STA SE VEDNO TU?!

STOJ, TO STA VITEZA, KI HOPEVA REŠITI GRABČARU GOGPDIČNO!

AH, POTEV PA OPROGITA! IZVOLITA NADREŽ!

BOLSE BI STORIL, KO BI S GVOZDIM DIPLOMOM MALHARJU MIGAL POD NOČOM, NE PA POSTENZAKOM, KI IČE-ŽO GOSTOLSUBSA.

MALHARU?!

SI GA VIDEL? TAL HRUST, PA SE ŽE ŽE OB SAMEM ROJUNJACEVEM IMENU VES TREGI! MOŽA BITI REG ROZAVI TA MALHAR!

NIS NIŠ SIKREI, DOBER NAČRT IMAM.

PRAY TISTI ČAS JE DRIGEL GRABČAR IZ KLITI...

GLEJ NO, KJE SI PA ENEL TA DVA TIEVA, STARI?!

TO NISTA NIHAVA TIEVA, GOSPOD, TEMVEČ POTUŠO-ČA VITEZA.

VITEZA? TALE DVA? HOHO HOHO BREZ MEZA IN BIZIČ GULICE? PROTI KOMU BI SE PA RADA BORILA, PRITILJAVČA?

PROTI MALHARJU!

MALHARU?!! ALI SEM PRAV SLIČAL?

REŠITI HOPEVA VAGO HEERKO... TODA — POD ENIM POGOSIEM...

VSE VAJINE ŽELJE SO ŽE VNAPREJŠ UBLJANE! SEVEDA DOBI REŠITELŠ TUDI ROKO MOJE HEERKE IN POL MOSEGA IMETJA.

MIDVA VEGA TEGA NE POTREBUJEVA, HOPEVA SAMO ENEGA VAŠEGA JETNIHA.